

Ngy. Botoskay István, C. K. Tanácsos
és Zemplén Vármegye fő-Ágyasa felett
tartott Helyhatár-összehúzó
Gyűjteménye 1693.

Coll. Orat. Hungar. Antiquit. in 4to.

Q. de K. I. 1164
1. péld. (teljes)

RMK L. 1164.

Szomorú Halotti

P O M P A,
melly,
az Néhai Tekintetes, Méltóságos
és Nagyságos
BOCSKAI ISTVAN-
N A K,
az

Felséges Romai Császár és Ma-
gyar ország Királyának (édes Magyar hazája s
Nemzete lelki és testi szabadságaért való szenv-
véde s keserves számkivetése előtt) *Tanátsának,*
Tekintetes Nemes Zemplény Vármegyének Fő Ispán-
nyának: Isten Anyaszentegyházának dajkájának és Isten
dicsőségének, halálig hűséges őltalmazójának, &c. buj-
dosásában, Karácson havának 24. napján 1672. *Kolofvára*
bóldogul ki-múlt, s meg-hidegett Teste felett, ugyan Kolof-
vára az Ház előtt és a *Reformatusok* Templomában siralma-
son celebráltatott, 1673. Pünkösd havának 29.
napján.

COLOSVARATT.

VERESEGYHAZI SZENTYEL MIHALY által.

Jób. 14. v. 1.

Az Afzszonyi állattul született ember rövid életű, és bűvölködő bábornságokkal.

Teremtés. 47. v. 9.

Monda Jákób: az én bujdosásimnak esztendeinek nappjai, százes barmincz esztendők, kevesek és nyomoruságosok voltak az én életemnek esztendeinek nappjai, és nem érték el az én Atyáimnak életeknek esztendejének nappait, a melyekben ők bujdosának.

Soltár. 82. vers. 6, 7.

En mondtam: Istenek vadatok, és a magoságos Isten fia minnyájan; de minden kétség nélkül, mint egy közember meg-baltok, és mint akarki, ti Fejedelmek meghaltok.

ELSŐ PRÆDIKATIO.

Melly Prædikáltatott az bődög emlékezetű néhai Tiszteletes Górgai Pál által, a Háznál a Test felett.

FOH ASZKODÁS.

Az minden vigasztalásnak Istene, ki vigasztal minket, minden mi nyomoruságunkban, ki az életnek és halálnak Ura, az Ur Jésus! legyen mind életünkben s mind halálunkban, edgyetlen egységyeségünk, és a mostani szomorú állapotunkban vigasztalónk. Amen.

ELŐL JÁRO BESZÉD.

Zomoru halotti Pompa. Méltóságos, Tekintetes, Nemzetes, és Tiszteletes Férfiak, Tiszta kegyes, becsülletes életerésű, Méltóságos, Tekintetes, Nemzetes Tisztelességbeli Afzszonyi állatok! egy szóval mindenek, valakik im ez gyászos koporsóban fekvő: Néhai bődög emlékezetű Urnak utolsó tisztelességére el-takarítására jöttetek. Tudom olvastatok, de ha nem olvastatok-is, hallottátok az Isten igéjéből Mozes első könyvének 49dik, és 50-dik részeiből amaz bujdosó Jákób Pátriarchának bujdosásában, idegen földön lőtt halálát, és tisztelességgel való el-takarítását, kinck historiáját, ha az időnek, és békelességes-tűrésteknek nem kedveznek, méltán ez előttünk lévő gyászos koporsóban fekvő, Néhai Tékéntes és Nágos Bocskai István Uramnak ez

idegen földön esett halálára és el-takarítására szabhatnám.

Mert ha meg-gondolom. 1. Sok nyomorúsággal tellyes életét, Jákób Pátriarchának mellyről maga-is ilyen vallást té-szen, mikor Pharahó Királytól kérdtettnék, az ő életének esztendcinek száma felől, Gen. 42. v. 8, 9. Hogy az ő bujdosásának esztendcinek napjai száz és harmincz eszendők, de azok-is kevesek és nyomorúságosok voltak, és nem érték-el az ő Attyainak életeknek esztendcinek napjait. Ugyan-is megnyit szenvedett mind test s' vér szerént való bátyjátul az Efaul, s' mind feleségeinek attyoktul a' Lábántul, nyilván vagyon előtettek. Így ennek az Urban már lelkében bódogult Urnak-is élete, tudgyák jól a' kik ismérték, bizony nem volt szabados, mind maga testében való s' mind fok Efaul s' Lábán indulatu gonoszakarói miatt való nyomorúságoktól: úgy hogy méltán mondhatra volna ő-is szegény élete felől, hogy valóban nyomorúságosok voltak.

2. Ha meg-élemedett erőtelen vénségében való halálát a' meg-említett Pátriarchának gondolom, ki felől azt olvasom, Gen. 48. v. 10. hogy már erőtelen vénségében szeméi-is igen meg-homályosodtanak vala, hogy jól nem láthatna. Így a' mi Pátriarchánkat-is meg-élemedett ideje, mind külső s' mind belső érzékenségekben, igen meg-erőtlenítette vala.

3. Idegen földön hal-meg a' szegény Jákób, nem az ő Attyainak s' néki lstenőladatott Kanahán földén; hanem Egyiptumban: Így ez a' mikerefzrény Urunk-is idegen földön, nem az ő Attyainak és néki lstenőladatott hazájában s' ékes házai közül valamellyikben Magyar Országban; hanem az ő bujdosásának földében, Erdélyben, a' nagy hírű Kolosvár Városában hal-meg.

4. Ha a' Jákóbnak tisztességesen való el-takarítását meg-gondolom, mellyben tudva halgatom-el fainak sírjait, Testének meg-kenetetését, hanem hozom csak elől a' Pharahó és

hó és az Egyiptumbéliek mit cselekedtenek véle. Mellyről így ír Moles, Gen. 50. v. 7. hogy a' Pharahónak minden Udvara népé és Egyiptumnak vénei jelen voltak és el-kisérték a' meg-holt Pátriarchának testét az ő temetésének helye felé.

Ugy látom, hogy az Ur, ez mi jó vénséggel meg-elégedett bujdosásban világból bódogult ki-múlt Urunkat-is ebben meg-tisztelte, kinek kegyelmes gondviteléséből a' Méltóságos Fejedelem nem csak azt cselekedte Pharahóval, hogy néki bujdosásában helyet, szállást mutatott, hozzá tartozó életének bujdosóársával, s' vélek lévő udvarok népével edgyütt; hanem mint Pharahó Jákóbot az ő cselédével, Jóseph által táplálta: Így a' mi bujdosásában világból ki-múlt Jákóbunkat-is a' Méltóságos Fejedelem nem csak táplálta, sőt ibol mint Jákóbot Pharahó Udvara népével az az Erdély Országának Tanácsinak, s' egyéb rendben lévő híveinek fényes *Presentiájokkal* az ő temetésének helyére méltóztatott kísértetni. Emlekezeten hagyatta az Ur mind ez mái napig a' Jábes-Giléadbélieknek azt a' cselekedeteket hogy a' Saulnak testét el-temették vala tisztességgel, s' meg-is áldá okta' Dávid, 2 Sam. 2. v. 5, 6. Ilyenképpen: *Aldottak vadatok ri az Uról, kik ez irgalmaságot cselekedték a' Saulat, hogy el-temették őt. Annakokáért mostan az Ur cselekedgyék irgalmaságot és igazságot veletek.*

En-is az lsten számkiverésben lévő népének edgyik tagja. Elsőben-is Méltóságos Fejedelem, s' Méltóságos Fejedelem Alszony, kik életében-is ez vénségében bujdosásra szorult, s' szomorú számkiverésben meg-holt Jákóbunkat ez Gosemnek földén befogadtároks' Méltóságos Alszalorokrol rápláltatok. Tinektek-is Erdély Országa Véneinek az az Tanácsosinak. Egy szóval valakik magatok meg-alázásával jelen lérelekekkel megtisztelni méltóztatároks' mi bujdosó Jákóbunknak, bujdosásában végezett életét s' életétől meg-fizint s' hült Teteminek el-takarítását azt mondom Dáviddal,

Eladottak vadok ti mindnyájan az Uról, kik ez irgalmaságot cselekedétek, hogy ez mi Jákóbunkat eltemették.

Annakokért, mostan az Ur cselekedgyék irgalmaságot és igazságot ti veletek, hogy ezt cselekedtétek.

De hogy tovább-is e' bődög emlékezetű Urnak el-takarítására tisztelegsebben menvén végbe Nemzetünknek jó bevett szokása szerént. Az Urnak beszédéből tanoljunk, melyre hogy Isten mind az szőlőnek erőt, s' mind az halgatóknak az halgatásra adgyon, az Ur nevében imádkozzunk.

K Ö N Y Ö R G E S.

Bölcs hatalmas nagy Isten! ki mindeneket az égben és a földön meg-cselekedhetel, a' kitűl senki nem kérdheti azt, miért cselekedsz az a' mit cselekedszel? A' te kezeidben vadtak a' mi életünknek minden napjai és mibelt a' gyarló embert meg-fedded az ő gyarlóságáról, el-vész minden ő ábrázattya, mint a' mohtul meg-emésztetett szépruba. Taníts-meg Isten minket, hadd tudgyuk a' mi hamar el-muló életünkben magunkat bölcseséggel viselni, meg-tisztítván a' Jésus Christus oldalból ki-folyt vérnek érdemével. Engedd-meg hogy tiszta jó lelki-ismerettel való életet élhessünk, hogy így bődög ki-mulásunk lebeessen, és idvésséges el-aluvásunk után lelkünk a' Jésus Christus érdeme által köttessek az életnek csomójában, Amen. Mi Atyánk:

Textus.

Textus. Deut. 34. v. 5, 6, 7, 8.

Meg-hala Moses az Urnak szolgája, Moábnak földén az Urnak beszéde szerént, és el-temeté őtet az Ur egy völgyben a' Moábnak földén, a' Bet-Peor ellenében és senki nem tudgya az ő temetésének helyét miná ez máj napig, a' Moses pedig száz és husz eszennős vala mikor meg-hala, nem homályosodott vala meg az ő szeme, sem el nem fogyatkozott vala az ő ereje. Es siraták az Izrael síai Mojest a' Moábnak mezéjén barminez napiglan.

E L Ö L J A R O B E S Z E D.

EL-veztetett dolog hogy az emberek egyszer meg-haljanak, a' mint Hebr. 9. v. 27. mondgya az Apostol. De azonban kinek, mikor, holott, s' miképpen légyen az emberek között halála, az Isten azt egyedűl magának tartotta, s' az emberek között nem sokaknak jelentette-meg. Mind azért, hogy az ember annál nagyobb szorgalmatossággal vigyázza, és készitené magát az ő ki-mulására, s' mind pedig azért hogy az halálnak közel voltát tudván némellyek, kétségben ne esnének.

Mindazonáltal Isten az ő szabad tetszése szerént, némellyeknek az ő ki-mulásoknak idejét, módgyát, és helyét is, meg-jelentette, mint Simeonnak-is, Luc. 2. v. 26. Szent Lélekek által meg-mondatott, hogy halált nem látna addig, míg meg-nem látná az Urnak ama' Christusát. Ihol tudván ez az ő ki-mulásának idejét, mikor Urunkat az ő szüléi fel-vitték volna a' Templomban, őlében vészi ldvezitőnket, és az ő ki-mulásának idejét tudván, ilyenképpen áldgya az Istent: *Mostan bocsátod el Uram a' te szolgádat a' te beszédeszerént, mert lárták az én szemcim a' te ldvezitődet, így llyés Prophéta-is tudta Isten jelentéséből az ő világból*

való

való ki-költözésének nem csak idejét, hanem módját is, s' azért áll így az ő kedves tanítványának az Elifeusnak. 2 Reg. 2. v. 9. Kérj tőlem mit cselekedjem veled, minék előtte tetőlled el-vitettem.

Ezenképpen az Aron Pápnak is meg-jelenti Isten az ő halálát, Num. 20. v. 24. Aron az ő népéhez takarítatik, mert nem megyn-bé a földre, melyet adtam az Izráelszínnek, annakokért hogy az én szónak engedetlenek voltak, a' versengésnek vizénél, és v. 25. Vegyed Aront, és az Eleázárt az ő fiát, és parancsolt-meg hogy menye-nek-fel az Hór hegyére, és az Aront vetkeztesd-le az ő ruhájából, és öl-böztesd-fel azokban az Eleázárt az ő Fiát, mert az Aron takarítat-szik az ő népéhez és meg-hal.

Igy meg-jelenti Isten Mósesnek is, a' mint Deut. 32. v. 49. meg-va-gyon irva menny-fel, (azt mondgya neki az Isten) az Ne-bónak hegyére, melyly vagyon a' Moábnak földén, és a' melyly vagyon Je-rikó ellenében, és nézd-meg a' Kanáhn földét, melyet én adok az Iz-raelszínnek örökségül, és halj-meg a' hegyen a' melyre fel még, és ta-karítsd affá a' te népedhez a' miképpen meg-bólt Aron, a' te atyád fia az Hór hegyén és takarított az ő népéhez: mivel hogy vékezették én ellenem az Izrael színek között a' versengésnek vizénél a' Sin puszta-jában Cádésnél, mert nem szenteltetek engemet az Izrael színek között, meg-látod a' földet de oda bé nem még, arra a' földre, melyet adok az Iz-raelszínnek.

Ez szerént az Isten parancsolattya szerént, a' mint Cap. 34. v. 1. Fel-méne annakokért Móses az hegyre, és meg-mutatá ő neki az Ur a' földet, ezt mondván: Ez a' föld az, a' melyről meg-ésküstem Abra-hámnak ísáknak Jákóbnak, mondván: a' te magódnak adom azt, meg-mutattam azt, hogy látnád szemeiddel, de oda bé nem még.

Itt vagyon már a' mi Textusunk.

Annakokért meg-hala Móses az Urnak szolgája, &c.

Holott summa szerént három dolgok adattatnak előnkben. 1. A' Mósesnek halála. 2. Az ő el-temetése. 3. A' népnek a' Móses halálán való siralma.

Az el-

Az elsőről mondom, hogy elsőben le-irattatik a' Móses ha-lála, melyben ilyen dolgok vadnak.

1. Le-irattatik a' meg-holt személy az ő nevérol, azt mond-gya: meg-hala Móses, melyly nevezetett adott volt neki E-gyiptomban a' Pharaho leánya, mivel a' mint tudhatyátok az Egyiptombeli Király, olly parancsolatot adott vala ki, hogy a' Sídó férfi gyermekek mind a' vízben hányatának. Így a' Móses-is azok között való lévén, nem merik az ő szűlei tovább három hó-l-napoknál titkon tartani, hanem egykor szegények a' vízben vették: s' Istennek esudálatos gondviselésből, a' Pharaho leánya oda találván menni a' vízre mosódni, reá talál a' ládácskára melyben vala a' gyermek, és ki-vetettvén maga fia gyanánt fel-tartattya, s' ő nevezi Mósesnek, azért mert vízből vonatta va-la ki, a' mint Exod. 2. Melyik nemzetéből való lótt legyen az Izrael népe között, meg-láthatni Exod. 6. v. 20. hogy volt a' Lévi nemzetéből, Attya volt Amrá, Anyja Jochebed, testvér attya-gia az Aron.

2. Le-irattatik Móses az ő ízfiról, ez szóban, Isten szolgája, micsoda állaparu szolgája lett legyen ő az Istennek? fel-iratta az Isten Lelke, a' mi leczkénk után való tizedik és következendő versekben. Es nem támadott az után Izraelben ollyan Proféta, mint Móses kis ismére vala az Ur színről színre, minden jegyekben és cse-dákban, melyekért küldötte vala őtet az Ur, hogy azokat cselekedné az Egyiptus földében, a' Pharaho előtt, az ő szolgái előtt, és az egész Ország előtt, és minden hatalmas cselekedetekben, s' minden nagy re-tenetiségekben, melyeket cselekedett Móses, az egész Izraelnek sze-me előtt.

3. Halála irattatik-meg, melyet le-ir az Urnak Lelke ilyen dolgokról. 1. Hogy volt a' Moábnak földén. 2. Hogy volt He-gyen, melyly nevezetett Abarim hegyének, s' közelebb az a' része, melyly volt Jerikó ellenében, nevezetett Nebo hegyének.

4. Le-irattatik a' Mósesnek halála, az ő módgyáról ez szó-k-ban

B

ban, meg-hala, (ugy mond) az Urnak beszéde szerént, tudni illik, a' mint az Ur fellyebb meg-mondotta vala, hogy meg-látná a' földet, mellyet igért vala a' népnek; de oda bé nem menne, hanem meg-halna azon helyen. Így ez szerént: az Urnak beszéde szerént, meg-hal az Urnak nagy szolgája.

5. Le-irattatik eza' Mojsésnek idejéről, mitsoda idő tájban volt. Akkor, azt mondgya a' mikor volt száz húszesztendő, de azonban erejében s'zeme világában, nem volt semmi fogyatkozás, nem holtazért meg-ugy, hogy Istenből hofszú élettel meg-nem áldatott volna, hanem szép hofszú időt enged Isten néki, s' abban a' hofszú ideig való élésben erejét megtartván, hogy a' nép mellett való hivatalyában, annál boldogabbul eljárhatna.

Az második részében mondom, vagyon a' Mojsésnek eltemetése, melly dolgot ki vitt végben? Arrúl az Urnak lelke ezredgya előnkben, hogy maga az Ur temette el, nem az Angyalok, hanem az föld engedvén az ő Teremtő Urának bé-fogadhatta magában, s' el fedezhetetté az szent embernek. Továbbá errúl a' Mojsés eltemetéséről azt írja, hogy senki nem tudgya az ő temetésének helyét ez mánapiglan. Hozza ugyan első Judás Apostol levelének 9-dik versében. Hogy az Mihály Archangyal tufakodván vetélkedet a' Mojsés testéről az Sátánnal; de aza' tufakodás, a' temetés helyén volté, vagy másutt? bizonytalan; s' o'sztán, ha szinte ott volté-is, meg-kell engedni hogy Isten, nem az Angyaloktól, hanem az emberekől, s' kivált képpen a' bálványozásra hajlandó Izrael népétől akarta ezt eltitkolni.

Melly dolgot miért titkoltságyn-el az Isten? okát ki-nem jelentet-e mindazonáltal lehetnek ilyen Okai:

1. Akart Isten ezzel az ő népének ő ellene való engedetlenségének elleneállani, kik ha tudták volna hová temettetett Mojsés, talám az Mojsésnek testét ki-ásván magokkal edgyütt az Cana-

Canahán földében bé-vitték volna, az honnan Isten tanácsából ki-volt rekeztetvén, hogy azért az ő engedetlenségekkel az Mennyei végezés el-ne fordittatnék, azért tiltatott-el tőlök.

2. Mert ez a' nép igen hajlandó volt a' bálványozásra, s' ha azt a' helyet tudhatták volna, ki-tudgya mitsoda bálványozásokat cselekedtek volna azon a' helyen, ezt-is akarta Isten el-távoztatni.

Kérdés. Mitsoda bűn lehetett az, a' mellyért nem bocsátta Isten bé Mojsést az ígéretnék földére?

Felelet. Előnkben adgya az Isten lelke. Num. 20. v. 12. Mivel hogy nem hittetek ennékem, hogy meg-szentelnék engem az Izrael fiainak szemek előtt, azért nem viszitek bé az Gyülekezetet az földre mellyet adtam ő nékik. Melyben halljuk hogy Isten az hitetlenséget forgattya, azt adgya okúl, az miért nem vitté bé Mojsést az ígéretnék földére.

Kérdés. Miben állot az a' biheterlenség.

Felelet. 1. Ebben, hogy ő néki lehetetlennek látszik vala, hogy a' kösziklából víz jöhetne. Az mint ez alkalmasint ki-tet-szik a' maga szavaiból. Numer. 20. v. 10. midőnyig szól: *Avagy a' kösziklából hozunk néktek vizet?*

2. Mert biheterlenségéből cselekedte szegény azt is: Hogy az kösziklát kétszer sajtotta-meg. Holott nagy lelki bátorsággal s' bizodalommal kellett volna néki ezt cselekedni, és az Isten ígéretilhez erősen kellett volna ragaszkodni. De meg-kell engedni hogy arra nézett Mojsés inkább melly engedetlenségéni nyakú nép volt az Izrael, és az ő sok embertelen zúgolódásokért mire vólnának méltók, mint hogy az Isten hatalmagságára nézet volna, s' azért-is mondgya Isten, hogy nem-szentelték-meg őtet.

Kérdés. Holott világossan biheterlenséggel vádoltatik Mojsés s' azért-is nem mehetet-bé az ígéretnék földében, nem azok közé az biheterlenség közé számláltatik Mojsés, kikről az Apostol, Hebr. 3. v. 16. 17.

16, 17, 18. így szól: *hogy az ő hibeteliségeért negyven esztendő alatt el-hullottak a' pusztában, mivel ő ellenek meg-esküött az ő haragjában, hogy nem mennek-bé az ő nyugodalmában.*

Felelet. Nem számlálthatik azok között Mojses. 1. Mert az mint Augustinus mondgya. *Passus est aliquid humani; verum Deus ipsi condonavit.* Mert Hebr. 3. v. 2. Istennek hív szolgájának mondatik.

2. Lelki példázat-is volt ebben a' dologban: mert miképpen hogy Mojses nem vihette-bé a' népet az ígéretnék földére, hanem Jósue vivé-bé: így lenki a' Mojses törvénye szerént való igazsága által nem mehet a' lelki Canaanban bé, hanem a' Jesus Christus által (a' kinck példázója volt Jósue) juthat az örök életnek birására.

Az *harmadik részében*, a' letzkének mondom, hogy legyen a' népnek sirása, mellyel siratták a' Mojsést. *Es siratták az Izrael fiai Mojsést a' Moáb mezeyén harmincz napiglan.* Mert szokások volt eza' Sidóknak, sőt közönséges ez világon, hogy az Isten szolgáinakább bocsúllik s' tisztelik holtok után, mint élérekben. A' Sidók nagy kegyetlenséggel meg-ölték az Urnak Prophétait, s' holtok után bocsúllék oltán, mert az ő temető helyeket nagy épületekkel ékesgették, mint Matth. 23. v. 29. mondgya lővezitők. Így a' szegény Mojsést is életében követ agyó veréssel fenyegették, s' féle bolzszúságokkal kesergették; de hogy meg-haloltán, szánnyák egész Táborostól nemzetestől, s' im a' mint Urunk Lelke fel-iratta, harmincz napokig siratták.

Mind ezekből tanuljuk meg.

T U D O M A N Y.

Az Isten kedves emberiközzül, sokan bujdosásokban múltanak ki ez világból; kiket a' meg-maradt nép holtok után meg-sirattott.

A' Tudománynak két ága vagyon: Edgyikez. *Hogy az Isten kedves emberei közzül, sokan az ő bujdosásokban múltanak ki ez világból.*

Második

Második ez: *Hogy ez Világból ki-múlt kiveket, a' meg maradt nép, holtok után meg-siratta.*

A' Tudománynak első részét a' mi nézi, meg-tetűzik ez a' régi szent Pátráirchának is példájokból. Bujdosásában meg-hal az Abraham, mint Gen. 25. v. 8. Így bujdosásában hal-meg a' Jácob kedves felesége, a' Ráchel. Gen. 35. v. 19. Bujdosásában hal-meg Isák. Gen. 35. v. 29. Így a' Mojses Prophéta-is.

Enek ilyen két okai lehetnek a' többi között,

1. Hogy ezzel meg-mutatná Isten azt, hogy ezen ez földön minnyájan jövevények és bujdosók vagyunk. Meg-vallja ezt az szent Dávid Proféta-is. Psal. 39. v. 13. mondván: *En Uram te előttem jövevény vagyok, és fellér.*

2. Mert talált Isten okot benne, az miért őket az ígéretnék földére bé nem vitte, a' mint Mojsesben, s' Aronban-is.

Az *második ágát az Tudománynak az mi illeti.* Hogy ez világból, ki-múlt kiveket, a' meg-maradt nép holtok után igen meg-siratta.

Meg-tetűzik is sok példákából. Meg-halván Jácob, siratták őtet, nem csak Jóseph, nem csak az ő háza népe; hanem még az Egyiptombéliek-is, mint fellyebb mondom. Meg-halván az Samuel Prophéta, edgyben gyűl az egész Izrael népe, s' nagy sirással temetik-el őtet Rámában. A' mint 1 Sam. 25. v. 1. Josiás Király felől-is fel-iratta az Istennek Lelke, 2 Cron. 35. v. 24. hogy meg-halván, az egész Juda, és Jerusaleml, siratta Jósiást. Így meg-hallók az leczkéből-is, hogy az Mojses halálán, harmincz napokig sir az egész Izrael népe.

E' dolognak ilyen okai lehetnek:

1. Mert Isten haragjának jele, gyakran az Isten féld embereknek, az nép közzül ki-vettedések. Az melly épületnek, oltolopi, gerendái jele-kezdenek dúllöngözni, jele hogy nem állhat ez az épület sokáig, hanem el romol. Így az Isten féld nagy emberek, az nép között olyyak, mint az épületben az támaszok,

szok, ofizlopok. &c. mellyek ha az nép közzül ki-fzedede-
nek igen közel az nép az ő romlásához. Tudgyátok mikor
Noé ki-mene az első világ-báliek közzül, s' bé zárkoznék az bár-
kában, ottan csak hamar érkezik, az Őzönviz, melly el-vészé,
a' világot. Lót Pátriárcha, alig mehet ki Sodomából, mind-
gyárt rajtok az Sodomabélieken a' tűzes kén-köves első, s' ve-
szedelem. Így az Isten félt embereknek, ez világból való ki-
mulások, jelegyakra az Isten haragjának, és hamar követe-
zendő nagy romlásnak. Maga bizonyítja ezt az Isten. Esa. 57.
v. 1. *El-vész az igaz, és nincsen senki ki-észében venné, az irgal-
masság tévő emberek el-fzedetnek, és senki meg-nem gondolja, hogy
az következendő veszedelem előtt vétetik el az igaz.*

2. Mert az ilyen Isten féltőknek halálokkal, nagy változá-
sok szoktak gyakran az meg-maradott népre következni; Az
melly ház nép közzül ki-hal az édes Atya, az meg-maradott Ar-
vák, nagy változásokat kényszerítetnek szenvedni. Atyák az I-
sten féltő nagy Emberek az nép között, még Joás is az Izraelnek
Királya meg-vállya, ezt az Eliseus Prophéta felől, kinek holt
testére reáborulván; ekképpen sirattya vala. 2 Reg. 13. v. 14. *Edes
Atyám, édes Atyám, Izraelnek székerei lovagjai.* Így azért Atyák
lévénők, az ő halálokkal nagy változás következhetik az meg-
maradott népre, az mint példa erre Salamon Királynak, az nép
közzül való ki-halála. 1 Reg. 12. kinek helyében Roboám, Ión
Királlyá, ki alatt két felé szakada az Ország, s' az után meñyi sok
vérőrtások lősttenek a' két felé vált nép között, halljátok gyakrá.

Első Haszna a' Tudománynak oktat bennünket.

1. Erre: Ne tartsuk új dolognak hal Isten ma is az mi bujdosá-
sunkban mi közzülünk nem mellyeket ez világból ki-vészén.
Mert az mint meg-hallók, eleitől fogván meg-éleltet az a' dolog
az Isten kedves fiain és leányin.

2. Nem illik az keresztyén emberhez az, hogy azok felől ki-
ket Isten az ő bujdosásokban ez világból ki-fszólít, azok felől
gono-

gonoszlú itéllyen. Mert eleitől fogván eselekedettig Isten az
ő bujdosó szolgálóival, szolgálóival, a' mint fellyeb meg-hallátok.

3. Imérjűk meg magunkban az mi erőtlenségünket, s'
vizsgálódgyunk arról: miért az Isten hogy közzülünk, szegény
bujdosók közzül, nem alsó Renden valókat, hanem imé majd,
mint egy Mojsésünket, vagy Aronunkat vőtte s' szőlitorra ki-
közzülünk.

Sok okait számlálhatnók annak, de az többi között igen-
nagy oka ennek az hihetetlenség, mellynek ellenében vettek
az igaz hit, mellynek munkái ezek.

1. Az igaz hit az Isten hatalmas, s' mindenható Uraságában
ugy meg-feneklít, hogy annak, még a' Pokolnak kapui is elle-
nefemmit nem árthatnak. De a' kérelkedés, nem talál itt is
nyugodalmat, hanem csak a' külső dolgokban akar meg-nyu-
godni. Mellyeket hanem lát, nincsen semmi nyugodalma,
hanem csak hányakodik, mint az fel-háborodott Tenger. Erről
mondgya Elaiás Cap. 57. v. 21. *Nincsen békeségek, azt mondgya
az én Istenem az hitetleneknek.*

2. Az Isten jóságában s' igazságában nyugodnak, tudván melly
jó és igaz légyen az Ur. Ezzel vizsgálattya magát, hogy az Ur az
ő jó volta, és igaz igéreti szerént jól téstén ő véle, s' az ő hábo-
rúságából meg-szabadittya. De az hihetetlenség nem nyugszik
meg itt is, hanem csak a' külső eszközökhöz ragaszkodnak in-
kább, s' azért szokta Isten az jó eszközöket, jó elől járókat, az
nép közzül el-venni, hogy azokból ne csinállyanak bálványt
magokban.

Továbbá az Isten el-szokta venni a' Mojséseket, a' jó és Isten-
féltő embereket, az népnek halá-d. tanságáért, a' mikor a' nép
között nincsen, az ilyeneknek illendő, és méltó becsületek.
Vajkinéhez Istennek ez a' dolog, midőn az őt féltőknek, ninc-
sen az emberek között becsületek, ugy tartya Isten azt, mint ha
őtet magát nem tisztelnék, s' nem becsülnék az emberek. *Lásd,
Marth.*

Matth. 25. v. 40, 45. Bizony mondom néktek, az mit cselekedtetek, edgyel az én leg-kisfebbik Arámfiai között, én velem cselekedtetek. Hallod! Ha az Isten hívei között a leg-kisfebbiket becsülld, a' Jesus Christust becsülld, hanem, a' Christust nem becsülld.

4. Még is oktat. Az mikor Istennek efféle cselekedetét látjuk, ismértük meg, hogy bizony Istennek nagy ítélési rajtuk, midőn az Istenfelő nagy előjáró Rendek, közölünk ki-szólítja. (1) Mert a' mint már hallátok, Iste haragjának tapasztalható jele, a' mikor Isten ezt cselekedti. (2) Mert ezt gyakran, igen szomorú és veszedelmes állapot szokta követni. Méltó bizony hát, hogy a' mikor Isten rajtuk ezt az ítélését gyakorolja, hogy az Istenes nagy Rendeket ki szólíttatja, azoknak halálokon szomorkodjunk s' keseregjünk.

Második Háfna a' Tudománynak Feddés.

Végeznek a' meg-mondott Tudomány ellen, azok. 1. Kiket Isten, ha az ő bujdosásokban ezzel látogat, hogy szerelmefeket előzők el-vézi nem emlékeznek meg arról, hogy Isten Mojsést és több szolgálait bujdosásokban szólította ki ez életből, hanem békételenkedvén, zugolódnak Isten ellen, így szólván: Csak bujdosásomban ne esett volna, könnyebb volna, &c. Halládé? tud meg, hogy ez volt Istennek e' felől való végeztése s' akarattya, a' mit látsz; Ne zugolódgyál hát, lám minden nap azt mondod Istennek, legyen meg a' te akaratod: ez volt Isten akarattya, nyugodgyál meg hát rajta. 2. Azok is vétekeznek, a' kik látván a' szegény bujdosóknak, bujdosásokban esett halálokat nem tekintenek Istennek bölcs és szabados cselekedetire, s' nem gondolván meg, avagy csak ama' köz sentenciát. *De mortuis, aut nihil, aut bene.* Nyelveket fel-emelik az holtaknak ítéletekre, s' kemény ítéleteket résznek és szóllanak rollak. Holott tudniok kellene, hogy Isten ezt nem csak a' gonoszokkal, hanem a' maga kedves szolgálival, s' szolgálóival is eleitől fogván meg-cselekedte, a' mint ide fel meg-mondottuk,

dottuk. 3. A' kik az ilyen állapotokkal, semmit meg nem illelődnék; hanem csak mint a' kővek, s' fák, minden izánakozó indulat nélkül valók, nem akarják izánni a' Joseph romlását, Amos. 6. v. 6.

A P P L I C A T I O.

De én erről való beszédemet tovább nem terjesztem, hanem ideig való beszélgetésem, s' kiváltképpen a' mi leczkénkben fel-vett Mojesnek példáját, ez előttünk lévő gyászos koporsóban fekvő lelkében már bódogult, régi jó Uramra rövideden alkalmaztatni akarom; 1. Mojses felől azt iratta-fel az Urnak lelke. Hebr. 11. v. 24, 25. Hit által nem akara Mojses, mikor már öreg volna Pharaoh Király leánya fiának hivattni, inkább választván magának, hogy az Isten népével edgyütt nyomorúságokkal illettetné, hogy nem a' bűnnek ideig való hasznával élne. Bizony ha ez a' mi előttünk fekvő Mojsesünk is, akart volna Pharaoh Király leánya fiává lenni, az az, a' Romai Anyaháznak, kedve szerint szolgálni, ezt a' keserves számkivettetését, könnyen el-kerülhette volna; de ő is inkább akart az Istent igazán tisztelő hűvekkel edgyütt nyomorúságot szenvedni, hogy sem vallása mellől el-álván, a' bűnnek ideig való hasznával élni. 2. Ha meg-gondolom Mojesnek miért kellett Pharaoh Udvarából ki-bujdosni, ennek alkalmaztsága ez volt: Hogy az ő édes Nézetének keserves nyomorúságát izámta, s' a' miben lehetett meg is mentette, a' Sidót az ő háborgatójától, meg-ölvén az Egyiptombéli embert, Exod. 2. v. 12. Igyekez a' mi Mojesünk is, látván az ő édes Nemzetének, és annak lelki s' testi szabadságának szem-látomást való rontását, nem nézheté hivaikodó szemeckel, hanem meg-szóllalt mellette. (azt kívánván méltóságos tisztis:) s' igyekezte teljes tehetségével azt őltalmazni, e' volt alkalmaztsága, számkivettésre való jutásának. 3. Reá haragitták Pharaoh Mojesre a' meg-mondott cselekedetért, s' halálra kezdi kerestetni. Így volt dolga

dolga ennek a mi Mojsésünknek-is, bé-vádoltatik a Király előtt hogy ezt, s' ezt belzéli, s' halálra keressék szegént, igaz mondásáért. 4. El-bujdosik feltében a' szegény Mojsés, és az Isten bujdoso népével edgyütt bujdosván abban végeződék el-is életre. Így ez az Istenben bődögült Ur-is, a' Királytól való feltében, el-hagyá hazáját, házait és szép országát, az Isten bujdoso népével edgyütt bujdosék, s' ez ő keferves bujdosásában, idegen földön végezé-el sok keferúségeivel telyes életét. 5. Meg-halván Mojsés, siratá őtet a' nép harmincz napokig. Így ha a' dolgot vóltaképpen meg-gondolnók, bizonyára elég okot adna nekünk-is a' siratásra, ez Urban bődögült Urunk halála.

Okot: 1. a' Méltóságoknak: mert az ő példájával, mindeneknek eleikben adgya, hogy *halála előtt senki magát bődognak nem mondhatta*: mert ha valaki nemzetének régiségével, jószágának örökségével biztathatná magát, ez-is biztathatna volna, kinek nemzete egynehány száz esztendeig fel-mégyen s' jószágának öröksége acképpen. Delálsátok, hol léfzen halála? nem maga hazájában, nem maga jószágában s' házában hanem bujdosásában s' számki-vetett állapattyában, idegen helyen s' más ember házában. Így azért a' mi ő rajta meg-esett, nem lehetséelen dolog máson-is azon dolognak meg-esni.

Mit gondoltok Méltóságos személlyek, a' mikor az előttrtek fel-függesztetett Czimereket, viszszá fordítva állani láttátok? Ihol a' nagy régi fényes Botkai ágban az *Ultimus Descentus*, a' ki előttrtek ama' gyászos koporsóban feküszik. Jut-e eszetekben? Fényes Familiából való Méltóságok, nem tudgyátok, Magatok temetségén, vagy Germektek temetségén, így forgathattátok-fel fényes Czimereket.

2. Az egész Magyar országi Hazának, kinek nem utolsó oszlopa, Pálfőra vólt. A' mely háznak s' épületnek oszlopi eldűlnék, közel az a' ház (a' mint fellyebb-is mondam) az elromláshoz, ha meg-gondolod s' jól el-nézed állapotod, miben légyen, nem tudom mit várhatz egyebet, hanem igen nagy romlásodat.

3. Hát

3. Hát néked Nemes Zemplény Vár-megye, nem ad-e okot a' keferésre e' bődögült Urnak halála? Tudod-e kit téznek ezenről a' Sirba? nem csak Méltóságos Főispányodat, hanem tégedet tiszta szível szerető édes Atyádat. Oh szegény renden lévő Nemesség ha most elő átharnátok fejenként, a' kiket az hatalmasoknak el-nyomni nem engedet! oh asztalánál kenyeren, boron öszve békéltetett sok Atyafiak, ha jelen lehernétek bizonyoságot tehernétek rolla, hogy nem csak Főispányotoktól, hanem édes Atyátoktól váltatok-meg! Oh Istennek Arvaságra jutott, s' el-pusztult Ecclésiái! vagyon bizony vagyon tinétek, igen nagy okotok, melyért ez ti bujdosásában meg-holt Mosléteket siratátok, keferéjétek: mert oda vagyon az a' ti édes Atyátok, kinek kebelében sok keferves panaszokat siralmas nyomorgatástoknak idején ontottátok, oda vagyon az a' kitől nyomorgatástok ellen orvoslástokat vártátok, és a' kinek vállaira sok terheteket rakítottok, jaj mikor s' honnan léfzen már illy kegyessén rollatok goddor viselő Atyátok?

S' hát néked sok keferúségeknél temérdek habjai alá nyomartott Istennek meg-keferedet Szolgáló Leánya, Tekintetes Nágos Aszfzonym, nincsen-e okod a' siratra? Igen is vagy, ki fejed ékes koronáját ezenről a' földben tetetted. Mikor az éhségnek idején Elimélek Bethlehemből az ő Feleségével, a' Moábnak Földére bujdosott volna, clak hamar meg-hal Elimélek, s' a' szegény Naomi az ő bujdosásoknak földében árva özvegységre marad, melly özvegységében így szokot vala a' szegény Aszfzonym kefergeni: *Nagy keferúséggel illetett engemet a' mindenható nyomorúságokkal illetett engemet, Rut. I. v. 20, 21.* Oh Istennek meg-keferedet Szolgálója! Ki te is Bethlehemből, az az, édes Hazából nagy sok lelki és testi ródéssal ide nem a' Moábiták földére, hanem Erdélyben édes Férjéhez bé-érkezvén sok lelki fájdalomid után, láttatnál valamit már meg-pihenni: jaj melly újabb keferúség ére, mert im édes

C 2

Férj-

Férjedet tőled el-szalásztád, s' ez idegen földön a' siralmas özvegyi gyámoltalanságra jutál, melyben igazán monbarod Naomival, hogy nagy keferúséggel illetet engemet a' mindenható, a' mindenható nyomoruságoval illetet engemet. De kérek ne had-el magadat, s' ne győztesseél-meg, a' rajtad lévő keferúségtől, hanem néz az Arvák vigasztaló s' gondviselő Istenre, s' bizony meg-vigasztaltatol ő tőlle. Meg-keferítettik Istentől Naomi nem csak Istenes Férjének az ő bujdosásában, melőlle való el-vettetésével, hanem velle edgyütt bujdosó két Fiai-is meg-halnak s' csak egy Menyével a' Ruht Afzizonnyal tér viszsa Bethlehembe, a' ki által Isten csudálatosán meg-vigasztalá őtet. Így ha Isten tégedet édes Férjednek melőlled való el-vetésével meg-keferített, meg-batta még Isten szemeid előtt Négy szép jó reménségű Fiaidat, a' kikkel mikor néki tetűzik, haza viszen még Bethlemben, s' azokban s' azok által-is csudálatosán meg-vigasztal. A' minden vigasztalásnak Istene minden szivekben meg-keferedett Fiait és Leányit Szent Lelke által idvességekre vigasztallja-meg, Amen. *Mi Atyánk &c.*

Intés a' Kegyes Olvasóhoz.

KEgyes Olvasó, *Ha ezt Tiszteletes Górgéi Pál Uram Prédikációjában, találsz olyat, melyet Prédikálásában tőle nem halottál, avagy olyat itt nem találnál, a' melyet maga szájából halottál. Kérlek ne ítélj egyéb okát; ha nem lévén életében szegénynek sok fele való Distrakciója.*

A' maga ideában le-tött Conceptusát le-írni nem érkezte, hanem halála előtt in Idea subtili, adta nekem kezembem hogy írnam-le, és a' mint lehetne, készíteném-el
Pré-

Prédikatio formára, melyet szegénynek kerése s' emlékezte terjesztésére, hogy a' több Prédikációk között ez-is el-nem maradna, a' mint tőlem lehetet el-keszítettem. De mivel hogy nem-is halbattam mikor Prédikáltam, magamnak-is azon órában kelvén más helyen Prédikálnom, nem lehetet sok helyeken hogy azon maga beszédével le-írassam, a' mint maga Prédikáltam. Mellyben ha mi fogyatkozás esett, az, az én edgyűgyűségem; Mellyről a' Kegyes Olvasóul bocsánatot várok. Ely sokáig az Istennek.

Irtam Górgény alatt az Udvar-házban,
20. Febr. 1674.

Idvességedet kívánó bujdosó,
szegény Atyád fia s' szolgád.

TECSI JÁNOS,
Ez előtt Gál-fécsi, most szám-ki-
vetésben nyomorgó
PRAEDICATOR.

Sum Postor Reglmd
Alf. a min el m. ed Egomik
Namq. Dom. Mafer est m. Justa Novena

IDVESSEGES SZENVEDÉSNEK

ÖSVENYE.

az az:

Olly együgyű rövid tanítás,
mellyben meg-mutattatik, micsoda utat keref-
sen az magának, a' ki a' Christusért való sok nyo-
morúságokat, minden félegyalázatokat idvességé-
sen akar az ő világi életében el-vifelni.

Melly Prédikáltatt Kolosvárott,

A' Nebai Tekintetes és Nagyságos boldog emlékeztű

BOCSKAI ISTVAN
URAMNAK.

A' Felséges Romai Imperátor s' Magyar Király
Tanácsának, Nemes Zemplény Vár-megyének fő-
ispányának, meg-bidegedett testének fel-vérteté-
sének előtte, a' ház előtt.

TECSI JÁNOS,

Azelőtt GAL-SZECSI, de most több Attyafiai-
val edgyütt bujdosásban, s' számkivetésben nyo-
morgó Prédikátor által.

ELŐL JARO BESZED

UR JESUS CHRISTUSNAK drága vérével meg-váltott, s' ez szomorú alkalmatossággal ide gyűlekezett, Felső, középi, ez alsó rendből álló szentek. Kit ez Urban már lelkében boldogult, édes hazájából siralmas számkivételre jutott, és ez ő bujdosásának földében, világból ki-múlt *Néhai Tekintetes és Nagyságos* BOCSKAI ISTVÁN Uramnak, ez ő utolsó tisztességének meg-adására, ez szomorú, s' gyászos szálláfragyűlekezettek. Azt olvasom az Samuel 1. könyv 4. részében, a 19-dik versben. Midőn meg-halotta volna az Eli Papnac menyét a' Phineásnak felesége ama' bokros szomorú hirt. Hogy az Izrael népe a' Philisteufoktól meg-veretett, hogy az Isten ládáját el-nyerték, az ő Ipa-is meg-holt, Férje-is levágotott, ez szomorú hírek hallása olly el-viselhetetlen keserűséges fájdalommal burította-el ez szegény Afzszonyi állatot, hogy azon helyben csak le-esett, idétlen gyermeket szült, s' maga-is meg-holt.

Midőn én ez meg-említett szomorú historiát el-gondolom. Ezt sok részben ez előttűnc lévő szomorú alkalmatosságra applicáltatnám. De látok ilyen különbséget. 1. Hogy az meg-keseredett Afzszonyinak férje Pap volt. De ez mi meg-keseredett Afzszonyunknak férje, világi *Méltóságos Ur* volt. 2. Az, ha Pap volt-is de igen gonosz és fertelmes életű ember volt, s' ez-is volt oka egyik annak ez ifzszonyu romlálnak, Ez pedig kegyes életű Istenfélő *Ur* volt. 3. Hogy az a' meg-keseredett Afzszony maga hazájában *Sílóban*, ez pedig édes hazája kívül számkivettettet állapotban holt-meg.

Ha azért ez Afzszonyi állatra olly darabos keserűség szállott még-

még-maga hazájában-is midőn Űra halálát hallja, ha ez az ő gonosz életű férjét annyira kesergette. Hát te Istennek lok képpen meg-bokrozott keserűségének hajjai bőzött haldokló szolgáló leánya Tekint. és Nagos Afzszonyom. Mellyiránt érzed magadottnabb a' te mostani állapotodban? ki tégedet kedvedre tartó Istenes életű, Férjednek hideg tetemi felett, még nem-is édes hazájában, s' házában, hanem idegen helyen, más fellérségében, számkivettetéledben, s' jaj, nem csak magad özvegységre gyámoltalan árvaságra való jutásodat, hanem ezzel edgyütt, a' Magyar Izrael dicsőségének el-vettetését, az Isten Frigy-ládájának tőlök való el-nyerettetését keserves gyászokkal siratod. Mint érzed mondom magadat? De mit kérdem, ha látom hogy ugy vagyon állapotod mint Dávid, és a' vélelő népek felől mondgya az Szent Lélec, 1 Sam. 30. v. 4. *Hogy fel-emelvén szavokat sirtanak, annyira hogy már ugyan nemis vala erejek a' sírása.* Látok itt-is ollyat. De, kérlek Istenért, végy erőt indulatidra, s' ne győzzeressél-meg rajtad lévő bokros keserűségek, hanem serkences-fel magadban, Istennek nálad lévő ajándékát, a' mellyekkel másokat ilyen állapotokban hathatósan vigasztaltál, fordítsd most a' magad hasznára; Gondold-meg kiél van dolgod. Az Ur cselekedre vedd, ne szóly hát békétlenül az Ur előtt.

Ezzel tartóztatá régen Dávid magát-meg az Isten ellen való békételenségtől, Psal. 39. v. 10. *Ofztán, meg-tanultad Istenednek szép maga ajánlását az árvákhoz,* Psal. 146. v. 9. *Hogy ő azoknak oltalmazójok, táplálójok.* Te reád-is néz Istennek ez a' szép igérete; birjad hát békéséges türeffel, el-keseredett lelkedet. Az Ur a' ki-most meg-keserített, el-jó az ő vigasztalásával hozzád.

V O T U M.

Oh el-keseredett lelkeknek kegyelmes vigasztaló Isten! kegyel-mezz-meg a' mi sok álnokságainknak, és azokkal érdemlett lelki csúf-bűneim.

büntetésinket a' J'esus Christust engedd meg, rajtunk lévő keserves látogatásait idvességünkre szenteld meg, el-keseredést, s tellység-
gel el bádgyadsz lelkünket immáron vigasztald meg, és ez mi szomorú
gyülekezetünkben, áldott igédnek ki-szolgáltatását szent neved dicső-
ségére, s lelkünk idvességére szenteld meg, Amen. Mi Atyánk:

Textus, Sid. II. ver. 24, 25, 26.

Hitnek általa nem akart Mójses mikor már öreg vól-
na Pharabó leányának fiának hivattatni. Mivel hogy ezt
választá magának, hogy az Isten népével edgyütt nyomoru-
ságokkal illetetnek, hogy nem mint a' bűnnök ideig való bád-
navalelne. Ugy mint ki nagyobb gazdagságoknak itélne lenni,
a' Christust való gyalázatot, hogy nem mint az Egyiptom-
belieknek kincseket, mert néz vala az jutalomnak fizetésére.

P R E D I C A T I O.

Nem ok nélkül mondgya a' Bölcs, Péld. 16. v. 17. Hogy mikor
jó akarattal vagyon az Ur valakinek útához, még az ő ellensé-
gét is jó akarattal várja. Mert az Ur a' kivel jól és kegyelmesen akar
cselekedni, nem lehet soha annak anny gonosz akarója, s' olly
hatalmas ellensége, hogy annak ellene álhaslon, hanem, a' kit
meg-akar áldani, meg-vagyon az áldva, és nem árthat annak,
senkinek sem árka, sem álnok tanácsa.

Telleyes erre való példával a' Szent írás; De mindeneke
el-hagyván, im csak ez egy Mójses állapattából mutatom meg.
Hová lehetett nagyobb ellensége a' Mójsesnek mint a' Pharabó és
annak háza népe? ki olly Decretumot adott vala ki, hogy mihelyt
Sido gyermek születnék, mindgyárt azt a' vízben vetnék oda veszte-
nek, Exod. I. v. ult. Így ezek közül való lévén Mójses is, mi-
dön őt az édes szüléi az Amrá és az Jochébed, születése után
három hónapokig rejtgetnének, nincsen szegényeknek mód-
gyok

gyok benne, hogy tovább életét meg-tarthassák, hanem gyé-
kenyből ládácskát csinálnak neki, és azt anyval s' fenyő vízzel
meg-öntvén édes szép magzattyokat, (kinck szépségét maga
Commendállya a' Szent írás. Exod. 2. v. 2. & Hebr. II. v. 23.)
a' kised Mójsest abban helyhezteréc, és abban a' vízben bé-
vetéc. Oh édes szüléknek, keserves cselekedetek!

Meg-gondolhadd elörted repdeső magzatid bangyönyör-
ködő édes Atya, s' Anya mikor e' világból ki-múlt, éltében re-
ad édesdeden mosolygó, magát szerető kised magzatoc-
kát, az ő koporsócskájában bé-helyheztered, micsoda in-
dulattal viszed azt végben. Hát ezek az ő édes szép ábrázati,
reájok édesden mosolygó Mójseskeket elevenen, abban a' lá-
dácskában, mint egy koporsóban, jaj az indulatoknak micsoda
nagy tufakodásával helyhezterették? Oh sziveket el-bád-
gyasztó gondolkodás!

De lád ez példában a' Salamon mondásának igazságát,
jó akarattal lévén az Isten a' Mójsesnek útához, nem hagyá oda
veszni; hanem ki-szabadította az Isten. De ki által? az által,
a' kit Isten ellenségéből tört jó akaróvá. ki vól ez? A' Pha-
rahó Király leánya, a' honnan az az Edictum jó vala ki, hogy
minden férfi magzatot a' vízbe vesszenec. Onnan származic
a' szabadító a' Mójsesnek, ki-véteti a' Pharabó leánya, s' fia gya-
nánt fel-is tartattya.

Ezt emlegeti a' milczkénkben az Apostol, hogy ebben
az állapotban nem akart Mójses maradni, nem akart ennek fia-
ainak hivattatni. Mellyben summa szerént előnkben adgya
az Apostol: miképpen, s' miért vetette legyen meg a' Mójses,
ezt a' világi Méltóságos állapotot, hogy tudni-illik nem akart
a' Pharabó király leánya fia lenni.

Két Részei vadtak. Az elsőben vagyon: Ez állapotban
való cselekedeti. Másodszor: A' másodikban vagyon, annak
az ő cselekedetinek oka.

Az első részben való dolgok, Két karban állanac.
Először, Emleget az Isten olly dolgot, melyet Mójses
nem akart cselekedni.

Másodszor, Oly dolgokat emleget, melyeket, kívánva
cselekedett.

I. A mint mondam, említ az Apostol oly dolgot, melyet Mójses nem akart cselekedni. Nem akart úgy mint Mójses mikor már öreg volna Pharahó király leányának hivattatni, mellyben a mint halljuk, meg-jelenti idejét is micsoda időkorban lőtt legyen Mójses akkor, a mikor ő ezt nem akarta cselekedni. Hogy valaki ne mondhasa ezt, talám csak gyermek volt akkor Mójses és idejére képest nem tudta mit cselekedett. Ezt az okoskodást hárittya-el ez szóval; *Mikor öreg volna.* Mennyi idejű öregsége lőtt legyen pedig akkor Mójsesnek, meg-jelenti szent Iltván, Act. 7. vers. 23. hogy negyven esztendő volt, volt azért már akkor itéleti, mert a mint a Régiek között némellyek mondták.

Decennis tu sis gratus, bis pulcher, ter quoq; fortis
Quot sapiens, quin dis, sex sanctus, postea non sis.
 Magyarul így efik:

Tíz esztendő korban ki nem lőtt kedvesé
 Vagy husz esztendőre nem lehetett széppé,
 Harmincz esztendőre, hogy ha nem erőlsé
 Vagy negyven kerefsztre nem lett volt még böltsé.

Ötven esztendőre kinek pénze nem bü
 Hatvan esztendőre, ki nem szent életü
 Reménségtül bár ottel-bucsuzzék a' szü
 Mert ebben csak edgy-is oda viszfá nem jü.

Negyven esztendő lévén azért Mójses, volt itéleti olly,
 hogy

hogy meg-tudta a' jóta' gonoszul választani. Ennyi időskorában, nem akart ő Pharahó király leányának hivattatni.

Hát mit akart?

II. A' másod rendben azokat adgya előnkben. *Először*
is azt mondgya hogy, inkább akart az Isten népével edgyütt nyomorgattatni, hogy nem mint a' bűnnek ideig való hasznával élni.

Az az, Noha látta ő szemeivel az Isten népének nyomorgattatását a' Pharahótul akkor leg nagyobnak lenni, s' tudta ellenben a' maga világi dicsőiséges állapotját-is, a' midőn mint királyfi, olly kedvére tartatott; De ő még-is amaszt választotta, s' ezt meg-vetette, tudván azt, hogy az az ő világi böldeg állapotjában való meg-maradása nem egyéb, hanem a' bűnnek csak ideig való haszna, mellyer követ véghetetlen kár. De ha az Isten népének ideig tartó nyomorúság szenvedésében közös léssen, aza' világi ideig való kár vallás és nyomorúság szenvedés, ő néki véghetetlen, és öröcké való hasznót fog hozni.

Másodikat ezt cselekedte. Hogy nagyobb gazdagságnak tartotta, a' Christusért való gyalázatot, hogy nem mint az Egyiptombélieknek kincseket.

Mondd: Hogy mondhatta az Apostol, hogy Mójses nagyobb gazdagságnak tartotta a' Christusért való gyalázatot. Hiszem a' Christust nem is tudták az Egyiptombéliek.

Felelet. Gyaláz és szidalmaz néhanýkor a' gonosz ember ollyat-is, a' mit nem tud és nem ismér, mint 2 Petr. 2. v. 12. mondgya az Apostol. *Azokat szidalmazák, a' mellyet nem tudnak.* Így Judás Apostol-is, v. 10. *De ezek a' mellyeket nem tudnak azokat szidalmazák.* Erre nézve-is azért szidalmazhatták, és gyalázhatták az Egyiptombéliek Christus Urunkat, ha nem ismérték-is ő szent felségét.

Ollyán, való dolog az, hogy aza' nép, tudni illik a' Sídó nemzetség, azért nyomorgattatott kiváltképpen az Egyiptom-

prombéliektől, hogy ők Isten népei voltak, tudni való dolog
penig az, hogy valamit cselekedjék valaki az Isten népével, sőt
azok közül csak egy személlyel is, azt az Ur Jéhus Christus
ugyartya, miat ha ő vélle cselekednéc, mint Matth. 25. v.
40. mondgya. Így Aét. 9. v. 4. mondgya Saulnac, *mit ker-
getsz engemet.* Noha már akkor az égben az Istennek jobján u-
ralkodott, de még is azt mondgya hogy *őket kergeti a' kegyetlen
Saul, Zachariánál Cap. 2. v. 8. Azt mondgya, hogy a' ki ti-
seket bánt, az ő szemefényét bántja.* Erre nézve azért, a' mikor
az Isten népe gyaláztatott, szidalmaztatott az Ægyiptombéli-
ektől, akkor a' Christus, maga szidalmaztatott, és gyalázta-
zott az ő hibeiben. Es így a' minémű gyalázatok, szidalma-
kat, kellett ő néki azért a' népért fel-venni, úgy tartotta,
mintha tulajdon a' Christusért szenvedte volna.

Ex az első részről. A' második részben okát adgya. Miért
cselekedte Moyses mind ezeket, hogy tudni illik, már negyven es;
tendőskorában nem akart ő a' Pharahóleánya fiának hivattatni.
Hogy inkább akart ő az Isten népével edgyütt nyomorgattatni.
Es hogy nagyobb gazdagságnak tartotta a' Christuért való gya-
lázatot hogy nem mint az Ægyiptombélieknek kincseket. O-
kát adgya mondom az Apostol, miért cselekedte Moyses mind
ezeket. Ezekben az igékben. Mert néz vala ez juralomnak
meg-fizetése. *De mivel nézett?* Nem testi szemével, ha-
nem lelkének mesztse látó szemével, tudni illik, Hit által.

Mire nézett Hit által? Azt mondgya, hogy jutalomnak
meg-fizetése.

De vallyon micsoda jutalom lehet ez? Nem volt bizonyára
a' testi vagy világi Canahán földében való meg-gazdagulás, ho-
vá tudjuk hogy bé sem mehere, hanem csak meg-mutatá I-
sten néki, s' meg-hala, mint Deut. 34. v. 4. 5. meg-vagyon írva.

Nem is az ő fiának az Izrael népével azon a' földön való
lakása, s' nyugodalma, mert hiszem másutt is el-lakhattak vol-
na, s'

na, s' ugyan is hol lehetett volna az ő maradékának ez világ
szereit boldogabb, s' frissebb állapotban való nyugodalma
Ægyiptumban, ha ő azt el-nem akarta volna hagyni. De
nyilván más volt aza' jutalom a' melyre ő nézett, melly nem
egyéb, hanem az örök élet, és arról való ígérlet tétele Istennek
az ő lelkében. Ez az Igéknek együgyű magyarázattáruil.

T U D O M A N Y.

Egyedül csak az igaz hitű ember cselekedheti azt meg, hogy ő
az Christuért minden ez világi boldog állapotját semminek tarisza;
s' ellenben minden ez világi gyalázatok, nyomorúságokat, kétség
bátor szívvel fel végyen.

Igaáltsá ennek meg-tetozik, elsőben is a' Moysesnek az
mi leczkénkből meg-hallott csekedetiből.

Mi által vitte ő ezeket a' meg-hallott keserves dolgokat
véghez? Azt mondgya az Apostol, hogy hitnek általa.

Nagy munkát tézen ennek a' dolgoznak meg-bizonyítá-
sában az Apostol, ebben a' Tizenegyediek Caputban. A' Nyól-
czadik versben így íról. *Hűnek általa mikor hivattatott volna
Abrahám, engede az Istennek, hogy el-menne az helyre, mellyet ő
rökségül vőjendő vala, és ki-mene nem tudván hová menne.*

A' Kilenczedik versben azt mondgya: *Hűnek általa lakék
az ígérletnek földén, mint idegen földön. Sátorban lakván Isákkal, és
Jakóbbal, ugyan azon ígérletnek örökösével.*

A' Tizen hetedik versben azt írja: *Hűnek általa áldozá-
meg Abrahám Isákat, mikor kísérteték, amaz ő edgyetlen edgyét.
Hallgyuk a' hit által hadta el az ő hazáját. Hit által bujdosott, sá-
torban lakván. Hit által cselekedte azt is, hogy Istenhez oly enge-
delmes volt, hogy még edgyetlen egy fiának sem kedvezett, hanem
kétség volt meg-őlni Isten parancsolattjára. Ha hiti nem lőtt volna,
ezeket nem cselekedhetette volna.*

A' Harmincz hetedik, s' következő versekben, illyen
példak-

példákkal erősíti a' Tudományban fel-tört dolgot. *Hitnek általa szenvedtek, némelyek csúfolásokat, némelyek ostromlásokat, kővetéseket, és tömlőzést, meg-kővezettek, ketté vágattattak, kiserítettek, némelyek fegyverrelle-vágattatván meg-bóltanak, némelyek juboknak, és gödöléknek bőrben bújdosanak, el-hagyattattak szorongattattak, nyomorgattattak, kikre nem volt méltó ez világ, pusztában bújdosanak, heggyeken barlangokban, és az földnek hasadékában. Miképpen viselhették ez természetett irtóztató dolgokat és azok a' fok féle kínzásokat szenvedett Szentek? Nem egyéb képpen, hanem hitet szerzetek volt azoknak, s' hit által szenvedtek azt írja az Apostol. Meg-álhat a' tanúság ezekből a' példákban.*

Demiért hogy csak az igaz hitű ember cselekedheti ezt-meg, hogy a' Christusért mindenekei el-szenvedhessen.

I. O K A.

Mert csak az igaz hit által juthatunk a' Christusnak idve-séges isméréstire, mely Christus isméréstiről lehetetlen, hogy az tudományban fel-tört dolgokat (tudni illik), a' Christusért való minden-féle szenvedéseket el-viselhesünk, hanem az hol a' Christus idveséges isméréti vagyon, úgy lehet meg-cseleked-ni amazokat. Így erősíti azt ugyan szent Pál, Phil. 3. v. 8. *Bizony mindenekei kárnak alizok lenni az én Uram Jéhus Christusom-nak isméréstinek nagy voltáért, kiért mind ezektől magamat meg-fosztottam, és gánéjnak alizok lenni, hogy a' Christust meg-nyerjem.*

II. O K A.

Mert csak hit által győzheti-meg azokat a' testi indu-latokat, ember a' mellyek minket ezekben meg-akadá-lyoztathatnának. Erről mondgya szent János Apostol első le-velének ötödik részében, a' negyedik versben: *Ez a' dadalom melly meg-győzse ez világot, tudni illik a' ti hitetek.* Ezzel győze-del-

delmeskedtek a' rigi Szentek, az ő ellenségek ellen, mint Hebr. 11. v. 33. mondgya szent Pál: *Hit által országokat meg-győztek-igasságot cselekedtek, az ígéreket el-vősték, az oroszlányoknak szá-jokat be-dugták.*

Hajna ez tanúságnak: Oktató insés. Idvezülendő ember akar-e a' Christusért szenvedni? Tégy szert az igaz hitre, mert ha hited nem léfzen, nem szenvedhetz soha ő érte.

De talám azt gondold: Talám meg-lehet idvezülőm, ha az Christusért nem szenvedek-is?

*Hallod-e: Nem lehet külömben idvezülőm, hanem ha a' Christust követed, külömben pedig ő szent Felségét nem kö-verheted, utánna külömben nem mehetsz, hanem ha minden napon fel-vészed a' te keresztedet, meg-tagadod magadat, úgy mehetsz ő utánna. Maga mondgya azt Idvezítő Urunk, Luc. 9. v. 23. *Ha valaki akar engemet követni, tagadgya meg magát, és minden napon vegye-fel az ő keresztét, és kövessen engemet.**

*Ofztán. Híszem ha idvezülni akariz, kívániz szentül élni. Ugyé? Ugy kell bizony lenni, mert az életnek szentsége nélkül, senki az Istent meg-nem láthatja. Azt mondgya szent Pál: Hebr. 12. v. 14. *Ha szentül akariz pedig élni.* Azt mondgya Sz. Pál, 2 Tim. 3. v. 12. *Mindenek a' kik szentül akarnak élni a' Christus Jéhusban, háború-ágot szenvednek.**

No hát, El-híszed ugyé, hogy szenvedned kell? A' Chri-stusért pedig ha akariz szenvedni, hitet szerezz, erre tanittatol: mert hit nélkül azt véghez semmi-képpen nem viheted.

Kérdés. Mit kell cselekedned hogy hited légyen. Három dolgokat kell itt véghez vinned.

(1) Tud-meg micsoda az igaz hit, (mert itt nincs szó a' csuda tévő hitről, nincs az idő szerént valorol Historiáról, &c.) hanem csak az igaz idvezítő hitről. (2) Meg-kell magadat vizsgálnod ha vagy-oné hited. (3) Ha isméried hogy még hit nélkül vagy, miképpen kell arra szert tenni.

Az előtt a' minézi. Micsoda legyen az igaz idvezítő hit? Az nem egyéb, hanem az szívnek Istenben olyan meg-nyugovála, a' mellyel minden kétség-nélkül el-hiszi azt, hogy az Isten az ő változhatatlan ígéreti szerént, ő néki minden bűnét megbocsátta, és az örök életet is a' Christus Jესus érdeméért ő néki minden bizonynyal meg adgya.

Ez rövideden az igaz hitnek le-írása.

A' mellyet így értvén. Szály magadban, s' tudd-meg, ha vagyóné néked igaz hited. azaz, érzed-é hogy az Istenben a' térfived úgy meg-nyugott, hogy semmit nem kérelkedel abban, hogy az Isten a' Christus kedvéért, te néked minden bűnödöt meg-bocsátta, és az örök életet tenéked meg-adgya.

Mellynek ismértető jegye vagyon, a' fel-tölt tanításban. Ha tudni illik kézf vagy te a' Christusért, minden féle nyomorúságokat, kár-vallásokat, gyalázatokat el-szenvedni. Bizony az igaz hitnek munkája az: mert a' kinek szíve az Istenben így meg-nyugfzic, az viselheti-el a' minden nével nevezendő keserves nyomorúságokat, a' mint az Apostol bőven elő számlállyá, ez tizen edgyedik *Caputban*.

A' hol pedig érzed hit nélkül való hitedet, ezeket cselekedgyed, hogy hited legyen.

(1) Nagy lelki kívánsággal éhezzed és szomjuhozod, Istennek a' szép ajándékát. Azt mondgya a' bédog Szűz Mária, Luc. 1. v. 53. *Az Isten az éhezőket minden jókkal be-tölti.* Ehezzed azért azt, s' az Isten be-tölti vőlle. Erről mondgya Idvezítőnc, Luc. 5. v. 21. *Bédogok vadok a' kik most éheztek, mert meg-elégítetttek.*

(2) Kérjed azt szíved szerént az Istentől, Azt mondgya szent Jakab Apostol levelének első részében, az ötödik versben: *Ha valamelynek szükség-nélkül, kérje Istentől, és meg-adattatik ő néki.* Így hát hitet kérünk is ő tőlle, ő adgya azt azoknac a' kik ő tőlle kéri. Erről mondgya Idvezítőnc,

Matth.

Matth. 7. v. 7. 8. *Kérjétek, és adatik ti néktek, keresétek, és meg-találjátok, zörgeffétek, és meg-nyitattik ti néktek, mert minden kerő el-vészi, és a' kereső meg-találja, és az zörgezőnek meg-nyitattik.*

(3) Halgassad figyelmeltésséggel az Istennek ígét: mert azt mondgya szent Pál, Rom. 10. v. 17. *Az hit az hallásból-vagyon, az hallás az Isten ígétéből.*

Nomár Isten hitével meg-hallók, mi legyen az igaz hit, mi legyen annak ismértető icle, s' mit kell cselekedni a' ki hitet akar magának szerezni.

Ercsűk-meg már rövideden mi legyen haszna, ez Isten ajándéka az azokban a' kikben vagyon, hogy annál inkább szorgalmatoskodhasanac ennek meg szerzésére.

Elsőben is. Mert ez, minden idvezülő embernek olly szükséges, hogy ennélkül senki Isten előtt kedves nem lehet, a' mint az Apostol Hebr. 11. v. 6. mondgya: *Es a' miképpen, hogy minden valaki hiszen idvezül, így ellenben valaki nem hiszen el-karhozik, a' mint szent Márknál Cap. 16. v. 16. 17. mondgya maga édes Idvezítőnc.* Ezért mondgya vala szent Pál a' őm lecz tartónac, mikor kérdené tőllőc mit kellene cselekedni hogy idvezülhetne? *Hidgy az Ur Jესus Christuban, és idvezülhet sz mind te s' mind a' te egész házád nepe.* Act. 16. v. 30. 31.

Másodszor. Mert hasznos is ez felettre igen. Mert minden jó-ágos cselekedetec, vala mellyec általembert akar Istennek kedveskedni, ez téfzi egyedűl Isten előtt kedvesfé, hit nélkül nem kedvesek, azt mondgya szent Pál, Rom. 14. v. ult. *Valami hibul nincsen, bűn az.*

Harmadszor. Mert méltóságos dolog igen Isten előtt az igaz hit; úgy hogy valakiben ő vagyon, azokat Isten előtt igen méltóságosokká téfzi. Erről mondgya Sz. János Evangelista, Cap. 1. v. 12. *Valakic őtet vévéc, ada nékie olly méltó ágort, hogy Isten fiaivá lenéne, a' kik az ő nevében hisznen.* Ez által téfettűnc Isten barátivá, mint az Apostol felől mondgya Uranc,

E 2

Joh,

Joh. 15. v. 15. *Nem mondalak többé titeket szolgálóknak, hanem barátimnak, mert mindenekezt a melyeket hallottam az én Atyámtól, megjelenttettem ti néktek.*

Negyedszer. Mert ez igen hathatós ajándéka az Istennek a' mi szíveinkben, mivel a' mi tisztátalan szíveinc az által tisztulnak meg, Act. 15. v. 9. *A kiknek pedig szívüket tiszta, ezek láthatják meg az Isten, Mint Matt. 5. v. 8.*

Ezeket így értvén, igyekezzünk azon, hogy teheszünk szert az igaz hitre, s' ha arra szert tehetünk; higyünk el hogy a' mi édes Christuskért, midőn arra hívattatunk, bizony minden világi nyomorúságokat bátran el-szenvedünk, s' ha ő vélte, s' érte, edgyütt szenvedünk, ő vélte edgyütt jövődében meg is dicsőíttetünk, Amen.

APPLICATIO.

Hogy eddig való rövid edgyűgyű beszélgetésemet, ez előttünk lévő Istenben bódogult Méltóságos Urunk alkalmazzam. Szert tett volt ez, az ő világi életében erre az igaz hitre, ki az ő világi életében ennek az ő hitnek általa a' Christusért, (hogy hitnek több időséges gyümölcséről ne szólj, mert bizony szólhatnánk, de látom hogy az szollásra való alkalmas találgatás el-műlik tőlem,) menyit fok gyalázatokat, bücselenségeket, vőtt fel. Bizonyosság lehetnél erről, Te Istennek Nehai nevezetes szép vereményes, (de oh meg-böcsülhetetlen Lelki kár!) már el-puszult kerre: *Pataki nagy Schola.* Bizonyosságoc lehetnéte, igazságokban a' hatalmas baktól el-nyomatni akaró, fok böcsülletes *Nemes emberek,* s' hát a' fok bolzszerűval illertett *Lelki tanítók,* kiknek igaz igyec mellett, nem volt olly kedves embere a' ki ellen fel-nem költe, s' az igaz igyem minden tehetőségével ellene nem óltalmazta. Bizonyosságoc lehetünk mindnyájan a' kik ismét tuc, fokszor mely nagy beregségben volt, s' még-is hogy az igaz igyűszegény el-ne nyomatalsék,

találék, csak azért is bé-vitette magát a' *Vármegye* gyűléseiben. Melly kegyes cselekedetért, mi volt az háládatlan világtól jutalma? Nem egyéb bizony, hanem a' fok gyalázati bücselenség, s' titkon, meg-kell engedni hogy még *szuk* úsok helyeken, Sokat tudott ő ezekben bizonyoson, de csak békével szenvedte: mert inkább akart a' Christusért s' az ő hiviért szidalmaztatni *Mojseffel,* hogy sem mint a' bűnnek ideig való háznával élni, melyet, nyilván nem egyébbálat, hanem az ő hitnek ereje által vitte végbe.

Ennek az ő benne lévő erős hitnek erejével teheté az is, hogy *Vénységének* idejében édes nevelő *Hazáját,* abban lévő szép *Uraságát,* nagy békéséges rürellel kész lón el-hagyni, és az litten bűdosó hiviével edgyütt szenvedni, hogy sem ezt a' pálla le-tört kincset, a' drága igaz hitet meg-tagadván, abban világi bódogságban élni. *Bűdosóvá lón vénségére,* s' az is vetevéget fok nyomorúságban el-epedett életének, a' felső 1672. élt, *Karácson havának 24 dik napján.* A' midőn minden békérelenség-nélkül szenvedőn hajalos fájalmát, nagy szép csendességgel lelkét az ő édes meg-váltójának, a' kir nagy szíve szakdávart, lelkének hozzá vételére, meg-adá. Hagyván édes életetársának tellyes életében való fíralmas gyázt, nyomorult árvaságra jutott édes *Hazájának,* *Nemzetének,* utánna való fok keserves sohajrást.

Az Ur az ő Szent lelke által, vigasztallja a' szomorodott szíveket, és minket is mindnyájan készítsen el a' bódog ki-mulásra, A M E N.

Ember életét, jól
KORMANYOZO MESTERSEG,

Melhet

Azon *böldog emlékezetű* Méltóságos URNAK
meg-hidegedet teste felett Prédikállott az KOLOSVA-
RI Reformátulok Templomában,

PORCSALMI ANDRAS.
Azon Kolosvári Reformata Ecclesiának egyik
Lelki PASZTORA.

Textus. Plal. 119. v. 175.

Ellyen (Uram) az én Lelkem, hogy dicsirjen tégedet.

ELŐL JARO BESZED.

VAlamiképpen az ő *Hazája* kívül bujdosó, de azt szíve sze-
rint (zeret) ember, nagy kívánsággal vitetie arra, hogy
ha mi idő és alkalmatóság nékie Istenül engedtetie, s' halála
valamennyivel tovább halasztratie, azt az ő *édes hazájában* való
menetelre fordítsa: és *hazája* felé vivő járt utyából ki-tánto-
rodot, minek-utánna elzében vőtte magát, s' meg-tapaszta-
ta, hogy *édes hazájául* távolabb, hogy sem mint közelebb
kezdenie járni; minden tehetségével azon vagyon, azon igye-
kezik, hogy minek előtte a' setét elzaka el-közelitene, annak
előtte *édes hazája* felé vivő útyára viszszá térhetne, és azon
kedves *hazája* felé egyenesen tartathatna: Szintén így az nyava-
lyás

lyás bűnös ember, ki még az első embernek esereáltal, az ő
Mennyei *hazája* kívül való bujdosásra magát adni kényszeritte-
rett, és az Istenhez való menetelnek utyáról el-tévelyeder, mi-
nek utánna út kívül való tévelygéséről Istenül meg-intetett s'
meg-ranitrattott, minden gondgyát s' szorgalmatosságát arra
forditva, mi módon és mennél hamarébb az ő tévelygéséből,
édes hazája felé menő s' vivő útyában viszszá térhesse, és azon
illendő legitséggel Mennyei Attyánacháza felé közelitheessen.

Erről téssen bizonyosat ez mi Lezskénkben, az maga példá-
ja alatt Dávid, kiazon vagyon, hogy ha mi idő engedtetie né-
kie, és ha valamivel meg-szaporittatné életének napjai, azo-
kat fordítsa, nem világi méltóságának terjesztésére, &c. ha-
nem az ő Istenének dicsiretjére, kegyelségének gyakorlására:
melly által szokott ember közelgetni, mind mennyei Attyá-
hoz, mind annac minden jókkal bővölködő házához, mely
mindnyájunc kívánt házához.

Summa szerént ez igékben, kívánnya Dávid Király és Proféta,
bizonyos ok és vég alatt életének meg-maradást, és meg-hozszab-
bitását.

Két dolgok vадnak ez kevés számú igékben. (1) Dávidnac
kívánsága, életének meg-maradása, avagy meg-hozszabbitása
felől, im ez igékben: *Ellyen* (Uram) az én lelkem. (2) Ez
Dávid kívánságának oka avagy czélja és vége, im ez igékben:
Hogy dicsirjen (az én lelkem) *tégedet*.

Világossítsuk mind ez kettőt, de igen rövideden. Az el-
sőben lássuk im ez három dolgokat.

1. Kijé ez kívánság életének meg-maradása felől?

Felelet. Dávidé, ki Proféta vala, és az Isten népének méltó-
ságos Királya, le-tőtte penig ez kívánságát mint Proféta,
maga és minden bivek képében, miképpen több kívánságát is;
mellyek ez Soltárban találratnac. Annakokáért úgy nézi ez
kívánság Dávidnac személyét, hogy minden kerelztyén em-
bernek

berűnek forsa, és hivatalyá szerént ezen kívánságtól kell szükség-
ges-képpen viseltetni.

II. *Mit soda a Dávidnak kívánsága, és miképpen fejezi azt ki?*

Felelet. Életének meg-maradása felől való, mert így szól:
Ellyen az én lelkem. Hiszem a' lélek természetű szerént is hal-
hatatlan, hogy kívánnya még-is a' Dávid: *Ellyen az én lelkem?*

Felelet. Kell értenünk itta' Dávidnak lelkén, önnön ma-
gát a' Davidot, úgy hogy ez légyen értelme: *Eltes Uram enge-
met,* maraszd-meg az élők seregében az én életemet az 30-dic
Soltárnak 19-dik verse szerént. Ísmét az 6-dic *Soltárnak 3 dik ver-
se szerént:* Halasztad Uram még továbbra az én koporsóban
való szállásomat, holott senki Uram tégedet nem szokot di-
csérni, és nevednek énekelni. Mikor pedig a' Dávid életét ki-
vánt Istentől, akkor kívánnya mind azokat, melyek az ember
életének meg-maradására, s' meg-tartására, és abban az Isten-
nek szabados és csendes tiszteletre szükségese; minémű az
házának békefésze és csendesége, az embernek sorsához és
hivatalyához illendő ruházattya és tápláltatása. A' testnek és
annac érzékenségeinek épsége, és egérsége, Istentől mutatott
javaszkáinak keze között való meg-marasztása és meg-áldása, és
Istentől mutatott keresztyéni hivatalos munkáinkac, meg-
borlás nélkül való gyakorlása, &c.

III. *Kitől várja s' várhattya ebbéli kívánságának be-telje-
sítését Dávid, s' Dáviddal minden keresztyén ember?*

Felelet. Az Uról avagy a' Jehováól, ki ad az ember-
nek életet és mindeneket. Act. 17. v. 25. És a' kiben vagyón
életűnc, mozgáűnc és létűnc, *ibidem* ver. 28. Kihez Dávid
igazgattya minden kívánságát, mind ez 119-dik, *Soltáriban,*
mind pedig a' több *Soltáriban.*

Következik ez igének második Rész, az az: Ez Dávid ki-
vánságának czélja és vége, holott is im ezeket lássuk.

(1) *Kitől kell származni a' Dicsőretnek az életnek maradá-
sáért?*

Felelet.

Felelet. Az kinek élete meg-tartatik és meg-hozfiszabbit-
tatic, mert így szól: *Eltesd az én lelkemet* (Uram) *hogy dicsir-
jen tégedet,* tudni illic, mind maga az én lelkem, mind mások
által, azoknac alkalmato(ságot adván, és szolgáltatván jó ma-
ga viselésével és példa adásával, s' serkengetésével az Urnak di-
csiretise, Matt. 5. v. 16.

II. *Ki kell dicsérni az életnek meg-maradásáért?*

Felelet. A' ki meg-tarthattya, sőt meg-is hozfiszabbit-
hattya az embernek élését, ki edgyedű önnön maga az Isten,
a' mi életűnknek *Authora,* kinek jó tet(zéséből élünk mozgunc
és vagyunk, és kinek hatalmában vagyón minden élő állatnak
élete, és minden embernek az ő lelke, Job. 12. v. 10.

III. *Mivel tartozik ember az ő életének meg-tartójának
és meg-hozfiszabbitójának?*

Felelet. Dicsirettel, mert így szól a' Dávid: *Hogy dicsir-
jen tégedet,* az az: hogy foglaltya és gyakoroltya önnön ma-
gát, az én lelkem a' te dicsireredben, mert csak ez Istennek
előtte kedves és kellemetes áldozat mi tőlünk. És mikor
Isteni dicsirettel tartozunk, akkor tartozzunk mind azokkal,
valamellyek az Isteni dicsiretthez meg-kivántatnak, minémű-
ek az Fiú és Leányi bizodalom, az alázatos és töredelmes lé-
lek, az Istennek isméréségében való nevededés, és az Isten
parancsolatiboz való külső és belső engedelmség, kérképpen
gyakoroltya pedig ember magát az Isteni dicsiretben és tisz-
teletben.

(1) Magánosan Idvezítőnknek amaz parancsolattya
szerint. Matt. 6. v. 6. *Mikor imádkozol menybe a' te titkos há-
zadban, és imádkyad a' te Mennyei Atyádat ajród be-zárolva.*

(2) Közönségesen a' szenteknek társaságában és gyű-
lekezetenben, mint az Apostol parancsoltya, Hebr. 10. v. 25.
El ne hagyjátok a' gyülekezeteket, miképpen némellyeknek szokások.

Erről szól Idvezítőnk-is, Matt. 18. v. 19, 20. Mind az

F

kelető

kettőre köteleztetik ember életének meg-hozzfzabbítása által, mind a' kettőben gyakorolta Dávid-is fogadása szerént ön-nön magát, mint az ő Soltáriból világoslon ki-tetszik.

Igy értvén az igéknek együgyű magyarázatját, lássuk a' Tu-dományt.

Tudomány avagy Tanultság.

Az ember életének meg-maradása, és esztendeinek számá-nak szaporodása Istentől a' kegyességnek gyakorlásá-ra engedettetett számos alkalmatosság.

Igalsága ez Tudománynak.

Ennek a' tanúságnak igazváltatói tiszteltetvén Dávid, mind a' mi leczkénkben, mind a' több Soltáriban életének meg-maradását kívánja Istentől a' végre, hogy azt alkalmatossá-gul fordítsa az Istennek dicsőirettel való tiszteltetire és szol-gálatyára. Hasonló indulattal és véggel kívánja Ezechiás Ki-rály is Istentől életének továbbra való terjedését, Esla. 38. és 2 Reg. 20. Kér dolgozvadna-e pedig tudományban: (1) Hogy az ember életének mind adója mind meg-hozzfzabbítója a' meg-marasztója önnön maga legyen az Isten, a' kívül Dávid és min-den szentec életének meg-maradását kívánta, és a' kinek szél-lyel az irás tulajdonitja, Deut. 32 v. 39. Job. 12 v. 10. 2 Reg. 5 v. 7. (2) Hogy Isten az embernek életet még pedig hozfzú életet enged és ad e' végre, hogy az embernek legyen hozfzú és szá-mos alkalmatosság az kegyességnek gyakorlására. Ugyan-is, e' végre kívánja Dávid életének meg-maradását mind ebben a' Soltárban, mind az 80. Soltárban, holott így fejezi ki szívé-nek kívánságát: *Elvenitis meg minket avagy élteis Uram min-ker, és a' te nevedet segetsejél hujuc*. Igy fordították alkalmatossá-gul Isten dicsőirettel és szolgálatyára, a' nézik engedtetett időt.

időt a' Keresztelő János szülei Zacharias és Ersébet, Luc. 1. v. 16. Igy Simeon és Anna proféta Afiszony, Luc. 2. v. 36-38.

Fundamentumos okai a' Tudománynak.

A' Tudománynak első ágának okai ezek: (1) Mert csak egyedül az Istennek vagyon akarattya és elégsége arra, hogy valakinek életet adgyon, azt meg-marasztja és meg-hozfzabbítsa, ugymint kinek önnön magátul élete vagyon. Job. 5. v. 21. és a' ki kíván tiszteltetni egyedül mint őt Isten, Deut. 32. v. 40. Dan. 6. v. 26. (2) Mert csak egyedül az Isten az, ki a' bűnt, és a' bűnöst legottan meg-öli erejében, az ő nagy túrheto és sokáig várakozható kegyelméből meg-gátolhattya és elő nem bocsátja, holott az bűnnek tulajdon ereje és gyű-mölése az volna, hogy legottan meg-ölné a' bűnös embert mihelyt vétkszik, Istennek amaz fenyegetése szerént, Gen. 2. v. 17. *Valamelly napon ejendel a' meg-tihottának gyümölcsében, ha-lálnak halálával halfz meg.* Iltét a' bűnnek földgya az halál, Rom. 6. v. 23.

A' Tudománynak második ágának okai ezek: (1) Mert az Isten mindennemű áldomást azért közli az emberekkel, hogy magát meg-ismértesse, meg-ismérvén dicsőitessé és ma-gasztaltassa, ha mindeneket, bizony tehát az életet, és annak meg-hozzfzabbítását is azért engedi a' adgya az embernek, hogy azt alkalmatossá-gul vegye az Istennek dicsőirettel, és így közönségesen (zólván, a' kegyességnek gyakorlására, 1 Cor. 6. v. 20. Psal. 50. v. 15. (2) Mert az ember is valamit vélsen és valamit kíván Istentől, mind csak a' végre vélszi és kívánja hogy azok által lehessen alkalmatossá-gul az Isten dicsőiségének meg-adására, felebarátjának építésére, és a' maga idvelegé-nek keresésére és munkálkodására. Bizony ha mindeneket, ezek között az életet is, mert annélkül mind ezekre alkalmat-lan. Innét vagyon ez hogyha különbben cselekednek, és az Isten.

Istentől vőrt jókat Isten dicsőretire nem fordították, magok menthetetlenné tételnek, Rom. 1. és 2.

Hafznai a' Tudománynak.

1. *Oktatás.* Oktar és tanit bennünket e' Tudomány ilyen utakon.

1. Ha egyedül csak az Isten a' mi életünknek adója; hiszen tehát senkinek is maga saját életén szabados dispositioja, urasága és sáfarsága, hanem egyedül csak magának az Istennek, ki erős parancsolat alatt, és a' természetnek regulája által is kötelez minden emberi életének meg-őrzésére. Ellenben valakinek szabados dispositioja vagyon az ő maga életén, Ura az Authora az annak, mint a' Christus szól önnön maga felől, Joh. 10. v. 18. *Vagyon hatalmam le-tenni az én életemet, és viszontag fel-venni azt.* &c. mellyel jelenti maga saját emberi életén való szabados uraságát, és így valóságos örök Istenségét.

2. Ha egyedül csak Isten az ember életének meg-tartója; nem szabad hát embernek az ő életének meg-tartásáért és meg-maradásáért, az Istenen kívül máshoz folyamodni, annál is inkább az ő ellenségének, ki az ördög, tanácsából, babonával, varáslállal, és egyéb tilalmas eszközökkel, életének s' egészségének meg-tartásában élni, mert a' ki ezt cselekedzi, cselekedetivel tagadgya az Istent életének Authorának lenni, hanem ellenben a' Sáránt isméri annak, és annak őrizeti s' meg-őrtalmazása alá ajánlja életét. De jaj annak, kinek életére az Sárán kezd számot tartani. Így vékezék a' Saul, ki az ördögöshöz ment tanács kérdeni életének meg-maradása és dolgainak ki-meneteli felől, mikor a' Philisteusok fel-támadtanak volna ellene Samuel Prophéta halála után, 1 Sam. 28. Így az Acháznak fia Achazia, ki midőn le-esett volna az ő házának valami rostélyán, az Ekkronbéli Belzebubhoz küldte tudakozni, hogy ha meg-gyógyulna-e ez betegségből, 2 Reg. 1. v. 2.

Kérdés:

Kérdés: Ha egyedül csak önnön magától Istentől tartatik meg a' mi életünk, miért kell tehát az érelen iralon és egyéb életünk meg-maradására szükséges jókon szorgalmazkodnunk, és a' mi életünknek meg-maradásáért orvosságokkal élnünk?

Felelet: Ezekkel nem azért élünk, mintha ezekről mint fő-szerző okokrul várnók a' mi életünknek meg-tartását, hanem hogy az Istent meg-nekifértsük, meg-vetvén, meg-utálván az Istentől az életnek Authorátul az mi életünknek continuáltatására rendeltetett eszközöket. Továbbá a' mikor Istennek tulajdonitjuk a' mi életünknek meg-tartását, akkor azokat is mind Istennek tulajdonitjuk, mellyek által szokott, Isten rendeléséből a' mi életünk meg-maradni, minémű az mi eledelünk, és azoknak tápláló ereje, Psal. 104. v. 14. az orvosságok, és azoknak nálunk való meg-áldatása, Eja. 38. v. 21. és ezekhez hasonlók. *Summa:* Mikor az Istent ismérjük életünk Authorának és meg-tartójának, nem rekesztjük ki az Istentől mutatott rendes eszközöket, hanem az Isten ki-jelentett akaratyával ellenkezőket.

3. Ha egyedül csak Istentől vagyon az ember életének meg-hozszabbitatása, és elszendőinek számainac meg-faporittatása; hát az Atyák és Anyák miképpen mondatnak, az őket tisztelő fiaknak és leányoknak életüket meg-hozszabbitani az ördök parancsolat szerént?

Felelet: Egyedül önnön maga az Isten hozszabbitya meg az embernek életét ugymint az életnek adója és Authora, Eja. 38. v. 3. Psal. 91. v. 16. Az Atyák és Anyák csak mint *moralis* eszközök, im ez négy utakon és módokon. (1) Jó erkölcsökben és Isteni félelemben való fel-nevelések által, és reájok való Istenes gondviselések által, mert a' jó erkölcsökben fel-neveltettek, és jó gondviselés által fenytékben tartattak, el-kevelül az éretlen és erőszak szerént való halált, mellyet a' gonosz

és felelt erkölcsökben, minden Isteni félelemnélkül fel-ne-
vedtek el nem kerülhetnek, mert az illyetének ellen az Isten
fegyvert adott a' Magistrátusok kezében. Rom.13.v.4. (2) Az
fogatkozásoknak benne való el nem tűrések által, így hosz-
szabbírtatva vala meg Eli Pap az ő fiainak életét, de mivelte
el-mulatá, 1Sam.2.v.29. avagy hogy ebben igen puhán viselé
magát, v.23,24,25. ám éretlen és véletlen halál követé őket,
még pedig egy napon mind a' kettőt, 1Sam.2.v.34. & cap.4.
II. (3) Az Atyai áldásnak nékiük való kívánás és érettek való
könyörgések felsedezések által. Így édes Idvezítőnk fők Atyák-
nak és Anyáknak könyörgésekre fiokat leányokat halálos be-
regekből fel-gyógyított; némelyeket halálból is fel-tá-
malított, és életben adta-meg az ő szüléjeknek, mellyel is
commendálta az atyáknak anyáknak magzattokért való ese-
dezéseket és könyörgésből reménkedéseket. (4) Jó példa
adásokkal és kerestényi magok viselésével, és az ő gyerme-
kek sziveinek meg né keserítésével, Col.3.v.21. Atyák keserűsége-
gel ne illesztek a' ti magzatitokat, hogy kétségben ne essétek, az az,
elméjekben el ne csüggedgyenek, és akár melly hivatalos mun-
kájokra is, mellyel világi életetket követnék, alkalmatlanok,
el-csüggedett elmével és indulatokkal bírók ne legyenek.

4. Ha egyedül Istentől vagy az ember életének mind
adása, mind meg-maradása és meg-tartatása, mind végezetre
meg-hosszabbírtatása, tehát micsoda utakon és módokon
juthat mind ezekhez az ember?

Felelet: Im ez következendőkön: (1) Az Isten pa-
rancsolatiboz való engedelmeskedés által, az Istennek ígéreti
szerént, Prov.7.v.2. *Tarts-meg az én parancsolatimat és élz,*
Rom.3.v.2. *Az én parancsolatimnak meg őrzése, napoknak hosz-*
szavóitát, és sok esztendő életet békeséggel egyetemben ad és hoz
zenéked. 1Reg.3.v.14. *Ha az én utaimon járándasz, meg őrizvén*
az én végezésimet, és az én parancsolatimat, meg-hosszabbírtom az
éte-

te életednek idejét, és több helyeken. (2) Az Istennek illendő
tisztelgetnek és becsületnek fiai fielelmei félelemmel való ki-
szolgáltatása által, Prov.10.v.27. *Az Urnak félelme meg-hosz-*
szabbírtja a' napokat, &c. (3) A' telhetetlenségnek gyűlölése,
és nyomorgatásnak el-távoztatása által, Prov.28.v.16. *A ki*
gyűlöli a' telhetetlenséget, meg-hosszabbírtja az ő napjait. Ellenben
a' nyomorgatásban foglalatos meg-rövidíti az ő életét, *ibid.*
és a' telhetetlenségen kapdoló az ő életének vagy napjainak
közepiben hadgya-el az ő gazdagságát, Jer.17.v.11. Példa amaz
bolond iffiu, Luc.12.v.16. *Így:* (4) A' szűkölködőkkel va-
ló jó rétemények által, kik szüntelen való fobálzkodásokat visz-
nek Isten eleiben ez ilyen jó tévd embereknél életkért, sőt ha
lehetne még az halálból is fel-támasztván életre hoznak, mint
eselekedének amaz Tábitha vagy Dorcas nevű özvegy asszoz-
nyai állattal, Act.9.v.39. Es ha szüntén természet szerént való
életének meg-hosszabbírtatását meg nem nyerhetik is, de jó
hireknek neveknek fenn maradását meg nyerik, és így is jó hi-
rekben nevekben hoszszu életüeké részik. (5) Testi szülé-
jeknek és külső s' belső gondviselésekre hivattott elöl-járó-
joknak illendő becsületeknek meg-adása által az örökös pa-
rancsolat szerént. (6) Könyörgések és reménkedések által,
mint Dávid ez mi leczkénkben, és Psal.91.v.16.

(5) Ha az élet és annak nálunk való mind meg-maradása,
mind meg-hosszabbírtatása az Istennek jó adományi és aján-
déli közzül való, tehát ugy kell azt vennünk mint Istennek áldo-
mását, ugy kell őriznünk, mint Istennek nálunk le tett drága
kéncsét, ugy kell véle élnünk mint Istennek arról szám adó sáfá-
rai, és így nem lehet senki is véteknélkül az ő életének pradá-
lója tékoztója, meg-utálója, és valamely gonofságnak gyakor-
lására fordítója.

Ellen-vetés: De azt mondom: Inkább valaki leheré az
ő életének gyűlölöje, és akármi uton módon tékoztója, holott
ellenben minden ember természeti szerént életének s' annak
meg-maradásának kívánója?

Felelet:

Fellet: Ugy tettezik külső tekintettel, s' a természetnek törvénye is arra vinné az embert, hogy mindennek szeretné az ő életet: kívánnák annak megmaradását, de valósággal sokak az ő életnek tékozlói, és Istennek ez nemes ajándékának pazarlói inkább, hogy sem gondviselői és őltalmazói vólnának. Illyenek pediglen (1) Kik életnek tápláltatására s' megmaradására való szükséges jóktul-fogják magokat, az nagy fölvénységnek miatta, elégedendő jókkal bővölködven, kézzel ebél meg-halni, mint sem illendőképpen azokból magokat táplálni. Hasonló ezekhez kik az ő testeknek meg-erősítésére, betegségeknek helyben állítására rendeltetett orvosokot vakmerőségből meg-vetik és meg-urállyák. (2) Kik magokat Istennek kísértésével, tudva szántszándékkal, és vakmerőségből veszedelmre viszik, minden szükség és hivatalyok kívül veszedelmes úrat fel-vésznek, melly uton a Sántán lővezirőket is kísérti vala, hogy a Templomnak ormózatnyaról hanyat homlok bocsátaná-le magát. Matt. 4. v. 6. Hasonló ezekhez a' kik minden igaz ok nélkül hadakoznak, és hivatal nélkül harcolódnak; kik egymást életnek kockáztatásával fejek veszedelmével bajnokra híják; (3) Kik magokat vagy magok személyekben, vagy az övéjeknek személyeknek személyekben átkozzák, és a' magok életére vagy gondviselés alá bízott személyeknek életre átkot kívánnak, mint a' Sidók cselekednek vala, mondván: *Az ő vére legyen mi rajtuk és a' mi fiainkon*, Matt. 27. v. 25. Idevalók azok a' gorombák, kik vagy egy, vagy más uton, magokat és a' magokéit (feleségit gyermekit) helytelen fogadás tételekkel oly dolgokra kötelezik, melyekben életet, vagy életknél drágább lelkis' testi szabadságok, veszedelmekben forog, mint Jephthe kötelezte vala magát maga gondolatlanul, mellyet lelkének keletéséért a' maga saját gyermekében kelle véghez vinni, Sidók 11. v. 30. 31. 34. 35. (4) Kik szántszándékkal válfaznyák magoknak a' gon-

nojzok.

noszoknak és istenteleneknek társaságát, Psal. 50. v. 18. Ebben ejtve magát még az igaz Lóth-is, mikor nem gondolá-meg a' Sodomabélieknek égre kiáltó vétkeket sok gonofságokat, hanem inkább tekinté a' Sodoma határánac alkalmas voltát a' lakozásra és barom tartásra, melyre képest el-válván az Abrahámtul, mene Sodomában lakni, Gen. 13. v. 10, 11, 12, 13. De valóba meg-adá az árrát kétszer. Elsőben, mikor el-raboltatá a' Sodomabéliekkel edgyütt, Gen. 14. v. 11, 12. Az után mikor minden java Sodomába marada, és csak maga s' két leányi tartatának-meg, Gen. 19. v. 16. Így adta vala magát Josaphát király a' bálványozó Achábhhoz a' helytelen hadakozásban, honnét alig szabadulhara-meg; de az Isten-is keménnyen meg-feddé a' Prophéta által, 1 Reg. 22. v. 31, 32. 2 Chron. 19. v. 2. Ettől irózik vala a' Dávidnak lelke, Psal. 26. v. 9. *Nerekezd Uram edgyűvé a' bűnösökkel az én lelkemet, sem az én életemet a' vér szopó emberekkel.* (5) Kik részegeskedésekkel, robzódásokkal, bujaságoknak üzésével, szükség kívül való nyargalódzásokkal, és egyéb fesletésekkel testeknek épségét meg-háborítták, és az által életek el-fogyatására kénzítik magokat, mert látjuk hogy efféle között némellyec szörnyű halált szenvednek, némellyec holtig való nyomorúságban és félzségségben élnec, kik osztán kívánná az halált, de nem jó-el hozzájoc, és így sem élnek sem halnak.

II. Házna. *Feddés.* Ha az Isten azért enged hofzszú életet élni az embernek, hogy azt fordicsa alkalmaságul Isten dicsőítésére; tehát fddi és meg-győzi ez tanúság azokat, kik életnek meg-ért és el-töltött részét gonofságnac gyakorlására fordították, még-is több napokat ígérnek magoknak, szokott gonofságoknak gyakorlására. Gondolják-meg ezek. (1) Vallyon a' tékozlásban és bűségtelenségben egyszer találtatott sáfár, remélheti-e sásárságában való megmaradását? Semmiképpen nem, lővezirőnc példa beczéd által való tani-

G

táfa

ráfa szerént, Luc. 16. v. 1. *seq.* (2) Vallyon ez világi méltóságoc tudva és szánfzándékkal jószágocban el-fzokrák-é szenvedni a' hamis részeges és tékozló szolgákar és sáfárokat amaz verekedő részeges szolgával, Matt. 25. v. 26. *seq.* (3) Vallyon s' az Isten, ki mindeneket mezirefenében lát és tud, nem vizsgál-lyá-ó efféléknec sziveket veséjeket; nem lártya-é mitsoda indulattal kívánnának sok napokat, számos elztendőket ez világon élni? *Igen is.*

III. *Hasz.* Számadálra, és magoc meg-czirkálására kényszerítget ez rudomány mindeneket, valakiknec Isten életet, annál is inkább hoízfzu életet, és számos elztendőket engedett. Mert ha az élethe' kegyelségnek gyakorlására engedtetett alkalmazás, bizony tehát a' számos napocból és elztendőből álló élet, léfzen a' kegyelségnek gyakorlására engedtetett számolabb és hoízfzabb alkalmazás, és így mennél több ideig él valaki annál számolabb alkalmazás engedtetett neki a' kegyelségnek gyakorlására, ellenben ha ki ebbéli tisztitel-mulattya, és mennél többfzór mulattya-el, annál többről kinszeritteric számot adni, és annál nehezebben jutnac a' számadáshoz. No annakokáért velem edgyütt meg-élemedett emberc veslűnc számot minnen maguncal. Sok napokat el-tűnc, számos elztendőkön, hólnapokon és heteken által mentűnc, bizony tehát Isten minékűnc fok és számos alkalmazásokot engedett és szolgálatot az ő nevének dicséretire, az ő hozzája való közölgetésre, és a' lelki életnek gyakorlására. Veslűnc számot csak minnen maguncal, fel-talállyuc a' mi lelki ismérveinknek szám-verő tábláján, hogy a' nekűnc engedtetett napokuc csak dézmájának dézmáját sem fordítottuc alkalmazásul a' mi Istenűnc dicséretire. Gyermekegűnket egészlen hijában valóságban töltöttük-el, fel-ferdült állapotunkat játékban és minden kegyelségnélkül, ifjuságunkat

kat ez világnac és a' testnec kívánságainac, és minden testi bártorságnac gyakorlására fordítottuc, meg-élemedett és erejében való állapotunkat ez világi telhetetlen szorgalmatosságnac üzésében, vénségűnkert és meg-hanyatlott koros vó tunkat élemedett és erőnkbeli állapotunkban keresett javacskaínknac főlvény és szoros kezecnc ködött való meg-marasztására fordítottuc. A' soc napoc ködött avagy csak az Urnac napjáról, olyan szorossággal mint mi számot szoktuc venni a' mi sáfárinktul és szám-adó szolgáinkról, számot adhatunk-é? Noha itt sem gyermek, sem iffiu, sem erejében való, sem vénségre jutott meg nem mentheti, fel nem vonhattya magát a' számadás előtt; de kíváltképp a' velem edjűt meg-élemedett emberc gondollyák meg. (1) Elterec ugyan soc napokat, számos elztendőket, de talám csac az ő embernek hizlálására, nem penig' annac öldöklésére, és az új embernek elevenitgetésére. (2) Adott ugyan Isten tinék tuc számos elztendőket alkalmazásul a' kegyelségnek gyakorlására, és szent nevének dicséretire, hogy azocban munkálódnatoc a' ti idvességeket, de talám azt fordítottatoc alkalmazásul a' ti bűneiteknek szaporgatására. (3) Ugyan meg-fűzött Isten bennetek a' jó alkalmazásokkal, hogy a' ti belső embereteket építgetnéte, de azokat csak a' külső embernek gyarapítására és kedve keresésére fordítottatoc. (4) Meg-számolította Isten napjaitokat, hogy lenne elegendő idő az ő hozzája való közölgetésre; de talám mennél több napokat engedett Isten, annál tovább roább mentetec az Istenről, hogy Ioha Istenhez ne közölhetnéte, *Premunur peccatis, inquit ille, ne erigipossint.* (5) Adott ugyan életet Isten és azt számos napokra terjesztette, adott a' mellé egésiséget, békeiséget, de talám ezt az Istennek nemes ajándékar fokac el-áftatoc, amaz gonosz szolgával; de tudgyátok meg hogy az életet adó Ur, ott is arat a' hol nem vetett, és az hóltot nem vetett takar, Matt. 25. v. 26. bizony mint haszon-

ezeken szolgálknak kezeiteket lábaitokat meg-kötteti, és vetret a' külső ferettségre, holott lészen sírás és fogoknac csikorgatása. *ibid.* vers. 30.

IV. *Hafszna serkengetés.* Serkenget bennünket ez tanúság két dolgokra.

ELSŐBEN: *Int és serkenget a' tudomány bennünket arra,* hogy ha szerettyűc az életet és kívánnyc annac nálunc való meg-maradását és meg-hofszabbitsatását, azt ne mástul kívánnyc, ne másnál keressűc, ne mástul várjuc és kérjuc; hanem csak egyedűl önnön magátul az Istentől, ki annac Authora és meg-hofszabbitsója, mint az tudomány tartja.

De itt ez a' kérdés: Szabadé keresztyén embernek kérni, kívánni életének hofszabbitsatását, vagy elzárkózni az életemnek öregségét?

Fellet: Szabad bizonyos jó vége alatt. Itt azért két dolgokat látogatunk meg. (1) Minémű fundamentumos okokra nézve szabad kérnűc életünknek meg hofszabbitsatását. (2) Mellyec legyen az az jó vége, mellyekre képest jó lelki ísmérettel kívánhatyuc világi életünknek továbbra való terjedését.

A' mi az első kérdést nézi, szabad embernek az ő életének meg-hofszabbitsatását kérni Istentől im ez fundamentumos okokon. (1) Mert a' Szentek is kívánták, kívánságokban Istentől meg-is halgattattanak, mint Dávid a' milczkénben, és Ezechias Efa. 38. (2) Mert az Istentől ígértetett jók közzűl való az embernek élete: s annac meg-hofszabbitsása, mint az ódodic parancsolat tartva, Deut. 25. v. 15. 1 Reg. 3. v. 14. Psál. 91. v. 16. Prov. 9. v. 11. és 10. 27. és így szabad kérni mint Istentől ígértetett könyörgés által ki nyerendő jót. (3) Mert Istent ugyan regulákat is itt előnben, mellyec szerént meg-hofszabbitsatatyuc életünket, avagy csak ki nyerhettyűc annac meg hofszabbitsatását, melly regulákkal mivel szabad

sőt

sőt szükséges élnűc életűnc meg-hofszabbitsatására, szabadlő tétetett életűnc meg-hofszabbitsatásáért való könyörgésűnc is. Ugyan-is ha szabad kérnűc minden napi kerényűnc, mellyel életűnc meg tartatic és tovább tovább continuáltatic, miért nem volna szabad magát az életet és annac továbbra való continuáltatását Istentől kérnűnc? Azokat pedig a' regulákat, mellyekkel kell élnűc életűncnek meg-hofszabbitsatására, fel-találod ide fellyebb a' negyedic oktató házonban.

Ellen vetés. De erre azt mondhatya valaki: Ha Istent el-határozta az embernek életét, Job. 14. v. 5. és 30. 23. miképpen kérheti a' keresztyén ember annac hofszabbitsatását?

Felelet: A' mi kérésűnc és kívánságűnc nem arra való, hogy az Istentől rendeltetett határon túl vigyűc a' mi életűnc: mert ez nem-is lehet, Job. 14. v. 5. nem-is férhet a' keresztyén emberhez, ki mindenkor és mindenben az ő maga akarattya az Istent akarattyaiban nyugottya-meg, hanem arra való. (1) Hogy bizonyoságot regyűnc ez mi kívánságűncal arról, hogy mi egyedűl csak az Istent ismérjűc életűnc a'uthoránac és kut fejjűnc. (2) Hogy az Istentől ígértetett jók közzűl valónac ismérjűc a' mi életűnc, annakokáért könyörgésűnc által akarunc abban részesűlni, mint Istennac több ajándékiban-is, Matt. 7. v. 7. Luc. 11. v. 13.

Meg-látóc mitsoda okokra nézve szabad a' keresztyén embernek könyörgeni életének meg-hofszabbitsatásáért, lássuc immár azt is: Mitsoda jó végekre szabad kérnűc életűnc, és annac továbbra való terjedését. *Felet:* Dávid azt a' jó véget így fejezi ki: *hogy dicsérje az én lelkem az Urat,* a' mi tanúságűnc pedig így: *hogy legyen hofszas és számos alkalmatosság a' kegyességnek gyakorlására.* De ez kettő noha szóval különbözűnc, mindazáltal az dolognac valóságában mind edgyec. De hogy ezeket jobban meg érthetsűc azt kell meg-tud-

G 3

nunc,

nunc, hogy azoc a' jó végéc nézenc vagy közönséggel min-
den keresztény emberekre; vagy különdön és kiváltképpen
a' Magistrátusokra, lelki Pásztorokra, házi gazdákra, gazda
afszonyokra, és atyákra anyákra, és egyéb karban hivatalban
valókra.

Az mi életünk meg-hosszabbításáért való könyörgésünknek.

1. Első közönséges vége, az Isten nevének dicséreti. Ne
értse penig az Isteni dicséretnek egyfazeri actusát cselekedetét,
hanem az Isten dicséretiben való annyi foglalatosságot, vala-
mennyi véghez vihet ember az ő néki engedtetett napjainac és
esztendeinek számos volta szerént, tellyes igyekezettel és in-
dulatockal rajta lévén, mint az Istennek tellyes szívből, tellyes
lélecből, és tellyes erejeből való szeretere kívánnya, Matt. 22.
37. Alpenig az Isten nevének dicséreti im ez dolgokban. (1)
Az Istennek léteiben, és abban való nevedezésben, Joh. 17.
v. 3. vagy az Angyali életnek gyakorlásában, melly nem egyéb
az Isten nevének szentelésénél és dicsőítésénél, Efa. 6. v. 3. (2)
A' meg-ismért Istennek tisztán igazán való szives tiszteltetiben.
Psal. 50. v. 14. 15. 23. Hebr. 13. v. 15. melly bé-foglallja az Isten
parancsolatihoz való külső és belső engedelmséget, Num.
20. v. 12. (3) Az Isten nevének mindenféle mooskoc ellen
való óltalmazásában, az harmadic parancsolat szerént, Exod.
20. v. 7. (4) A' jó példa adásban kince kince az ő bivarallja
szerént, p. o. A' Magistrátus az ő Magistrátusi bivarallja sze-
rént; a' Tanító az ő rendec szerént &c. Matt. 5. 16. 1 Petr. 1.
v. 12. (5) Az Istenben lévő tökéllereiségeknek mindennémű
foruncban és állapotunban való magasztalásában, p. o. Va-
lamiképpen Isten őnnón magában jóac, szentec, bölcsenc,
batalmasnac, mindenre elégségenc, igaznac és irgalmainac
vallyuc; ugy válogatátnélkül, minden gondviselésbéli csele-
kedetiben is ollannac ismérijuc, hirdelsuc, ámbátor az ő
gondviselésének sáfáriása minékunc egyébként szomorunac,
kelet;

keservefnec és izetlenec tessék-is, mint mikor éhséggel, pe-
stissel, fegyverrel, és számkivetéssel, bujdosással, javainban
való meg-károztatással, és akár minémű nyomorúságokkal ter-
helteni szoktunc. Így dicsiré az Istent Jó, mikor mindenja-
vaitól figyermekiről egy órában meg-fosztatéc: *Az Ur adta
volt, az Ur vátte-el, legyen áldott az ő neve*, Jóh. 1. v. 21. Így Eli Pap-
is halván az Istennek hallatlan rettenetes fenyegetését: Ur ő,
ugy cselekedgyec mint neki tettic, 1 Sam. 3. v. 18.

2. Másodic közönséges vége: *Az embernek bűneiből való
ki-térése, és az Isten szerént való életnek követése*, Rom. 2. v. 4. 5.
holott nyilván mondgra az Apostol: hogy Isten azért mindenja-
zic-fád hoztzu életet az embernek, hogy azocban meg-térére
inditsa, noha az ember Istennek ebbéli kegyelmességével gya-
korább gonoszul és viizsa szokott élni. Ellene vagyon en-
nec az ember meg-térésének halogatása.

3. Harmadic közönséges vége: *Az Istenfélőknek halálók-
ból következhető istentelenek örömenek el-hávitatása*. Mert az isteni
telen és gonol népec örvendezni és bahorálni szoktanac az
Istenfélőknek várakozásoc kívül esett szomorú sortokon és ha-
lálakon, mint David mondgra, Psal. 38. v. 17. Ezokáért hogy
a' gonoszoknak ebbéli kedvec bé ne tellyesedgyec, a' jóknac
nagy szivec fájdmára, helyesnc isméri a' David, hogy éle-
tének meg-maradásáért könyörgése által Istenét solicitállya.

A' Magistrátusokra nézve az ember életének meg-mara-
dásának, meg-hosszabulásának vége. (1) Az Isten nevének
a' nép előtt és nép között való dicsőítése: *Regis ad exemplum to-
tus componitur orbis*. Ennec el-mulatása hozá ezt a' Molesre,
hogy ne meherne bé a' Canaán földére, hanem a' pusztában
lenne halála és temetése, Num. 20. v. 12. és 27. 14. holott így
szól az Isten: *Mivel engemet meg nem szenteltek az Izrael fia-
nak szemek előtt, ezért nem mentek-bé a' földre, mellyet e' népnek
ígertem*. Mikor a' népnek gonol példát ad az Magistrátus vagy
belzé.

beszédével, vagy maga viselésével, vagy cselekedetivel, akkor az népnek szeméi előtt nem szenteli-meg az Isten. (2) *Az Isten meg-hanyatlat igaz tisztelgetnek helyre állatásában való continuouskodás.* Ettől viseltében kíváná Ezechiás Király életének meg-maradását, f-hozszabbittatását, Efa. 38. kinec ebbéli kívánsága kedves is lón Istennek előtte: mert tizenöt éltendőckel, meg-szaporitá életének éltendeit, *ibid.*

A lelki tanítókra nézve, nem egyéb, hanem az Isten népének azoknak szolgálatyokra való szükséges állapotya, innét mondgya vala az Apostol, Phil. I.v. 23, 24. *Szorongattatom ez kettő között, kívánván el-költözni, és lenni a' Christussal: mert az mindennél jobb. De ti érettekek szükségesebb ez testben meg-maradnom.*

Az atyákra anyákra, gazdákra gazda afiszonyokra nézve, azoknak hozszu életnek vége ez: hogy az ő maradék-jokat, és cselédgyeket az Istennek igaz ímérettségében, kegyességben és jó erkölcsökben nevelhessék-fel. E' végre minden kereszt atyác, anyác, gazdác gazda afiszonyoc, méltán kívánhatnac önön magoknak illendő hozszu életet, de kiváltképpen azoc. (1) Kiknek neveletlen apródgyai vadnac, mivel az árvacritkan neveltetnek-fel egyenes erkölcsökben. (2) Kic félemás házasságbéliec, mert ez illeténeknec árvái többire el-idegenítettnek az igaz tudománytól, f-vallástól. (3) Kiknek rokonságoc vagy közelebb való főgorságoc idegen-valláson vadnac, kikre idő jártában juthat az tutorság. (4) Kic idegen nemzetec, és külömböző vallásu emberc között lakoznac. Mert a' szent Irás, és a' mindennapi példác tapasztalhatóképpen bizonyitgya, hogy efféle alkalmatlanságoc, sokakat az Istennek igaz íméretsége mellől, és a' keresztyéni igaz tudománytól f-Isteni tisztelgetől el-szakasztanac, és a' Jéus Christus dicsőséges vallásanac, f-annac vallóinac ellenségévé háborgatóivá és üldözőivé téstnec.

Másod-

MÁSODSZOR *Int és serkenget* bennünket ez tudomány az Istenről nekünk engedtetett életnek meg-becsülésére, melyet ugy cselekeszünk, ha az nekünk engedtetett napokat, azoknac számos vóltoc szerént fordittyc alkalmatlanságul a' kegyességnek gyakorlására.

Ez serkengető haszonnak világosítására hármac cselekedgyünk.

I. Háritsuk-el az akadályokat, mellyekera' csalárd szív előnben gördíteni szokott, hogy ebbéli tisztúnc mellől el-vonhallon. Ittazért a' csalárd szív ezeket dicstállyá:

I. Elég időd vagyon még arra, hogy a' kegyességben foglallyad magadat, mostan még iffiu vagy, még jó erőben vagy, mostan vagyon módod ez világi jóknac üzésében, majdon ha meg öregedel mindenre alkalmatlan lérsz-e? Ez szív-nec csalárd dicstállyá ellen gondold-meg e' következendő dolgokat. (1) Az Isten egész életed béli, nem csak vénséged béli hívséget kíván te tölled. (2) Nem a' következendő napokból kell mérsékelni ez aránt embernek az ő életét, mert azokat még életének bizonytalan vóltához képest magájénac nem mondhatya, hanem az el-multacból, avagy leg helyesebben az jelen való mái naphol, mert csak ez engedtetett néki a' következendő napoc között. (3) A' csalárd szív ezzel az ígérrettel f-maga biztatásával az Isteni méltóság ellen cselekeszic, holott azt ígéri önön magánac, mellyet Isten az ő titkos tanácsában rejtett-el. (4) Hol tanultad ezt csalárd szív, hogy az olly embernek vénsége kedves volna Istennek előtte, a' ki életének job részzeit az Sátán számára töltötte el?

2. Ha a' te iffiu és jóbkorod béli idődet, erődet nem fordítod világi javaidnac bé-keresésére, meg-se gondold azt, hogyha negyven vagy ötven éltendőket meg-haladsz, hogy annacutánna gazdag ember legyen belőled; de vénségednek idején is gyakorolhatod a' kegyességet, sőt egyébre nem-is lehet az akkor alkalmatos: Ez akadály ellen gondold meg ezeket.

H

(1) Sen-

(1) Senki magának vénséget, hosszú életet nem ígérhet; mert Istennek titkában vagyoni az el-rejtve, mint fellyebb is említde. (2) Nem az embernek ferénsege és ez világnak telhetetlenségűzése, hanem egyedül Istennek áldomása gazdagítja meg az embert. (3) Sátánnak tanácsa ez, hogy ember életének csak vénségét szentelje Isten számára, ifjúságát pedig fűsarbéli állapotját a' testnek, s ez világnak kívánsága szerént való dolgokban tölcse-el, hogy ottán meg ne térhesen, mint a' Párducz tarkaságát, és a' szerecsen feketeségét meg nem változtathattya, Jer. 13. v. 23.

3. Ha te mindgyárt életednek kezdetiben el-kezed az kegyeskedést, és ifjúságra s meg-élemedett jókorbéli állapotodra engedtetett napjaidat, alkalmatoóságul kezded fordítani a' kegyeségnek gyakorlására, ki léfzen barátod? ki léfzen jó akaród? kicsoda becsületed léfzen az emberek előtt, kiváltképpen a' nagy hatalmas, méltóságos és tehets rendek előtt? Gondold meg ezek ellen. (1) Nem annyira kell a' keresztény embernek keresni az emberek előtt való kedveséget és becsületet, mint az Isten előtt való kellemetességet. (2) Ugy kell emberek előtt vadászni a' becsületet ez életben, hogy ez élet után az Isten és szent Angyalok előtt gyalázatos orcsa pirulásra ne jusson. (3) Nagyobb az Isten előtt való becsület és tiszteltség, az emberek előtt való becsületnél. Immár pedig meg-ígérte az Isten hogy meg-tiszteli azokat a' kik őt meg-tisztelik, sor másokkal is meg-tisztelteti.

11. Tanoljuk meg uttyát és módgyát, miképpen és mi módon fordítsuk alkalmatoóságul a' kegyeségnek gyakorlására, a' nekünk engedtetett kevés számú napjainkat és életűnket. Ez cselekedgyűha mindenféle tisztelket, melyekre külön külön hivatattunk gyakoroljuk igen szívvel és illendő buzgósággal; Istenünknek dicsőségére, magunkoac idvességünkre, egybeknek lelki épültekre, és minden jó Istenes dolgokban

gokban való gyarapodásokra. Ennek így kell lenni a' kegyeségnek természetire nézve, mely három rendbéli dolgokat foglal-béőnőn magában. (1) Azokat a' mi tisztelket melyekkel tartoznak Istennek mind közönségesen, mind külön külön kiki közölűnc az ő kiváltképpen való rendes hivatallja és állapotja szerént. (2) Azokat a' mi tisztelket melyekkel tartozunk minnen magunknak, mind lelkünkre s mind testünkre nézve. (3) Azokat a' mi tisztelket melyekkel tartozunk felebarátinknak közönségesen, a' hitnek cseledinek, és azok közölűnknek az ő sorfa és rendi szerént, p. o. A' k-Magistrátus czirkállja-fei mivel tartozik Istennek, mivel magának, mivel felebarátjának, és azok között mivel a' nálánál fellyebb valónak, mivel magához hasonlóknak, mivel magánál alább valóknak, ezek között viszontag mivel az özvegyeknek, árváknak, mivel a' szűkölködőknek, mivel a' kegyetlenkedőkkel és hatalmasoktól szenvedőknek, s több ezekhez hasonlóknak. És valamiket ezek feől az Isten kíván ő tölle hogy cselekedgyék, fordítsa életét rellyes erejével és tehetségével, alkalmatoóságul azoknak gyakorlására, mert mind ezekben dicsőítterik az Isten. Így cselekedgyék az egyházi szolga; így minden keresztény ember az ő hivatallja és rendes állapotja szerént.

III. Szedegetűk-elő azokat az indító és serkengető okokat, melyeknek meg-gondolásával lelkeinket fel-serkenthetjük ebbéli tisztelketnek el-követésére. Ez végre annak okáért gondoljuk meg imezeket. (1) Ha ebbéli tisztelket el-mulatjuk a' mi életünk és azoknak napjai, számos cztendünkkel edgyűtt, csak magunk menthetetlenségünkre szolgálunk minékünk. Rom. 2. (2) Ezeknek el-mulatásával fokáig élünk semmi nem egyéb, mint bűncinket fokáig szaporítunk, Isten haragjának tüzet fokáig gerjeztetűnk, az ördögnek, ez világnak és a' testnek fokáig kedveskedűnk, egy szóval a' kárhöz-

zatra, és örökkévaló jajokra magunkat egész életünkben kényszergetünk. (3) Ezeknélkül életünket continuálni nem egyéb ő embereskedésnél, mely által ember önnön magát az Isten országának uttyául tellyességgel elrekészti. (4) Ezeknek elmulatásával élni, még-is nem egyéb hanem az életet, az Istennek ezt a nemes ajándékát eladni, és azt puszta magában minden haszon nélkül az Irtó Biró Jézus Christus előtt elmutatni, amaz haszontalan szolgálóval edgyűtt, Matt. 25. de mi esoda ki-menetellel? meg-tanít ott vers. 28, 29, 30. (5) Ha pedig ebbéli tiszteinket elkövettyük, jutalmát el nem vesztyük, mert ez világi rövid életünket, követi az örök élet, és ami Urunk Istenünk örömében való bé-menetel és részesülés, mely meg-marad mind örökké.

V. *Hafszna Vigasztalás.* Vigasztallya és dicséri ez Tanúság azokat, kik az Istenről nékik engedtetett napokat fordították s fordították alkalmatoóságul az Isten nevének dicséretire, és kik az Istenről nékik engedtetett jó vénséggel kereskedtenek az ő Mennyei Urok számára nagy hűséggel: mert ezeknek lelkek, midőn az ő testeknek sátorai el-bomol, meg-halják amaz szép dicséretet, Matt. 25. *Jól vagyon jó és hű szolgáló. kevessebből többre, többre bizlak ez után, menny-bé a te Uradnak örömében.* Dekiválképpen az utolsó napon, a fel-támadáinak napján elvélzik az ő dicséreteket az Irtó Biró Jézus Christustól, ez világ és a szent Angyalok hallattára, mikor az Urnak tellyes örömében, ilyenképpen bé-iktattatnak; *Jövedek el Atyámnak áldottai. bírjátok az Országot mely néktek készítettessz világ fundamentumának fel-vezésétől fogva,*

A M E N.

ORATIO.

ORATIO

DE

Fatalium rerum Humanarum
vicissitudine, dicta occasione Funeris *SPECTABILIS* ac *MAGNIFICI D. D.*
STEPHANI BOCSKAI
Incliti Comitatus *ZEMPLINIENSIS*
Comitis Supremi, Patriæ Patris desideratissimi, nec non pro Avita ejusdem libertate in Exilio apud
Transylvanos denati.

Auctore

JOH. POSAHÁZI, A. L. M. p. t. Sub
indulgentissima Illustrissimi Principis Transylvaniæ, unicifere hæc tempestate afflictorum Præsidii, tutelâ, peregrinationis & exilii molestiam tollente.

Anno 1 6 7 4.

O R A T I O.

Auditores omnium Ordinum Spectatissimi! Cogitanti mihi alternas rerum humanarum vices, mundum ab antiquis orbem fuisse dictum, quam convenientissimè, comperio.

Etenim:

In mundo nil constat, in orbem vertitur orbis:

Quid mirum? recti quod sit in orbe nihil.

Scilicet hæc ab initio data mundo lex est, ut perpetuà quasi vertigine, omnia orta occidant, aucta senescant, & inveterata consumantur. Sanè omnia mortalium fluxa & incerta sunt: neq; quicquam tam est firmum ac stabile, quod non brevi momento verti, & in nihilum recidere possit. Ut namq; ferrum atteritur rubigine, & lignum exedit caries, sic omnia temporis spacio dispereunt, & cum illustri firmoq; loco stare videntur, tum maximè in ruinam protrahuntur. Nihil unquam opere manuq; fuit factum, cui non vetustas finem atq; exitium attulerit. Nihil aut tam ex duris lapidibus fuit constructum, aut tam ex solido ligno compactum, aut ex ferro & ære elaboratum, quod se ab interitu vindicaret. Extollit fama Veteres prodigiosi operis Pyramides. Conciderunt. Celebran-

O R A T I O.

brantur priscae memoriae obelisci & Colossi, Zoroastri & Amasis sepulcra, Artemisiae Mausoleum, Pompei Theatrum, semiramidis. Nilo coercendo constructa munimenta. Corruerunt. Commendantur Urbes æternitatis spe fundatæ, Civium industria illustratæ, legibus stabilitæ, mœnibus circumventæ. Perierunt. Non chartaginem inclyti pontus gloria; non Athenas sapientiæ officina, non Chorintum & Syracusas munimentorum firmitas; non Bizantium duplicis Imperii sedes; non Tyrum impetuosus oceanus æstus; non Samariam, Damascum, Saguntum, Capuam, Numantiam, aliasq; Urbes, aut nominis claritas, aut opum abundantia ab interitu præservavit. Illa in Cælo lumina quandoq; rotaq; sui parte obscurata radios recondunt. Ille terram circumfundens Aër annua frigoribus caloremq; varietate mutatur. Illud, quod pedibus insistimus solum, occulto sæpe motu contremiscit. Arbores continuo frugum partu delasatæ, deficiunt & contabescunt. Semina naturam exunt, virtutisq; suæ indolem in sobole amittunt. Flumina, deflexis alio vestigiis, veteris curriculi orbem egrediuntur. Sed neq; hominem divini Creatoris similitudo ab hac fati lege præstat immunem, vita nostra spaciis exiguis continetur: quæ, si diurna fuerit, ad septuaginta annos procurrit. Si longissima, adjiciuntur decem: Eorum verò melior præstantiorq; pars labo-

O R A T I O

labore ac molestiis absumitur, dolore gravatur, miseris premitur, donec obrepente non cogitantibus, senectâ, ex corporis contubernio alio demigremus. Attollit nos subleuatq; spes, deprimit metus, Delectat voluptatis sensus; excruciat dolor. Recreat illapsus animo gaudium, conficit tristitia. Inflammat ira, cruciat invidia, turbat amor. In oculos, in aures, in omnes corporis sensus singulis momentis nova se ingerit facies mordacium curarum. Trudit Phalanx Phalangem, urgetq; aliam alia perpetuò acies: neq; patitur miserum inquieta diu statione consistere, festinantem, æstuantem, nullam quietem patientem, Cervæ instar illius:

Quam procul incautam nemora inter Cresia fixit

Pastor agens telis----

Illa fugâ sylvas saltusq; peragrat

Dictæos: hæret lateri letalis arundo.

Ita sanè orbis perpetuò vertitur in orbem. Nihil in eo stabile, nihil diuturnum. Sed ut alia taceam, de fatali rerum Humanarum vicissitudine, monente funebri hac occasione, paucis dicam, quod dum faxo, patientiam vestram imploro. ----

Non modò inconditum Vulgus, sed & illi, quibus de meliori luto finxit præcordia Titan, jam olim de natura parente conquesti fuere, quòd brutis & rebus inanimatis, magis quam hominibus videatur esse pro-

O R A T I O.

se propitia. Saxa stant immota. Arbores Sylvis & montibus, in quibus illæ natæ & educatæ, perpetuo gaudent. Astra fixas in æthere habent mansiones, volucres aërem, Pisces pontum & fluvios, natalia sua loca non facile mutant, deserunt. Solus homo, quem naturæ Architectus, orbis hæredem fecerat, in mundo peregrinus. Christe fatum! quod mox à sua prævaricatione, sunt expertes parentes primi: nam auream Paradyfi glebam relinquere coacti, hinc & indè more ferarum fuerunt vagati. Haud melior posterorum conditio. Deletis per caracismum mundi primævi incolis, antiquus ille Deucalion solo jactatus & alto, vix undis emerfit, vix humi resedit, mox ejus liberi per orbem divisi, lares sibi quærebant. Multiplicatis inde gentibus, crescente malitiâ, & nefanda dominandi libidine gens gentem turbare, & loco movere cœpit, ut non facile reperias regionem indigenarum suorum nutricem. Non utar exemplis longè petitis, stat præ oculis alma Mater nostra Pannonia, de cujus fœlici gleba, fortissimæ gentes, cruento Marte contententes, una alteram vel delevit vel ad inciras redegit. *Pannon* primus Noachi Pronepos in ea regnavit, qui & Provinciæ nomen dedit, unde incolæ dicti *Pannonæ*. Darius, Hidaspis Filius, horum Virtuti & libertati insidiatus, eos subegit, subactos magna ex parte in servitutem abegit. Sed Anno statim tertio cum Aristagoras Mileti tyrannus rebellaret,

O R A T I O.

irerum in Patriam red ère suam. Cumq; finitimis formidabiles essent, Amyntas Macedonum Rex, populi ferocitatem pertæsus, bellum illis intulit; at infelicitèr pugnavit, nam ad stipendium solvendum adactus, illis filium suum Philippum obsidem dare coactus est. Hanc clādē cū Perdionas Macedonum Ducem clarissimus, ultum ire vellet, ipse ad captivitatem, ultimamq; miseriam redactus est. Atq; ita Victor Pannonum populus libertatem suam diu retinuit, adeò, quòd Syl-la Romanus Consul cum domitis Scordileis populis ferocissimis, pari delicto reos, pari vindicta castigandos censeret, tam turpiter ab ipsis rejectus fuit; ut deinceps per longum tempus Romani à Pannonum bello abstinerent. Hactenus quidem Pannoniæ liberi suis vivebant legibus; sed Augusti fortuna, eos, ut cæteras orbis nationes Romanorum adjecit imperio. Jam orbis imperium cesserat Augusto, ut Pannonia quoq; cederet, in fatis erat. At quia maxima quæq; imperia fatales habent periodos, alternante Imperii Romani fortuna, Vandali Pannoniam occupant; Hos Gothi profligant, sedibus suis turbant. Sed ecce *Una generatio præterit altera venit*. Venere ab ultimis Asiæ finibus Hunni Majores nostri; quid verò egere? Gothi pulsos Pannoniam occupant, regionisq; ubertate & amœnitate capti, eam perpetuam sibi sedem designant. Vosne hæc tacebo clarissimi Duces, *Bela Czeve, Czeila,*

O R A T I O.

Czeila, Cadicba, imperii nostri primi fundatores? Absit! Nomina vestra maneat æternis inscribenda fastis. Ergone tu fortissime *Atila* magni *Nimbrod* nepos, Hungariæ gentis in Pannonia Proto-princeps, nostris excidisti votis? minimè. Quoties *Buda* cheu quondam tuæ, recordamur, toties te tristes ingeminamus. Quoties fortia facta tua repetimus, toties te desideramus. Non varie te *Metum orbis, Deiq; flagellum* scripsisti dixisti. Sensere tua flagella Mysii, Thraces, Macedones, Illyrici. Sensit Gallus, Italus & Alemannius, quos victricibus armis, imperia tua facere non semel coegisti. Non sine horrore & execratione nominis, tui recordatur *Aquileæ Patavium, Verona, Brixia, Bergomum, Pavia, Mediolanum* Urbes clarissimæ, armis tuis expugnata. Recordantur tui *Veneti*, quod ies originis Urbis suæ recordantur. Imò ipsa *Roma* quondam gentium domina, velut alterum Annibalem, portis ejus imminentem, te aliquando trepidavit; & nisi divino quodā monito revocatus fuisses, actum de Roma fuisset. Tu quidē bene cœperas, sed te fatis functo, quòd ædificaveras, posterum cum primis *Csaba & Aladarius* intestino bello divisi, destruere cœperunt. Jam Hungarus manibus propriis fractus, vicinarum gentium, quas insigni clade læpenotaverat, præda factus, pulcherrima Pannonia relicta, horridum Scythiæ solum, antiquam nempe Patriam repetere cogitat. Factum! paucis quibuldam,

O R A T I O.

quos heroica fortitudo animaverat, hinc remanentibus;
Siculus intelligo, antiquissimam atq; fortissimam Hun-
 norum progeniem. Jam actum de se Hungarica, in
 Pannonia videbatur, sed ecce supremus mundi arbiter,
 qui gentes in superficie terræ variè dividit, collocat, dis-
 locat, majores nostros magnis agminibus, è solo patrio
 evocatos, iterum hinc plantat. Salve hoc nomine, &
 æternum vale Transylvanica Tellus! Tu primum
 eos hospitio excepisti. Tu fessos & longo itinere
 confectos quiete recreasti. Tu Heroum nostrorum
Septem Castra unde & nomen accepisti, pane, sale, &
 aqua fovisti. Quia verò in fatis erat, gentem peregrin-
 nam, Pannoniæ Dominam fieri, promotis ex Tran-
 sylvania castris, non Svathes Polonus tum Pannoniæ
 Dominus, ejus vires sustinuit, non *Carolus* & re &
 cognomento magnus, licet multum conatus, eam to-
 tã Pannonia exigere potuit: sed radicibus actis, fortis-
 simisq; gentibus devictis, hinc ad Pontum Euxinum,
 illinc ad mare Adriaticum, imperii fines promovit. At
 considerate quot quot adhuc superestis afflictæ Hun-
 norum reliquæ, fatalem rerum humanarum vicissitu-
 dinem, quantum mutatum ab illo! Fuimus Troes,
 jam pene extorres! Venit summa dies & eluctabile fa-
 tum, Hungariæ. Heus quis dabit capiti meo aquam,
 & oculis meis fontem lacrimarum, deductis quarum
 rivulis, me & vos totos madefaciam. En præ oculis
 adita

O R A T I O.

adstare videtur pulcherrima quondam pulcherrimæ
 Europæ filia, si non natu maxima, certè non minima,
 omnium nostrum genetrix alma Pannonia. Adstat?
 Ita. At Quali habitu? Tota quanta ad luctum &
 commiserationem composita. Vidisses quondam,
 Matrem nostram sole coronatam, & stellas sub pedi-
 bus calcantem; jam vides horridis undiq; tenebris ira
 circumfusam, ut omnem penè gloriæ antiquæ amiserit
 lucem. Vidisses eam, non unam tantum, aut alteram,
 sed multas, easq; opulentissimas regiones, suo com-
 plexam gremio. Heu quo jam recedisse vides? Perijt
 alta & vere regia Mathiæ Regis sedes; & de tanto im-
 perio, vix tot reliqua sunt oppidula, quot olim regna.
 Rex ille unus non falsis præcabat titulis:

Ite per extremum Tanaim, pigrosq; Triones;

Ite per ardentem Lybiam, superate vapores

Solis; & arcanos Nili deprendite fontes.

Vidisses victrices ejus Aquilas ad orientis & occi-
 dentis usq; solis metas excurrisse, metu & terrore for-
 tissimas nationes in obsequium sui traxisse; Quid jam
 vides? Alas fractas, præpetes ejus pennas parum evul-
 sas, partim spiritu vitali ita destitutas, ut ex alto Maje-
 stas suæ nido dejecta, humi repat, palpiret & serpat.
 Heu pulcherrimum gloriæ theatrum, quomodo evaluit
 in spectaculum gentibus & populis ignominiosum!
 Quomodo gens latè regens ac dominatrix facta est na-
 tionum

O R A T I O.

tionum ludibrium, pariter ac mancipium! ô fortissimi Avorum Atavorumq; nostrorum manes! Si nunc vobis ab inferis redire liceret, nonne iusto dolore perciti, in has erumperetis voces: Itane fœlicem Pannoniæ glebam, armis meis occupatam, sanguine rigatam, robore longè latèq; propagatam, infœlix alienæ gentis occupavit lolium? Itane Cervicem liberrimæ gentis, alienigenarum fregit frangitq; jugum? Itane mea ipsis visceribus chariora pignora, fœda Barbarorum servitus oppressit? Profecto ita. Utinam ista nossetis! effractis non dicam carceribus, ad opem posteris ferendam, auxiliumq; accurreretis. Tu imprimis invicte *Atila*, gentis tuæ in hac Pannonia verè panis terra, conditor; & tu *Corvine Matthia*, imperii Hungarici magnum, quo nunquam extitit luminare majus hæcine ficcis intueremini oculis? Crediderim nunquam. Quin certè miraremini tantam Hungarici soli vastitatem; tantam gloriosæ gentis ecclipsin, tam modicam fortium Virorum segetem, quorum sementem vos feceratis uberem; & tam degenerem (ut cum pudore nostro dicam) à virtute majorum posteritatem! Ita cerè verum est quod Poeta canit:

*Damnosa quid non imminuit dies,
Ætas Parentum pejor avis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitiosiore.*

Sed

O R A T I O.

Sed vultis scire status nostri ruinantis & jam penè ruinati causas epidemicas? Reflectite animum optimi sympatriotæ Hungari pariter ac Transylvani ad incunabula gentis nostræ, & perpendite quibus artibus majores nostri tantum condidère imperium, cujus nedum corpus, sed nec umbram quidem jam tenemus; & hinc per legem (ut apellant) oppositionis, totum calamitatis nostræ fundum & lausfundium agnoscetis. Nihil antiquius majoribus nostris fuit concordia, quæ res parvæ crescunt, & sublarâ magnæ dilabuntur. Hac duæ paternis sunt exerciti sedibus: Hac rate *Tanais Meoridisq;* tranaverunt paludes: Hac ipsis in omni peregrinatione, donec certas sibi figerent sedes, unica fuit *Helice*, itinerumq; Dux atq; *Cynosura*. Hæc primum tanti imperii fundamentum. Alterum verò justitiæ & æquitatis studium, quia probè nôrant armis parati imperia, parta legibus conservari. Vin' scire alas, quibus orientis & occidentis brevi spacio pervolarunt plagas? Fortitudo & disciplina militaris fuerunt. Quid harum custos & retinaculum? Alma frugalitas, luxûs & otii odium. His certè artibus nostri genitores Imperium & Rempublicam sibi paraverunt: at nos infœlix, & nimis degener posteritas, contrariis vitiis illud amisimus, destruximus, perdidimus. *Perdidit* nos illa furiarum mater, omnisq; humanæ locietatis pestis, discors *Erynnis*. *Perdidit* juris & æqui-
negle-

O R A T I O.

neglectus: jam dudum terras nostras Astræa reliquit,
 & cælo recepta eminens intuetur. *Perdidit* licentia &
 fractum disciplinæ militaris jugum. *Perdidit* luxus &
 otium rerumq; privatarum studium. In communi
 omnes versamur incendio, quis sapit? quis evigilat?
 Quis ad extingvendum accurrit? omnes luxu, rerum
 privatarum studio ebrii, somno sepulti jacemus. *Per-*
didit nefanda dominandi libido: Hinc vefanas illas Ju-
 lii Cæsaris voces à pluribus repeti audis: *Si violandum*
est ejus regnandi causa violandum est, ceteris in rebus pietatem
colas. Hæc imperii Romani prima fundamenta
 fraterno incestavit sanguine. Hæc illius gloriam ad
 orientem & occidentem usq; solem conspicuam Cæsa-
 re & Pompeio altercantibus, ecclipsi planè totali ob-
 scuravit; ipsistandem funestæ contentionis authori-
 bus malè perditis. *Ita certè fatalis est rerum humanarum*
vicissitudo; sed non Stoico-fatalis, quam casus, fortuna,
 & Astræ regunt; regit Astripotens ipse. Per illum Re-
 ges regnant, & Principes imperant. Quis enim ad
 eminentem regis dignitatis gradum Pueris; Quis Pe-
 regrinis; Quis servis; abjectæq; conditionis contem-
 ptissimihominibus aditum daret: nisi viam illis Deus
 muniret, suaq; manu ductos, in sublimi rerum fastigio
 collocaret. Puer erat *Henricus* Johannis filius, Anglo-
 rum, *Carolus* Sapiens Carolus VI. Carolus VIII.
 Francorum; *Rajmirius* 3. Hispanorum, *Alphonfus*
 Cala-

O R A T I O.

Calabriæ, Ladislaus Hungariæ & Bohemiæ Reges.
 Fridericus II. Carolus IV. Imperatores: at in regii
 honoris solio effulserunt. Peregrini erant *Maximi-*
nus & Justinus Thraces; Macrinus Maurus, *Probus*
Pannonius; *Aurelianus* Mœsius; *Diocletianus* Dalma-
 ta; *Maximinianus* Dacus; *Constantinus* Britannus; *Phi-*
lippus Arabs; *Mauritius* Cappadox; *Leo* Isaurius; *Ja-*
gello Polonorum Rex Litvanus. At imperii gloria ex-
 celluerunt. Humili atq; erubescendo natus fuit loco
Amasis Ægypti Rex, *Davidis* Hebræorum, *Gygis* Lydo-
 rum; *Artaxerxis* Parthorum, *Perdicæ* Macedonum,
Tullii Romanorum; *Tamerlanis* Scytharum regis ado-
 lescentia pecori pascendo occupata fuit; *Primislaus* Bo-
 hemorum; *Piastus* Polonorum Reges, agro colendo
 vacarunt. Herodes patre ædituo, *Scaurus* Carbona-
 rio; *Ottomannus* rustico; *Valentinianus* restiario; *Aga-*
tocles Africæ rex figulo patre nati sunt. At non im-
 pediverunt illos paternæ originis sordes, contempti
 generis vilitas & turpitudine, quominus ad summi ho-
 noris verticem assurrexerint. Sed & Captivos vincu-
 la cum fascibus imperii permutasse novimus: Ita no-
 stra & Patrum memoria Elizabetha Angliæ Regina,
 Hunyades Hungariæ Rex, Apafius modernus Tran-
 sylvaniæ Princeps Dominus noster clementissimus, ex
 carcere educti, rerum gubernaculis admoti sunt: quos
 fortuna regno excluserat, Deus destinarat. Et reve-
 rail.

O R A T I O.

ra ille mutat tempora & ætates, transfert regna, reges constituit & destituit. Ille *Nebugadnezarem* solio deturbatum ad convictum ferarum relegavit. Ille *Balthasarem* exhalantem convivii crapulam, vita regnoq; privavit. Ille *Cyrum* cum ducentis Persarum millibus, *Thomiti* Scytharum Reginae obtruncandum dedit; Ille *Polycratem* Samiorum Regem, victum, captum, in cruce suspensum, omnibus gloriolæ fortunæ muneribus spoliavit. *Dyonisium* à sceptro deiecit ad ferulam; *Valerianum* Imperatorem *Saporis* conculcandum pedibus inclinavit; *Bajazatem* catenatum ex Asia Domino mancipium spectaculo & ostentui circumduxit. Quantæ olim Ægyptiorum fuerunt opes! Per Babylonios eas Deus evertit. Quam valida Babylonis damnatio! Per *Cyrum* excidit. Quam potens terra mariq; Persarum Imperium! Per *Alexandrum*, sustulit. Quantæ Macedonum vires? Per Romanos attrivit. Quam opulens Bizantium Græciæ Imperium! Per turcas in ruinam traxit. Quam stabilis nostro ævo Belgarum Respublica! jam inclinare cœpit. Quis rerum Principes tam inopinato fortunæ calu, à summis ad ima detrahere; Quis terræ Dominos calcare; Quis regna & dominationes subvertere potuit præter valentem Dei manum?

Atq; ut Regna & Reges à Deo dantur tollunturq; ita quoq; res Ecclesiæ ad ipsius arbitrium fluunt & tem-
peran-

O R A T I O.

perantur. Insolescit Dei populus rebus secundis; luxuriosè petulanterq; vivit, Deum negligit, à bono pioq; ad malas impiorum artes disciscit? Immittitur illi, *Salmanassar*, *Nebugadnezar*, *Antiochus*, qui exultantem refrenent, lascivientem flagellent, exorbitantem ferro flammæq; in desertæ pietatis viam reducant. Vult Deus res Ecclesiæ perditas reparare, pietatis cultum restituere, pacem otiumq; largiri? vocatur divina voce *Moses*, *Gedeon*, *Cyrus*; advocantur *Machabæi*, qui afflictam solentur, oppressam juvent, desperantem ab exitio ad salutem, à lacrimis ad gaudia, à morte ad vitam revocent. Atq; ita in utraq; Politia, omnipotens Dei manus versat & volvit omnia. Quid memorem Illustrium Familiarum fata? Una oritur, Altera occidit; Hæc emergit illa mergitur. Unum ergo adhuc, ut ad te sermonem meum convertam ô misera Pannonia, ad summum infelicitatis tuæ cumulum deerat, ut post plurimas rerum tuarum vicissitudines, Clarissimas in te Familias, clarissimâ quondam Hemispheri nostri Sydera, vel morte, vel Marte extingvi videas. Tacebo, antiquiores, *Corvinos*, *Szilagyios*, *Gerebios*, *Garaïos*, *Zapolyios*, *Lylakios*, quorum vel nomina jam raro in ore hominum vesantur. Non memorabo *Bathoreas*, *Bethlenios*, *Rakocios*, *Rhedaios*, *Turzones*, *Perenios*, & complures alios, quanta nuper utriusq; gentis Transylvanica juxta ac Hungaricæ lumina & columnina! Ec-

O R A T I O.

ce hodiè quod sine dolore & lacrimis commemorare non possum, Antiquissimam, Illustrem, ac Magnificam Bocskaiorum familiam extinctam videmus. Unicus de tam Nobili trunco super erat ramus, inclytus Heros Dominus *Stephanus Bocskaius*; hunc quoq; mortis falce jam præcisum cernimus. Quem Virum? Tribus verbis dicam, Pium, Probum, Justum, *Pium* erga Deum, qui fidem & bonam conscientiam, ad extremum usq; halitum, integerrimè Creatori suo servavit. Quàm multos funesto hoc seculo videas naufragantes. Non ita noster Ulysses & pius Æneas solo jactatus & alto, sed incolumis fidei & bonæ Conscientiæ tenacissimus ad portum pervenit. Fœlix illi navigatio! quia jam excensione facta, post varios casus, post tot discrimina rerum, ad patriam pervenit celestem. *Probum* dixi quia honestè vixit. Nihil antiquius in vita duxit, quàm ut superbiam, ambitionem, avaritiam, libidinem, & hujusmodi sordes, quæ Magnarum vitam plerumq; maculare solent, procul à se haberet. *Juris* & æqui, si quisquam alius, fuit certè observantissimus. *Justus* erga Patriam, cujus jura & privilegia, vel morte & exilio redimere, semper fuit paratissimus. *Æquus* erga afflictos, pauperes & oppressos, quorum Causæ Patronus extitit. *Severus* erga maleficos, prædones & latrones, à quorum colluvie Comitatum suum purgavit. In judicando ad stuporem

O R A T I O.

porem frèquens. Rarum in Hungaria, Supremos Comites pro tribunali sedere, & causas disceptantium audire, dijudicare; quoties per valetudinem licuit, *Manapitro* noster affedit, audivit, dijudicavit. Ergone Hungari mei, memoriam, nomen & famam tanti Viri, cum ejus exuviis jam jam sepelliendis, sepellietis? Absit à vobis ingratitude tanta! Ille nunquam fuit oblitus vestri, non animo vel corpore in vita à vobis divisus, quin potiùs fortunarum & Calamitatum vestrarum socius ac Comes extitit individuus. Credo nisi mutus & sensibus omnibus privatus in fatali hoc pegmate jaceret, ne nunc quidem ingratus à vobis discederet, sed in hunc modum vobis omnibus, supremum *Vale* diceret: Vale dulcissima Mater, heu quàm viduata Mater Inclyta Hungaria! Beatum me duxi, quod me genuisti, fovisti, educaisti, honorasti; Sed hoc nomine valde infœlicem, quod neccineres mei locum in te, Almæ Matris gremio, habere possint. Utinam, quod semper optavi, cum Carolo V. ex Germania in Hispanias naviganti, vel hoc saltem mihi contigisset, ut te dulce natale solum osculari potuissem; & qui nudus ex utero Matris meæ exii, iterum in te nudus, alteram meam Matrem rediissem. Sed quia hoc mihi facto denegatum, vale dulcissima Mater! Expecta Jehovam insalutare tuum. Faxit Præpotens, ut post tua nubila, serenus propediem tibi exoriatur Phœbus.

O R A T I O.

Vale Inclyta Transylvania, exilii mei hospitalis terra. Tibi meas commendo exuvias; & te Deo commendo, qui faciat, ut post duras atq; diras rerum tuarum vicissitudines, aurea experiaris secula. *Vale*, atq; æternum salve Illustrissime Princeps Dñ Dñ MICHAEL APAFI! unicum salutis meæ refugium, senectutis fulcrum, & inopis vitæ levamen. Quid tibi pro immensis in me beneficiis & hospitalitatis officiis, rependam? Habeo nihil. Rependat Dominus, & qui te ex carcere educit, ad Principatus fastigium evertit, in dies magis ac magis evehat, crescat, floreat, vireat, tanquam victrix palma, & pacifica laurus, *Apasianum* nomen, cui benedicant nostri nepotes, & qui nascuntur ab illis. *Vale* Illustrissima Princeps Dña Dña ANNA BORNEMISZSA! Tu mihi omnibus fortunis exuto, altera fueras *Thabita*: decibo, potu, & vestitu, clementissimè providere dignata. Provideat tibi quoq; Dominus de æternitatis nectare, & immortalis tamæ nominisq; ambrosia. *Valete* Illustres Hungariæ & Transylvaniæ Proceres, Amici, Cognati, benevoli; & mihi iter æternitatis ingresso, favete, ignoscite. Ergone tui Turtur gemebunda, *Halcion* solitaria, vitæ, exilii, fortunarumq; unica Socia *Török Catharina* obliviscar? Absit. Adamantinus erga me tuus furor amor; redamet te Dominus, & viduitatem tuam spiritus sui solatio, relever. *Valete* demum quot quot adestis

O R A T I O.

adestis funeris mei spectatores. Hoc unum superest: *Dulces exuvia, dum fata Deusq; sinebant, Accipite hanc animam, meq; his exsolvoite Curis. Vixi: & quem dederat cursum fortuna peregi.* Dixi.

Az Tekéntetes Méltóságos Bocskai Familiának Genealogiája, melyet ugyan ezen deák orationak Authora, &c. A Kolosvári Reformata Ecclesiának Templomában, az Oratio után elolvastott.

Tekéntetes Halgatók! minekelőtte ez szomorú halotti Pompát bé-rekesztenők, annak előtte a' Tekéntetes Nágos és Méltóságos, Istenben bódogult Urnak, Genealogiáját az az ősi eredet, származását, a' Magyar és Erdélyi hazában dicsőséges ki ágazását, rövid elő számlálásban vesztük; a' melyet én, sem helytelen, sem illetlen és hiájában való dolognak lenni nem tartok, (1) Mert az Isten-is a' szent Írásban a' Királyi, Fejedelmi, és Uri méltóságos embereknek Genealogiajokat, sokaknak le-iratta örök emlékezetben hadta. (2) Mercebben igen jelesen le-rajszoltatik az Istennek gondviseleste, a' ki a' mint hogy egy kicsiny magocskáról nagy ágas bogas fákát nevel és terjeszt; úgy az Uri méltóságos Familiákat, mint valami arany alma fákát; ő plantállyá a' Hazának kerében, ő neveli, szélesíti ki-terjeszti, de viszont a' mikor akarja, az ő ítéletinek felszérével először ága bogait, gallyait vagdallya-le, annakutánna tövestől gyökereitől ki-vágja; a' mint ezt az Isten amaz hatalmas Babyloniai királynak, a' Nebugadnezárnak álombéli látásban elcitolon adta; a' mellyel a' Tekéntetes ideig szépen zöldelő Familiáknak,

fiának, változásokat igen szépen és élőben le-rajzolta. Azért, Ez siralmas gyászszal telyes koporsóban fekvő Néhai Méltóságos Urnak, Tekéntetes és *Nádas Bocskai István* Uramnak, dicséretes, hírrel nével tündöklő Genealogiája ez, Melly mivel még az Historiákban-is igen ritka példájú, és mint egy rendkívül valóságot magával hozó Genealogia, azért Tekéntetes Halgatók, figyelmeztessen halgatók reája.

AZelőtt négy száz fegynehány esztendőckel, negyedik *Bela Magyar* király idejében, nagy dühóssággal öt száz ezred magával, akkori Tatar *Báthus* nevű király, egész Magyar Országot elborítván, és dühósképpen rabolván, égetvén, pulztitván azon király a Sajó vize mellett, azon pogánysággal, megharczolván, Istennek csudálatos ítéletéből megveretett, Uraknak, Ersekeknek és egész hadainak nagyobb részént való el-vezésével; melly miá Országában meg nem maradhatván, idegen Országokra, elsőben *Austriában*, az hol is akkori *Herczegtől* megfogatván, nagy saczczon bocsáttatott el; innét az *Adriai Tenger* szigetiben bujdosván, három esztendeig, mind addig, míg az pogány *Tatarok*, az egész földet elbirván, meg számlálhatatlan ezer Magyar veszedelmével magok dühótségeknek eleget nem tóttek volna. Azonban penig a' *Izámkivetterett király*, mind akkori *Római Császárnak*, mind több keresztyén Királyoknál, Fejedelmeknél, és *Herczegek*nél segítség szerzésben fáradozott, kik igaz keresztyénségektől víleltetvén, számoosan, mind

mind *Olasz*, mind *Francia*, mind *Német Országokból*, szép seregekkel, olly számkivételre, és nyomorúságra jutott keresztyén Királynak, és egész keresztyénségnek dicséretes *Bástyáinak*, *Magyar Országának*, ocsmány pogány kéz alól való fel-szabadítását, magok hazájában, esendes nyugodalmoknál nagyobrabecsülvén, a' Királyt Országában bé-kilérték; az pogányt csak jóveteleknek hírével-is el-rettentvén; melly nevezetes *Herczeg* és *Groff Izemélyeknek* némelly részei, úgy mint: *Carlovitsoknak*, *Beriszloknak*, *Zluniaknak*, *Baracsiaknak*, *Frangepanoknak* és többinek is elei, azon háláadó *Istenes Király által*, bé-hozatván az Országban, itt sok ellenségi ellen f-nevezetesben, *Tatar és Austriai nép ellen*, dicséretes viaskodások által győzedelmeskedtek, és mind addig meg nem szűntek, míg azon Királyt székeiben nem állatták; melly jo magok vífelélekért, és keresztyéni erős viaskodatokért, sok királyi ajándékokkal, várakkal, Tisztekekkel kincsekkel, gazdagon *remuneyáltak-is*. Azok között egy híres vitéz, *Groff Mitzbán Simon* nevű Ur-is; idegen országokból, azon számkivételre jutott így király mellett fel-kelvén, Istenéhez, f keresztyénségéhez való buzgó szeretettől víleltetvén; a' királynak sűrű hivatalyára vitézi módon fel-készülvén, szolgálattára hazájából a' király mellé jött, és az több Urakkal edgyütt nagy vitézi módon viaskodván, a' királynak Magyar Országot, Magyar Orzágnak régi szabadságot, és pogány dühóskodéle alól fel-szabadulást,

dulást; s-magának dicsősséges emlékezetet szerzett, az királynak minden ellensége ellen, meg-fzűnélnékül, dicséreteffen vívőzkedvén; a' kiknek-is királyi kegyelmességhez illendő, gazdag ajándékú bő jutalmát vette, s-egynéhány Várakkal, olly dicséretes vívő Uri emberhez illő tisztekkel, és jószágokkal, gazdagon meg-ajándékozta. Melly kegyelmességtől indítatván, azon *Groff Ur-is*, kegyelmes királyának hazájában viszsza térő szándékát el-hagyván; Magyar Országot örökös hazájul, választotta, és Feleségét is utánna hozatván, életének minden idejét, vérének utolsó cseppének ki-onításáig, azon kegyelmes Urának szolgálatyára consecralta. Meg-telepedése után nem sok idővel azon *Mitzbán Simon* nevű Groff Urnak az előtt már jó idővel magtalan feleségéhez jővén egy szegény alamisna kéregető Afzszony, kinek egy terhel két fiaí ölőben, mellyet midőn az Groff Mitzbán felesége meg-látott volna, monda: Soha nem hiszem hogy ennek az Afzszohnak, urától két gyermeke egyszer-mind lehetett volna; melly mondasát midőn az Ura Groff Mitzbán hallotta volna, Feleségét keményen meg feddé; de az Afzszony magát menteni akarván, felele az Urának; soha bátor kegyelmed engemet, tiszta életet élő Afzszohnak ne tartana, ha énnékem egyszer-mind két gyermekem lenne. De milőn belőle, Istennek csudálatos ítéleti nem szenvedheté, a' szegény alamisna kéregető Afzszohnak illy nagy meg-csufoltatását. Ha-

nem

nem Zemplén Vármegyében Borostyán Vára nevű Várában, mellyet-is ugyan azon dicséretes Királynak kegyelmességéből birt, egyszer-mind az Groff Afzszohnak hét fia lőtt. Mellyet midőn az Afzszony meg-látott volna, jutván eszébe az előtti szegény kéregető Afzszohnhoz való bal ítéletű szavai, edgyikét fiainak meg-hagyván, az hatát meg hitt öreg Afzszohnától el-küldötte, és azokat el-rekcenteni parancsolta, az Afzszonya parancsolatában el járni akaró öreg Afzszonyt, Iztintén a' mezőn elől találván a' Groff, ki akkor vadászattából tért vala Várában viszsza, kérdezi mit viszen, mellyre a' vén afzszony felelt; hogy ő éltet viszen. Mihelyt az Urat el-haladgya Istennek csudálatos gondviseléséből az gyermekek a' vén afzszohnál meg-rivallottanak, kit meg-halván az Ur, mindgyárt által látta tökéletlenségét, és lováról le-fzálván, maga az gyermekékét meg-látván, az öreg afzszonytul az dolgot vóltaképpen meg-érti. Az Groff titokban akarván az dolgot tartani, az öreg afzszont keményen meg-esketi, hogy senkinek ki nem mondgya, hogy az Groff a' gyermekek dolgát meg-tudta, sőt az Afzszony előtt is tettefle azokat el-rekcentetteknek lenni. Azonban az Groff mindenik gyermeket külön külön bizonyos jószágiban küldötte, az holott őket az Afzszony hire nélkül szépen fel-nevelvén; midőn imár két elztendő sók vóltak volna, egyenlő kőntőst csináltatott az Groff azoknak-is mint a' ki othon tartatott, s-egy némű némű

L2

nap,

nap, nagy Uri vendégséget csinálván, azon napra titkon az hat gyermekeket is oda vitet; és a vendégség közt a házban bévitervén az hetedik mellé állattya, mondván az Feleségének; Akarnád é Feleségem, ha mindez a hét gyermek tiéd volna; az Aszszony felele: bizony akarnám, monda az *Groff Mitzbán*; Mit érdemlene az az Aszszony a ki ilyen hat gyermekeket elveztene. Felele az Aszszony, bizony Urá halált érdemlene; akkoron az egész vendégek előtt meg-beszélvén, a *Groff* az dolgot, az Aszszony vévén elzében, Istene, s Anyai indulattya, s-Ura ellen való vérségét, térdre esvén, Ura előtt kegyelmet kére fejének; melyet a *Groff* meg-is engedett, nevek pedig az gyermekeknek ezek: *Boxa, Detricus, Georgius, Dyonisius, Simon, Thoma, Demetrius*. Ezeket osztán a *Groff* fel-nevelvén; ki mindeniket külön külön való jószágiban telepítette; kik közzül az edgyik, úgy mint Demeter, még attya életében *deficiált*. Az hata házasságot érvén pedig mindeniktől külömb külömb nemzetségek származtanak, azon faluk neveire, kikben fel-neveltettek; úgy mint *Boxátul*, a Szürtei familia, ez fiú ágon *deficiált*, *Detricustól*, az Szerdahelyi familia, ez-is *deficiált*, *Thomától*, az Polyánkai Csapi familia, ez-is *deficiált*, *Georgiustól*, az Sóóvári Sóós familia, az kiből már csak egy maradott, úgy mint Tekénteres és Nemzetes Sóóvári Sóós György Uram, kir édes Battya koporlója előtt keferedett szível lenni, szemeinkel látunk. *Dyonisustól*, származ-

származott a Bocskoi Bocskai Familia; melly-is sok *feculumoktul* fogván országának s Nemzetének dicséretes szolgálattya után, ez előttünk siralmas fekete gyászszal béborított szomorú koporsóban fekvő Néhai Méltóságos Urban, Tekénteres és Nágos *Bocskai István* Uramban *deficiált*. Mivel pedig az nap engemet, és az rövid idő el-hadna, hogy sem mint én ez eleitől fogvást, hírrel nével, tündöklő dicsőséges, hallatlan emlékeztető Nemzetnek el-ágazását, és viláldolgait elő számlálná, kedvezvén azért az időnek és Nágok s kegyelmek fűleinek, ezen előttünk fekvő, Néhai Méltóságos Urnak, nevezet in lévő Nagyrendeknek, mint meg annyi szélessen ki-terjedet elő fának ki-terjedéséről, egy vagy két szóval szollok. Ezen fekete gyászos koporlóban előttünk fekvő Urnak édes Attya volt *Bocskai Miklos*, az ki hűséges szolgálattya által dicsőséges emlékeztető Battya, Felséges Bocskai István, Erdélyi Fejedelem halála után Atlás módgyára, akkori édes Nemzetét Orlolopul tartotta. *Bocskai Miklofnak* az Attya volt András, *Bocskai Andrásnak* az Attya volt, Bocskai Gergely, *Bocskai Gergelynek* az Attya volt Bocskai László, a ki egy testvér volt, amaz dicsőséges, halhatatlan emlékeztető Fejedelem Bocskai István, édes Attyának az Attyával; az ki mint kedves öcse, kegyelmes Ura, Néhai Felséges Báthori Sigmund Erdélyi Fejedelem idejében, az pogánynak dühösködő, és Erdély tellyességgel végző vezedelemre jutatni igyekező Szinán Passa Vezér Táborának

rának el-törlésével, mind az után Erdély, Magyar Or-
 szágnak, az idegen Német nemzet, rettenetes lelki, i-te-
 sti igája alól való fel-szabadításával, magának, Nemze-
 tének, micsoda dicsősféges emlékezetet hagyott, ha én
 nem szóllok-is, nem tudom ki-vólna az, a' ki előtt nyil-
 ván való nem vólna; bizonyítja Erdély Országának
 fok elztendeig minden *interruptio* nélkül való szabadsá-
 ga, melly az után, jaj! mennyi ezerniezer kárral vetett
 véget; bizonyítja Magyar Ország, naponként látván
 magának azon veszedelemben való esetit, kiből ez di-
 cséretes Hercules, ki-mentette vala, és ha hasonló Ve-
 zére nem támad, csak rövid időn azon el-epedett sze-
 gény haza minden lelki testi szabadságát, magával egy
monumentumban temeti. Ezen dicsősféges Fejede-
 lemnek Attya vólt, Bocskai György, *Bocskai Györgynek*
 Attya vólt Bocskai István, melly Bocskai István, mind
 egy vólt fellyúl meg-említett Bocskai Lászlóval, kik-
 nek édes Attyok Bocskai János vólt; amaz régi hires
 neves Báthori familiának edgyik Töröske: mivel et-
 től származott, (fellyúl meg-említett dicsősféges Néhai
 Fejedelmünk) Bocskai István, egy vólt Bocskai Ersé-
 bethel, Báthori Christophnak Erdélyi Fejedelemnek
 házas Társával: kitől származott, amaz pogány és Né-
 met vérrel-is gyakran fegyverét vitézi modon meg-fe-
 stő Felsőféges Báthori Sigmond Fejedelem. Illyen di-
 csősféges törfőktől származván, ez már meg-aszott
 ágacska, Néhai Tekéntetes és Nágos *Bocskai István*
 Uram-

Uram-is, gyermekségétől fogvást, édes nemzetéhez í-
 lstenéhez való buzgó ízeretetiből igyekezte minden-
 kor magát úgy viselni, hogy azon Nemes és dicsősfé-
 ges Törösöknek, igaz csemetéje lehessen, mind elméjé-
 vel í-mind az hol kívántatott erejével-is, romlásra ha-
 nyatlott, édes Nemzetéhez, ötet ísmérő minden ren-
 deknek csudálkozásával mutatván igaz keresztyénségét
 és kötelelségét, elsőb-is még csak fel-serdült állapottyá-
 ban, látván hazája szabadságának Magyar Ország szá-
 badságának szomjuhozói által való el-nyomattatását,
 amaz Felsőféges Fejedelem *Bethlen Gábor* mellett, az u-
 tán, azon dolog végett fel-kelő Néhai boldog emléke-
 zetű őregbik *Rakóczi György* Erdélyi Méltóságos Fejede-
 lem mellett élete, jószága, javai, koczkaztatásával fenn
 tartotta ezt: *Pro Patria mori, vivere est.* Azon fel-há-
 borodott zúrzavarok csendesedvén, osztrán derék tisz-
 teknek viselésével, Uraihoz, í-Nemzetéhez, í-Vár-
 megyéjéhez, el-fáradhatatlan kézfaffectioját, és hű szol-
 gálattyát mutatta. Mellynek midőn már meg éleme-
 dett idejére, érdemes bő jutalmát várná, imé ez habzó
 világ, ujjokban édes hazájának végső lelki í-testi szabad-
 ságának lába alá való rapodására fel-inditván az hatal-
 masokat, ő néki-is mint hazájának illy utolsó veszedel-
 mében forgó igyét bé-hunt szemmel nem nézhetőknek,
 ízámkivetéssel ízomorú ízokatlan bujdosással, minden
 javaitól való meg-fosztatással háládatlanul keserveffen
 fizete; az holott kegyelmes Urunk Méltóságos Feje-
 delmünk

delmünk kegyelmes szárnyai alatt, Nágatok s kegyelmek
 tek Atyafiui Szeretetének bé-telylefedésével, Istenéhez
 való sűrű fohászkodási között meg-élemedettidejében,
 életének, harvan három, Christus Urunk születésének
 1672. élsztendéjében karácson havának, 24. napján, az
 fel-támadálnak jo reménsége alatt itten Kololváratt,
 ideig való szállásán, szerelmes Házas Társának szemei
 előtt, annak f-édes Atyafiainak, s-Nemzetének el-fe-
 lejthetetlen szomorúságára életét bóldogul le-tóttte.
 Azért nincs már egyéb hátra, hanem:

*Bocskai nemzetnek meg-hervadt ágá
 Tégedet bé-tézfűnk ez szomorú bőlta;
 Nyugodgyál mind addig míg a' bóldogságra
 Fel-támaszt az Isten mindenikünk mondgya.*

Holt s-Élő-őn Phoenix hamva felett való

RÖVID BESZELGETÉS.

Mellyel,

Amaz nagy Hirű, nagy Emlekezetű, Tekén-
 tetes Nágos Bocskai István Urat mint kegyes életnek
 példáját, Hazájának igaz Tagját (mondgyam) Attyát,
 Bocskai fényes Agnak, Régi Nemzetségnek, egy ősz, testében
 el-alutt, de lelkében élő Phoenixét Tisztelte, temette,
 minap amaz jeles Fényes S. Pataki Oskolának tagja, mostan
 penig, az Fejérvári Refor. Coll. ideig való Seniora,
Diofzei Samuel.

TEkéntetes, Méltóságos, Nágos Urak, Uri Afz-
 szonyok! Nemes, Nemzetes, Tiszteltetes, Jeles Sze-
 mélyek, Vitézlő Readek! Felső, közép s-alsó rend-
 ben, és karban helyzetetett népek, mindenek, kik ez szo-
 morú, és gyászszal bé-horított halotti pompának alkalmá-
 totságával ide gyűltetek, meg-jelentetek! Közönséges érte-
 lem, nem lesz mondás ellen-is: Szükség valaki ez világ-
 ra születik, származik, edgyszer valaha, valamikor, s-valahol,
 hogy ez el-muló Világból, vízi buborékhoz, fűstbőz, és párá-
 hoz hasonló jóvából, házából, mint nem örökös szállásból,
 és mincváltozó Vártáru, el-mennyen, költőzzön, hol örök-
 ké örömmel lakhasson, maradhasson, oda sieszen: Ugyan-is ki
 látta, a' sebeslőn zugó szelektől, vizen meg-indított, evd-
 zőckel meg-mozdított, utra bocsáttatott viroslas Gállyá-
 nak, gömbölyég hajónak, egy nyomba egy punctumba, men-
 riben hirtelen meg-alharását? ki vőtte eizében, vagy fényes
 szemében, a' levegő Fgben bocsáttatott, fel-hajított kövec-
 kénck, vagy földnek egy helyben meg-maradását? Ugyé,
 M hogy

hogy a' zugó patakon, sebes folyó vizen csinált gárat, szűn-
telen zuhogó, ürűen tajtékzó l- mint egy hordó módgyára fel-
emelkedett habjaival a' víze, ha érdegelne el- szakadozna,
bomlanak, romlanak: mint ha annak előtte ingyen nem is
vóltanac, idestova titova hordatnac, hanyatnac. Nem kü-
lőmben vagyon az embernek dolga: Mert minden Anya szűl-
te magával hozta, marasztotta, hogy a' nyomorúságoknak,
szomorúságoknak és kedvetlenségeknek, meg-eméltzó, csak
epesztő szél- veszei, s' bokros háborui miatt, ottan ottan há-
nyattandó, s' hanyatlandó ember napjainak néhavidám, néha
csak bús óráinak sájkája. Sok ideig, örök időkg, egy helyben
c- edesen, habnélkül, s' jaj nélkül néálhat: el- fordul, ha borul, hab-
árja c- eibe, bé- merül, ha térül, habárja fenekébe, veszedelmes
örvényben bé- merül, ha térül, habárja fenekébe, ő sájkája éle-
tűnkne, s' ő hajója vénségűnkne, annélkül- is romlandó,
bomlandó. Miképpen edgyic szempillantás, a' másikat űzi:
edgyic óra, a' másikat ott éri: edgyic nap, a' másikat követi, és
edgyic elszitendó, a' másikat el- nyeli: így edgyic változás habja
s' zajja, a' másikat, az halál, sűrű de oh! véletlen s' kedvetlen sze-
renesét hordozó, nyomozó, aggasztó, s' megfojtó, és mérges
nyilú katonáival el- taszítja, el- fásztja, és végre szövevé-
nyes völgyében, hideg kebelében, csak setét mélységben, bé-
szállítja, állítja, mert: *Mors nulli exorabilis*;

Az halálnak útát gazdagnak szegénynek,

Meg kell egyszer nyomni, minden embereknec.

Mellyet, nemde ez előttetec fekvő, fekete gyászszal bé fe-
detett, gyászos koporsóban bé- tétetett, rejtetett, nagy Hirű,
jeles Emlakezettű, kegyességgel igasággal, és becsülettel
fénlő, noha meg hólt, de élő Tekéntreres Nagyságos *Bocskai*
István Uram mutatya- é? kinek is mintékes: ugy keśerves ha-
lotti pompájának almalatosságával, világból el- mulásával,
egy keveset szóllok. Tekéntreres Halgatóc bánat miatt se-
fűg-

fűggelstetett fejteket s' elméteket egy kevesé emellyéte fel:
és engemet csendes füllel meg halgatni, méltóztassatoc.

Ha az idő engedné, sok siralmas állapotoc, változások,
eget verő, haját borzasztó jajoc: nagy Urakat, csak kőldüflá,
kőldüföket s' mazurokat, merő Urra tévő csudás sorfoc a' szől-
lára, nemde urat mutathatnának- é? nemde mint madarat
szárnya repülésében segithetnének- é? vallyon sok esetet, édes
Magyar Nemzetűnkne keśerűségével ugyan meg- terhelte-
jajos veszedelmeket, és a' veszedelmektől ugyan meg- részge-
dett népeket, rendeket, nemde elő- hozhatnék- é? de az eset,
melly Paradicsomban első szűlénc által véghez vitetett, lsten
törvénye meg- vetetett, s' zegetett, busulára, avagy mond-
gyam csak ingó, tétovázó állapotunc meg vizsgálására, s' fon-
tolására nemde indithatna- é? nemde okot adhatna- é? mi
vólt ugyan- is az ég alatt szomoruvabb gyászszal bé- feretűlt
nap annál, mellyen amaz gonosz lélec, hét fejű veres sárkány,
első szűléinkne szemeket s' elméteket, homályos dögő, füst-
vel, kődivel, hogy meg- fogná, vakitaná, bé- mázolá, bé- fedé:
a' bűdös kűst, (ha így szabad szűllanom) a' jó lével, mind addig-
lan zűrbőlle, miglen forrtóját szinte szűlénc alá önté. Jaj nagy
eset, mince fél- emberi nemzet! Oh soha eléggé meg nem
sirathatandó óra, melyben oh hirtelen el- enyészic életűnkne
halhatatlan napja, el- enyészic macula nélküli égő faklyája, fé-
lő csillaga! az igazság, lőn hamiság: a' vidámság, szomorú-
ság: az Uraság, ha épp állapotod meg- tudod fontolni, csak
jobbágság: az pompaság, ha véghez vitelég való munkádat,
farságodat ebben meg- gondolod, rabotárság: nézd meg
lábad alatt az földet, átkot véve, hogy a' gabona benne töv íllé
lenne, bojtortjánt teremne, és hogy minden rajta járó, s' éráló,
futkó állat, sűrű lehellet fuvással, meg- elegyítettett fohá-
kodással nyögne s' lépne. Adám Paradicsomból, nagy ked-
vetlen, és kellelten ki- jőve, szarandocká léve, Paradicsomba

többé, hogy vízfő ne térne, Angyal áll, éles fegyverrel elei-
 ben. Oh véletlen! reméltelen kísértet! Oh fel-jőni f-vízfő
 térni, soha nem tudó, nem-is tanuló felleges nap enyészet!
 Oh nagy élet, gyászos élet! a: kor válic arany időnc, evilági
 mindenféle nyomorúságoknak lebes zugással, f-változással,
 csak forgó, kerengő malom kővé: a' szerencsén, f-ez világ-
 nac, jég testű, hideg természetű jóvair kapdosoknak, veszedel-
 mes nyerté: e' világi gyönyörűségben élőknek f-heverők-
 nec gyorsan lépő lovává, és ideig való vigasztalásoknak meg-ter-
 heltetett számárává: a' melly bordonzza ugyan az embert, mint
 a' Ló a' rajra üti; de jaj egy kevés idő múlván! mérges szán-
 dékát reá ki-okadván, hirtelenséggel a' földhöz csapja, nyom-
 ja, f-oda tapodgya: mikor ingyen nem-is várja, a' földről az
 föld alá, az élőek között, az holtak között szittya, borittya: ettől
 nem egy ember félhet: hanem mindennek közzé, azért senki-
 nec magán való nem-is lehet. Oh ember nec el-csillámló,
 vízi buboréki, f-vízi buborékhoz hasonló állapottya, f-állan-
 dósága! bizonyára az ember nec telleyes élete, csak halálra va-
 ló úttya; de a' mennyiben lehet, ezt még-is minden futtya:
 olyan immár az ember idejénec, f-életénec sebessén repülő
 madara: olyan madár módgyára egy szempillantásban, ki-
 esiny szél fúvásba el-muló, el-folyó órája, mellyet az ékeken
 állálnac Attya, Cicero, az óékes nyelvénec el-bámitó, falu-
 des folyásu szava vízfő nem vonhatja, huzhatja: mellyet
 Demosthenes meg nem változtathatna, meg nem fordithat-
 na: Ovidius, sem Móró ellene nem álbathna, meg nem tartó-
 athatna.

Gyermeknek és Vénnek, ékes természetnek,
 Cyrusnak, Iruznak, f-akár melly szegénynek,
 Remulus, Remusnak, és többéppitőknek.

Achilles, Vitis, Glycas, Lysandernek, az utat kell nyomni,
 mellyet, nevezetett, kietlenebb Párkák mutatnac: ugyan-
 is állyon

is állyon elő, ámbátor akárki-is, emlitsen vagy edgyet, ez
 látható világnac fenn állásától fogva, a' ki avagy erős hatalmas
 karjával, ez, minden nevezetett felett nevezeteseb, sem embe-
 rekről, sem vadaktul nem született; hanem erős kö sziklákna-
 kietlen hasadékokban, Vipera és Leopárdus tején fel-tarta-
 tott rettenetes halált, (ki mindennek úján, futtyán, mint vala-
 mi prádát leső tolvaj, ólálkodic) meg-győzhetre, avagy csak
 meg-is retenthetre volna? vagy kincsel, vagy elszél, Nem-
 zetű fén ódicsóséggel, tudománnyal, jó eszelekedécc mutó-
 gatásával, ugy el-alathatta, fámithatta volna, hogy az fíral-
 mas utra menni nem kényszerítette, sőt csak el-felejtette volna?
 mindeneket bizonyára, az Istennec tűz f-láng módgyára lobo-
 gó haragja, hagyásának által hágásáért, ugy adott ennek kezé-
 ben, hogy minden kedvezés, és személy válogatás nélkül,
 mindeneket, az ő iróztató utára kényszerítsen; de miért-is
 mondom iróztató útunac? Mert az halál olly nyugodalom-
 ra viszen kit kit, melly az ember nec szükséges, a' fíradtnac pe-
 dig igen kedves. Noha az igaz-is ójja magát az haláltól; de
 nem szokott félni attól: mivel ennek halála, miképpen ez je-
 len való életből ki-menetel; azonképpen az jóban bé-mene-
 tel. Meg-bánám, hogy iróztató útunac mondám: mert mi-
 képpen az hegedűnec edgyező zengedezéséről a' fíket: a' sok
 színtű festékről a' vak ítéletet nem tehet; így senki az halál felől
 jót nem tud állatni, mondaní, avagy bal ítéletet felőle nem tud
 tenni, valaki az halált meg nem kóstolta; a' ki pedig, mit nem
 tud, nem-is tanithatja. Imé annyi ezer ember ec között is, a'
 kic már az halálnac nem egy, hanem sok külömb külömb ne-
 meivel világból el-múltac, kicsoda ki az halál felől panaszol-
 kodnéc? csak egy sincs! Kicsoda ellenben az élőek között, ki
 élere felől ne trepékednéc? csak egy sincs! bizonyára hát,
 a' ki az haláltul fél, és iróztic, azt láttat az magának tudni, az
 mit nem tud. De oh romlott természet, az édes élet méregnec,
 M3 a' kefe

és keferűt edesnek formálta, s már tartya, míg ugyan meg nem kóstitolla! mindazáltal akar ki mit, s mint formállyon, akárki mint félyen, és akár hogy bátorokodgyéc, ennek ölvényét végére is el nem kerülheti. Ugyan is T. H. ha valaki nagy erejével ezt győzedelmessen meg-baladhatta, csufolhatta, s jáczodtathatta volna, ki volt volna erre alkalmazottabb, amaz még gyermekségében, Isten nevét káromló hat sing Góliátnál? ha valaki ez világon gazdagsággal állandó életet nyerhetett volna, kicsoda volynhatta volna ki szemét több kincsel, Cyruznál, Dáriusznál? ha valaki szépséggel, ékes termettel előtte kedvet talált, és engedelemre hajthatta volna? ki volt szebb Absolonnal? ha valaki bölcseséggel el-áltathatta s ámitthatta volna, ki volt bölcsébb, amaz Istennek akarattját jelengető szent Patriárhák, Proféták, Apostoloc, és Evangélistáknál? de hol vadnác most mind ezek?

Hol most Antiochus Király dicsősége?

Hol Senacheribnek szükozódó nyelve?

Hol Saul, Jonathás Sídók erősege?

Hol Dávid, hol Abner, hadak ékesége?

Gazdag lakodalma, hol van Assverusnak?

Czifra öltözeti Vásti Királynénak?

Hol nagy bölcsesége Salamon Királynak?

Végeetlen tábor a Csaba s Atillának?

Hol tölt bolondisága, Dalila, Sámsonnak?

Sokas győzedelme hol van Hannibálnak?

Igasság szerető Mátyás Dandárinak?

A szel fujja helyét Aladár hadának!

A több sok hatalmas Nagy Uraságokkal.

Fejedelemségek, Kapitányságokkal.

Herczegek, Hadnagyok Vitézi karjokkal.

Egy szempillantásban el multak bizonyny!

Mint vizi buborék ezek el-multanak,

Mint mezei virág csak el-száradtanak,

Mint kőményből ment süst csak el-ozlottanak,

Mint ha nem voltanak, úgy el-váltakoztanak.

Csalárd vadárz ez világ, álnoc halász az halál, meg-vont ijjal, mérges nyillal, hol edgyiket, hol másikat, most régedet, holnap minket, hálójában keríti. Nemes házbul, s himes ágybul, csak gödörbe téteti, ékesiséget, nemesiséget, emlékezetben marad, ha kő alá rekeszti: az halálnac termeti ki-mondása, csalárd álnoc áll orczája, bal kezében horgas kaszája, véres szeme, hegyes orra, szived félelemmel el-borithattya: szépen sipol míg kit hálójában nem rántya, lépére nem csaltattya; az után nem csak mosolyogja, sőt kaczagással tapfolja. Herculest Nagy Sándorral, kic mind ketten, semmi helyen, halál ellen, nem állhatrac, nagy dolgokat, s nagy csudákat világban véghez vitte; de ők is végtére, halálnac lépére, jutottac s haláltul meg-ölette, vizszá sem jöhetne, eddig fel-sem ebredte; mert ugyan is a' kic hoszszu utra indulnac, ha mi c. nincsen, az uti rárfoktol, vagy jóakarójoktul, kőc. ön szerzik meg: ha valamit el-felejtene, vizszá rért, nyugott helyekre nem tánnac, hogy el-hagyott s-maradt javokat meg-keressék: avagy csak írásockal baráttokat felölle tudósíttya, taníttya; de nem így van itt a' dolog: mert a' ki egyfzer meg-hal, vizszá többé nem térhet, nem izenhet, sem nem szólhat, sem nem írhat: mert az igaz nyugalomnac helyébe, holott tökéletes egészség, csendes és bátoroságos révpárt, fájdalom és munkanélkül va ó gyönyörűség vagyon, oda jutott s érkezett. Az halál akar melly renden valókat le-kaszál, mint nád szál, előtte akárki: ugyan is ember mi helyt e' világra lép, alig kóstitolla meg e' világnac, méreggel meg-elegyítettet edeségét; már a' nyomoruságoknak szél-vezes. és zugó habokkal dühösködő tég. rére kőltözvén hajó tőréseket szenved: lételénec kezdete sírás, egész élete nyomoruságokkal meg-rahodott sohajrás, és

kefer.

Mint

keserves léheller fuvás; de életének vége, teljes győzedelem;
méregnélküli való édeség, polyva nélkül való buza, csont nél-
küli való hus, terem nélküli való hal, mivel az halál után nincs
mit siratni, utálni, tisztogatni, nincs is mit kívánni: ez mind
duson, kolduson, félelem és meg-szégyenülés nélkül uralko-
dic; mert mind iffiackal csacs szopókkal, f-mind agockal, az ő
horga egyaránt rakodic. Látod ember, f-ugyan merő kézzel
tapasztalod:

Még a dajka teie ajakán folydogal

Csecs szopó gyermeknek, már halál horgával,

Mint halász utánna jár, és álnoksággal,

Megcsallja, mint balat, megfojtó maszlaggal.

Mert hirtelenséggel ugyl-ragaadtának,

Mint az fa levelek széllyel hanyattatnak,

Mint az apolyvák fel nem találhatnak,

Illy gyorsan oda van java e' világnak.

Hát ember ne számállly hoszszas esztendőket,

Mert hirtelenséggel el-hadtz mindeneket,

Ne hányad erődet, sok örökségedet,

Az halál el-ronyja hirtelen ezeket.

Biztathaddé magad nagy líraságodban?

Belizariussal egy szempillantásban,

Kuldus leherz esél nagy nyomoruságban,

Vagy ellenségeának kemény fogságában.

Semmi állapotban ne láts ember fennyen,

Mert bizony nem tudod élted meddig mennyen.

Ne gondold hogy dolgoz mind illy könnyen legyen,

S-örökkön örökké lelked földön ilyen.

Látod mind egy módon világban bé-lépünk,

Sírással Világnak, mint Urnak köszönünk.

Lélek el-válással világból ki-lépünk,

A' bűnnek sádot mind, ekképpen fizetünk.

De

De mit beszéllek e' világi el-mulandóságrul, azon hijában va-
lóságrul? mit számllalok ennyi f-meg-cnnyi, sőt még meg ezer
cnnyi hasonló, változó, f-el-bomló dolgokat? talám ez szomo-
ru halotti pompának alkalmatosságáról, f-alkalmaztatásáról,
ugyan el-felelkezem? nem, semmiképpen nem, mert midőn
néhány említett jeles embereket, mint egy Catalogusban számlá-
lálóc és vézecz; azok nac jeles elméjeket, bölcseségeket, tudomá-
nyokat, igazságban való magoc gyakorlását, és dolgokban ren-
des cselekedeteket, ez elöttetec fekvő, gyászos börtben bé-téte-
rett, rejtetett, Néhai Tekéntetes Nágos Boeskaí István Urában,
mint egy aczél tükörben széllem és nézem, kincc, oh környül
álló s'űő, és ez halotti solénit, nézélő, jaj! jaj! ez sorfajú ő, nép
és sereg! az igazság nyasában aranylánczúl függött, tudván azt,
hogy fenki csalárdsággal dicséretet nem nyerhet, f-kereshet, va-
laki az igaz módánczúl székiben ültetett; szeretett szívében, mint
megannyi Magnes foglaltatott, mellyel mindeneknek, f-kivált-
képpen tölle halgatóinac szíveket, magához szeliditette: amaz
drága ékcségnec drága Beryllus kőve, nálla szállálul vőlte, mi-
vel dolgaiban az helyhez, személyekhez, és az időhöz illen-
dő parancsolást, és igazgatást, tudta mérsékelni: a' Chrysopra-
sus is Urata, mikor veszedelmes dolgaiban, gondgyaiban, sőt
még szerencsétlenségeiben is férfit természertü elméjét velle
bátran meg-murattatta: bölcseség, kegyeség, benne mint
megannyi Rubint, és Gyöngy, ragyogott és fénlott; ki édes Ha-
zájánac Istápjá, Nemzetének gyámola, okos eszes őrállója,
szegényeknek igyetleneknek, Isten vereményes kérének ki-
váltképpen amaz most, jaj! szomorú szível és szájjal emlithe-
tendő, elegendé meg nem gyászolható Nemes édes Anyai, mi-
nap fényes, most talám nem-is színes Saáros Pataki Oskolának,
vala kegyes Dajkája, és Artya: Istannec szentigéjét Hirdetők-
nec, lelki Pásztoroknak Tutora, Fautora; meg-romlott, f-mát-
többire utolsó romlásának utolsó idejében, f-határában bé-
jutott.

N

jutott, édes Hazánknak minden tehetségével védelmezője; Jóknak párt tartója, latroknak gyomlálója, Nemes és Fényes Zemplény Vármegyéknek, ferényen vigyázó Fő Ispannya, sőt édes Attya; egyben háborodott, s meg-haragudott Aryafiaknak, maga asztalanál, maga kenyérén és borán, bőv kótyván, nagy szeretettel, nagy ferénységgel, nem egy szer, sem két szer, hanem száma nélkül, edgyelségre békeségre hozó csendes kormányya: Ecclesiának *promotora*, oszlopa: Utonjáróknak megró vendégfogadó háza; bizott szállásadója, befogadója, nyáljassággal, bőv gazdálkodással ki-ereszkedő barátja: mert az Adamás jóakarata, kegyelmesség, jó kedv, és nyájjas barátság, meg-becsülhetetlen kőve, mint Urat szüntelen udvarlotta: édes Nemzetünknek bölcs Tanácsosa, tanácsával óltalmazója, fel ruházója; de oh soha örökre eléggé meg nem siratható óra, mely minket illy drága jóval meg-foltá! Oh árva fiához, pásztoratlan juhhoz, hasonló kis Magyarság! mindenfelől látod, rázhatatlan károd, most is közhöz árvaság: de talám nem érzed, mely nagy kár, nemzeted között jár, hogy el-repült már, im ez egy Phoenix madár: így nő, töredelmed, csak árad veszélyed, hogy most is nagy elszéd, elcses fejedelmed, el-dőlt hű Mofesed, kit sirathat szived, könyvezhet is szemed, emlegethedd nyelved, míg benned lez lelked. Ki minap szép hazájára látta siros barátát, meg-ronnatott kátfelnyát, rongyosodott faluját, mint Német nyomorékját látta, de viszonttag el-hadta, mert amaz rut Nemzetiség, lelki testi ellenség, jóvából, kétféleképpen ki-fosztotta: ezen már ő nem bánkodik, rajta semmit sem buskodik: mert a' mi ember életénél leg jobb, azt meg-nyerte; hogy tudai illic élete el-fogytat el-érte: rudd meg-is azt ember, hogy az életet el-haladni, ha szinte nem gyönyörűség is; de bizonyára igen hasznos: mert csak egy nap is nincsen, mellyen nem látnánk, vagy hallanánk, ugyan nagy fő embereket is, hogy életükben hidegséget, éhsé-

get, szomjúságot, fáradságot, szegénységet, szomorúságot, el-lenkezt, szerencsétlenségeket, ne szenvednének, mellyek-nec hasznosabb valamely nap végét meg-látni, hogy nem mint minden nap azokat szenvedni; mert az tisztességes halál, és a' világban való jó ki-mulás, ha fájdalommal lőtte is megelőzve; de kevesebb nyavalyát hordoz magával, mint sem az nyomorúsággal teljes élet; de az úton járót ki nem mondaná felette elszelennec, hogy ha uton jártában, mikor igen véretekézik, annál inkább ének szóval sietne s-menne, és utát elvégezvén, akkoron könyvezne sírba? nemde nem bolond-e az, ki az haboc között evez, és az rév partra jutni bánkodik? nemde nem goromba ember-e az, ki ellenségével való szoros harczát, el-végezvén, azon siránkozik, hogy a' győzelem, neki adott hirt, nevet, dicsőséget, és csendességben való életet? igen-is az; de mind ezek felett csendes szível, a' mit meg, édes nemzetünk el-széledett népe ezt csendes szível, a' mit meg nem változtathat, hogy ez Istenérféld, s Hazáját szerető, s Hazája javát kereső kegyes Uról, több tanácsot nem kérhet; akarta így Isten.

Bocskai Fényes Ag, Régi nagy Nemzetből, *Gross Simon Mitzbán* Nemes véreből, Isten kegyelméből, eredetevőn, s csudálatosán lőn: Mert negyedik Béla Magyaroc, s Magyar Ország Királyának idejében, híre nagy lőn előtte Urának, idegen Országból a' Magyar Hazának hozatá őrlalmul Tisztelet Vitézlőnek, és Vigyázónak. Ennek Felesége, egy haffal születt, két gyermekes Átszonyt, meg-csudálván, és csufoolván, Urátul is keményen meg-dorgáltatván, ada Isten hét magzatott, hata csak kicsinyben hogy el nem óltatott, Isten nem akarta, rájuk is vigyázott.

*Mikor vén Átszonytól, hat gyermek rejtékre
Küldetnek Gross Mitzbán vadászni mezőre
Mivel ki-ment vala, vissz-sza jövésbe,*

Kérdi: mit vész? felel: munkáknak ennie.
 Alig halada el, gyermekek rívását,
 Csudálatosan meg-hallá, nyikkanását,
 Meg-fordulván, érté, vön Aszszony Vallását,
 Okosán Ur szerzé gyermekek tartását.
 Két esztendő múlva futkosó gyermekek,
 Mind hatan falukból baza vitetnek,
 Egy szinű ruhája mind az hét gyermeknek,
 Ebben még nincs híre Groff Feleségének.
 Nagy vendégséget tőn, Groff, maga Hazánál,
 Parancsolattára hét gyermek elő áll,
 Feleség, Mitz bán mond: Vallyon mint Vigadnál,
 Hamind tiéd volna! szépsereg Udvárnál!
 Ki ennyi gyermeket meg merne ólni,
 Kérlek, s mond meg nekem az mit érdemlene?
 Nagy balálra méltó, Uram! menten lenne,
 Így felel az Aszszony; de jaj meg-rejtene,
 Meg-isméré véréket, ottan térdre esék.
 Alázatossan ker kegyelmet fejének,
 Hihe: ő Vende-g könyörög Feriének,
 Adassék Gratia, mi értünk is, ennek.
 Csudálhadd kez detit ez ki-terjedt Agnak,
 Mellyet fűvében csak le nem kasszállának,
 Nem véltak tudói Isten tanácsának,
 Azért változott meg, az Haza jóvának.
 Hánd meg dolgozt, csak ez egy Bocskai Agnak
 Kijavát kíváná edes Hazájának,
 Rája horgadának körmei nagy Sasnak,
 (Lesz még oly idő, lesz tépője tollának.)
 Rája horgadának körmei nagy Sasnak
 Hogy tépova tépjék ragját artatlannak,
 Csakhe köre öniékjavait Hazának,

Menedék helyt ada Isten ő Magának.
 Mint eredetire, úgy végezetire
 Isten vigyázott ellenség fegyverére
 Nem adta: fakadok még kevés beszédre,
 Mikor szét fordítok, negyedik gyermekre.

Ki-is Fényes Bocskai Nemzetség, terjedő Aga lón, melly
 Ágat, melly nagy és mészze terjedéssel áida és lára Isten, négy
 száz felett, egynéhány tíz eiztendő bizonyittrác: Oh bódlog
 Isten! melly Méltóságos személyekkel, Urakkal, Fényes Feje-
 delemmel, nem csak Férfi, hanem Aszszonyi Méltóságos nem-
 vel, rendel, gyümölcsrel, gyümölcsözött és virágozott ez Ag,
 minden értelmes, tudós, és olvasott Magyar előtt lehet. Imé
 ez szomorú gyászszal, és keserűséggel méltán mindeneket in-
 ditható ékelségnek el változott fekete színű bársónyával be-
 vonatott, koporsóban bé-téretett Tekénteres Nágos Bocskai Ist-
 ván Uram-is, ez Régi fényes Agnac ősz Phoenixe vala: ki lelki lét-
 stennec, edes Hazájának lelki testi el-esett szabadságának oltal-
 mazásáért, kereléséért, helyére állatásáért, keserves számkiveté-
 seknek, és bujdosásának őzi regyhetetlen idejében, ez Nemes és
 Szabad híres Kolosvár Városlában, mellyben amaz bódlog em-
 lekezett, jó birrel névvel tündöklő, ma-is élő, világ végezetig-
 is fenn álló fmaradó, Magyar és Erdély Ország, fényes és di-
 csőséges Fejedelme, a' Felséges Bocskai István e' világra születé;
 ugyan ezen helyben, ezen Tekénteres Ur-is lelki létstennec
 adá, ajánlá: ez fényes Nemzetségnek leg fényesebb Aga, itt
 vön eredetet, mert világra itt született; legutóbbi Aga, ez
 edgyetlen egy Fánac, Bocskai tőröknek, itt-is le-mertzetett.
 Oh keserves emlékezet! Bizony illendőképpen mondám Phoe-
 nixnek: mert csak egy kíváltképpen való madárnac iratic a'
 Phoenix, nem-is találatott több ez világon, egynél: melly is
 a' maga hamvából fporából támad fel, hogy ne fodyon-el:
 imé a' meg említett fényes Bocskai régi Nemzetről, csak ez egy

Őz Phoenix vala állta fenn; de vallyon remélhetzé már többet? Nem, ki-is noha most előtrec halva fekszik, mindazonáltal ugyan a maga hamvából és porából, fel-támad, sőt most is él, s addig is él, valameddig fok dicséretes cselekedetinek és Hazájában vívelt dolgainak, jeles Tiszteinek. édes Hazánk kettős szabadságában, s-javában való forgolódásának emlékezte fenn marad s-meg-marad; kinek édes Idvezítője, amaz Igaságnak ragyogó Napja s-lámpája, lelket Menybe vezetve, kinek vérével meg-mosátott, Istennel élő szent és kedves áldozatul be-mutatott, az nyomorúságnak helyéről, amaz szent Jérušalembe békefénynek helyében érkezett, holott nincs éhség, szomjuság, nyomorúság, holott a' nap nem éri, és a' meleg meg nem lúti.

*Mivel élt vilá-ban; de nem ez világnak,
Hanem annak, ki szép világa. Világnak,
Melly a' Jésus Christus, menyben is lakóknak,
Őt örül, őt örül Lelke az nagy Urnak.
Tette volt ez földi, földben kívánczik,
Lelke volt Mennyei, s Menyben kívánczik,
Jésumnak szavára, test oda érkezik,
Jésumnak szavára menyben Uralkodik.
Már el nyerte bűzöldellő pálmáját,
Az örök életnek ékes Coronáját,
Halálnak meg-győzte helyes diadalmát,
Jésum Idvezítő néki adta magát.*

Beszéllie azt-is, hogy a' meg-holt Phoenix madárnak hamvára, gyűlnék, és ugyan, sergenként az madarac jönnek: Imé Tek. N. Bocskai István Uram utolsó tisztesség tételére-is, nem kevés, hanem számos, nép, sereg, és sokaság, jelent-meg. de hol vagy oh sok jó akaróknak, Atyáinknak, Fényes Vármegyéknek, Főeknek, régi hű szolgálknak, jobbágyoknak, hol vagy meg nem jelenhető serege? tudom mi állott elődöbe; mert vagy elszéledve,

nem fokadok ki sok beszédre, mert mi állott az én elmémre, az-is van már néked elmédbe: mivel Isten dicsőségetért, igaz hitedért, vallásodért, Nemessli szabadságodért, nagybírságra, vagy számkivetésre: ez mentéssel, meg mentéssel már magadat, amaz vádúl, tudván azt, hogy az élő emberre felette igen bántódnak, mikor tudják azt, hogy sergnyen munkálkodtanak, és nincsen senki kiközött nagy dolgokat végben vitte, avagy ha vadoak-is, de igen kevesen, a' kik verítéknek jutalmát meg-fizetné, holott híven cselekednek és nincsen ki az ő hívségeknak meg-felalme: midőn soe érdemes cselekedetért háládatlanok barátság, jó akarójoc: holott méltó ólónak a' tisztelésre és igen kevés, ki néki tisztelést tenne: mert ugyan-is az Nemes elméjű embernek, nem bántódnak azon, hogy ha munkájoc jutalmától meg-fosztódnak; de azt igen nehezen szenvedik, ha munkájokat senki észben nem véli, és meg-sem ismeri; de oh bódognak az halottak, mert ilyenről nem gondolkodnak; bódognak mondom ez Istenben el-múlt Tek. Urat-is, mert efféle nehézség, és bánat nélkül, őt feje, kegyességgel, és becsülettel elfolyt élete, az ő koporsójában, nyugodalmas állapotban vagyon, csendesen nyugodtatva s-aluszik. Imé mindazonáltal jelen vagyunk mi, ez Nemes Hazára, mint számkivetetrec nyugodalmas szállására el-bujdoltak, egy néhány Magyaroc, kik maradtunk csak bura, feketített gyászra, hogy Magyaroc Tanácsosa, el-alza nagy Aga, szomorúságinkra: kinek is Tagjai, földnek meg-adatni, el-vitetnek elől lúne holott Isten addig, édes Jésum meddig, meg jelenik alulsa; esontyait Napfénytől, akár melly vesztől, ellenség kezétől, irigyc nyelvétől, kívánom óralmazza: mert el-hittem lelke, hogy vagyon Menyégbe, holott senki nem bántya.

A MEN.

Idem qui supra, declamavit 1673. Mensis Maji die 29.

B U.

BUCSUZTATO VERSEK.

I. *Ritbmista.*

Elsőben-is a Méltóságos Fejedelem s Fejedele-
lem Alszzony ó Nagyságoktul bucsuztattya az
Urat ó Nágát, az ó Nagyságok kegyelmélségeket
köszönnén.

Mért jáczodtaczígyen szem-fény vesztő Világ?
Maradt-e miattad meg vagy egy Uraság.
Vaj f-kire nem szállott tölled nyomoruság
S. végre gyászos halál! hol csak egy Királyság!
Kire Tekéntetes és Nagyságos Példát
Ma-is mutattad te ez setét börtöcskát,
Kiben rekesztetted, jaj *Bocskai István!*
Ki így kezdi most el utolsó f-vég szavát.

Hatvan három Tavasz mult-el folyásával
Sárgállott annyi Nyár meg-ért kalászfával,
Annyi ősz fordult el ködös homályával
Annyi Tél fedte-bé Udvarom havával.

Miólta lelkemet e' roshadt sátorban,
Helyhezretre vólt bé lsten szájromban,
Kit most sok tekéntete' kis setét börtöben
Szemlél, és majd kísér gyászba borult házban.

Oh melly soc javával látott vólt az óla,
Istenem engemet, mert jóm jóval rólta!
De mi lón? azoknac minden édes vólt
Elmulóc, f-élttemnec lón véletlen hólt!

Mert az Austriai kegyetlenkedő Sas,
Kettős szabadságom emészto kemény vas,
Isten-öl vórt jómból ki-prédáló farkas,
Sőt élttem bé-nyelni igyekező méh kas.

Indítá utára számkivetettségenc

Pillan-

Pillantási nyugtot sem ada Fejemnec
Ellenem nyílat seregenként jöttéc
Kic kíméletlenül engem tárgynac vóttéc.
Oh siralmas gyászszal emlegethetendő
Ezer hat száz hetven edgyedic esztendő,
Minden vigaságos jórtul fosztott f-meddő,
Tisztes vénségemet könyvel mostó ferdő!
Nagy sebes szelecek el Tavaszd el-hozád
Jajos nótát szólló Trombitád fujtatád
Reméntelen postád hozzám el bocsátád
Kivel nem várt úrát lábaimnac nyírad.
Nem engedél tovább othonn nyugó szállást
Szép hazám mezején bátorzkodó állást
Hattyui fejéres Tíztemnec nyugovást
Romlott tagaimnac tovább ott maradást,
Medgyec oh Istenem! merre fordul szízem?
Bujdosásra eredgy én meg-öszült Fejem!
Indulj jó Erdélyre, valami kegyelem
Tálam járul hozzád, *Pánykháton véscen!*
Fel-tört szándékomat igyen el-követtem
Kegyelmes Uramnac Udvarában léptem
Az Apaffi Háznac árnyékában jöttém
Életem pontyáig kegyelméc-is vóttém.
Meg-becsülhetetlen nem várt kegyelmélség
Fejedelmi sorfor fel-muló kegyelség
Engem kőnyúl vótt vólt, mint napot fényesség
Minden szükségimre lórt tellyes elégség.
Oh ha változhatnéc Isteni végezés
Fekete halálom még lehetne élés
Es olly erőtt adna Isteni rendelés
Kivel kegyelméért lenne meg-fizetés!
Bátor csak néhai nyelvem nyeresége

O

Fordulhatna vizfíza szálló tehetsége
 Hogy az APAFFI Ház nagy kegyelmessége
 Tőlem köszönetet bár csak így vehetne:
 Méltóságos személy, Erdély Fejedelme
 Isten kegyelméből Országod védelme
 Kire Istenétől szállott oly kegyelme
 Kivel még harárit csendeslén legelte.
 Mert pogány nemzetnek sokszori haragját
 Meg-eskütt ellenség vér szopó szabályát
 Bölcs észségevel el-fzánt akarattját
 Vizfíza fordította ugy viselte utát.
 Te a szabadságért *Proscriptus* Rendeckec
 A' szent igaságért szaladt Illyéckec
 Hü Patronusává lőttél szegények nec
 S' Fiaivá tőtted kegyelmességed nec.
 En-is azok között e' Nemes Országban
 Nagyságod kegyelmes szárnya árnyékában
 Nyugtattam fejemet Nemes Udvarában
 Kinek érdem felett vőstem réze javában.
 Kiért a' kéc Egből bő Isteni áldást
 Nagyságod házára bődög soe virradást
 Fejedelmi Székben Országán regnálást
 Kérec sociókre életénc folyást.
 Isten nagy Salamon Király okoságát
 Ruházza-fel reád a' Dávid jobb karját
 Hogy Országod lássa hofiztu bődogságát
 Ellenségeden végy győzedelem pálcát.

A' második rendbéli Rithmusok, a Méltóság
 Fejedelem Afzszonytól, hasonló kegyelmességét köszön
 vén *bucsztatják az Urat.*

Kegyel

Kegyelmes Afzszonyom Bornemíza ANNA
 Kegyelmes Uramnak kedves hites Társa
 Utólló szóm rád-is hogy lenne fordulva
 Nem tőröm-meg: vóltál Vénségem Dajkája.
 Kegyelmességedet Afzszonyi Tisztedhez
 Illendő mértékben bujdosó fejemhez
 Mindenben mutattad: Kiért Istenemhez
 Nyujtom szómat kérvén sok jót életedhez,
 Aldgyon *Susánnának* tiszta életével
 Kegyes *Máriának* szép kegyeliségevel
 A' Sára Afzszonynac nemes erkölcsével
 Afzszonyi *Virtusnak* fénylél tükörével.

Az harmadik rendbeliek az Országnek Fő Fő Ren-
 deitől, *bucsztatják.*

Fejedelmi Szék nec fenn-álló Orzlopi
 E' Nemes Orzágnac Nagy és Fő Rendei
 Bölcs okoságtokkal Uratoc segédi
 Hazátoknac véle ör álló Fiai.
 Kic Uratoc nyomán *affectiókat*
 Mutattátoc ebben kegyes vóltotokat
 Illyen reméttelen sorfra jutottakac
 Mert bé fogadrátoc, stattyátoc azokat.
 De nevezet szerént a' kic Személyemben
 Jóval illertetec illy Izen védelemben
 Az Urnac áldása legyen fejeteken
 Erette piántállyon az élők köziben.
 Igaz Magyarságtoc fényléc ez Világon
 Fisék-meg szivetec e' nyomorúságon
Virtussal vegyerec erőt halandóságon
 Mert világnac java mint madár az ágon.

Amen.

*Elsőben Magyar Országul, in specie Zemplény
Vármegyétől, kinek Fő Ispánnya volt, abban levő jó
akaróitól, és az Ecclesiáktól bucsuztatva.*

H te Hattyu zengés után setét gyászra
Változott rongyosított lezondorlott jó haza
Szegény Magyar Ország! Számkivertecháza
A' ki siralomnac lőttel tornyos halma.
Kinecz igazság szült nyughatatlan jajt
Mert mint Anya méhet seregű sűrű rajt
Rád az Austria torlator annyi zajt
Kic kiméltetlenül veled tartnac nagy bajt.
Hogy hogy fordítsam rád utolsó szavamat
Jaj csak említni is irtózom dolgodat
Mert nem indíthatom vigságra orczádat
Setétkódból ki nem hozharom napodat.
Az mig határidon engemet jártattál
Hűszolgálatomban tudod részt találtál
De már szemeimet bé-fogta az halál
Ezennel setétlő sirban bé-is kapál.
Az miben kezdette Bocskai Familia
Az Magyar nemzetben szabadság Istápjá
En azon végeztem. Így utolsó napja
A' Bocskai Nemnec mind edgyez folyáta.
Név szerén, pediglen te Zemplény Vármegye
A' tizen háromnac ki valál czimere
Fő Ispánságomat ki sokszor köszönte
Fordítson még Isten valaha jó rendre.
Benne lakó Nemes hazánac Fiai
Assistentáival Titkémnec segédi
A' kik-is lőttetec bujdosáлом tárfti
Jőjjenec Még rátoz örömnec napjai.

Te-is Isten Magyar Anyaszentegyháza
Kit most jaj mint csapdos üldözésed árja
Kinecz mint jói tudod voltam egy Dajkaja
Légyen Isten veled Reformata Anya.
Teged nevezettel jó Pataki Schola
Sok jó reménsséggel Iffiuac Annya
A' kit jobbic kezem híven apolgata
Téritsen-meg Isten egyfzer még Patakra.

*Másodszor bucsuzik az ő Nője maga özvegyen
maradt keféves Házas tarsátul.*

H özvegyen maratt édes Török Katám
Kivel éltendőkig tizen ötig lakám,
Nehéz tagaimban jó orvosló Dajkám
Felesegiségre már nem nyulhacz hozzám.
Már az kettős gondot egéztizen rád téfzem
Kivel mindazáltal frigyem meg nem szegem
Hanem a' melly hírt tenéked kórtottem
Christus jegyefemnec eleiben vittem
Már én az romlando kóntóft le-vezteztem
Mennyei ruhámat reám fel-öltöztem
Ha mikor te-is így követed jóvéfem
Az Ur ruházzon-fel tégeder-is kérem.
Az igaz özvegyec f-árvác éltetője
Isten özvegyiséged hű gondyifelője
Szomorú szivednec meg-csendesítője
Légyen mindenek ben élted fedezője.
V te hűségédert mellyel hozzám vőtál
Sok nyomoruságim között vigasztaltál
Számkiveiségenben hogy v-lem bujloftál
Aldgyon-meg az Isten engem nem u-altál.
Oh adgya Ur Jélus hogy meg az f-gekben

Te.

Oz

Vele

Veled örvendezzen lelkem dicsőségben
Sok ezer Szenteknek dicső seregiben
Dicsérhesűk Isten vigana' mennyégben.

Harmadszor Tekentetes Nemzetes Sóós György
Uramtul így bucsuzik.

A Maz Nevezetes hét Nemzetségeknec
Groff Miczbán tórsókból kic régen jötte nec
Jó hírek nevekben ugyan tündöklöttec
De már nagyobb részént enyészetre mentec.

Kéc Fiui ágat az Isten azokban
Engedt vala lenni még Magyar Országban
Edgyic elenyészett *Bocskai Istvánban*
A' ki jó kezdetit jól viszi a' sirban

Másodic még fenn áll az immár utolsó
A' Fiui ág közzül csak egyedül álló
Nemzetes Sóóvári *Sóós György* ki utolsó
Számkiverettségben szomoruan járó.

Ki Sóós *Familiád* ma gyászos kertében
Macsak magao állasz az Christus hitiben
Te maradec e' földön igaz vérségemben
Maradgy fenn sokáig régi nemzetemben.

Ohadgyon valaha Isten szabadulást
E' szomorú ketős gyászbul felvirradást
Sóós Fiui ágad hogy hozszu fenn állást
Szép Magyar hazádban lelheszen még szállást.

*Negyedszer minden egyéb Ferfi s' Asszony Attya-
fiától.*

Tis vérségeket kic hozzám tartjátoc
Nemes Uri rendec, Ferfi s' Asszonyoc
Vég bucsumat véizem tölletek halljátoc

A

Az Urnac kegyelme maradgyon reátoc.

Eötödször, az ő Nāga negy mostoha Fiától.

Martinéctec szölloc oh négy szép Fiaim
Klobusiczki *Pál* és *János* mulatságim
Ferencz Giffiu *András* Udvaromban rajim
Engemet lohajó lohajó kedvesim.

Méltán mondhatjátoc napotoc arannya
Hogy bennem el-muléc örömetec tornya
De Légyen rajtatoc az nagy Ur orezája
Minden dolgotokban légyen fényes fáhlya.

Ti mindenek felett az Isten féllýétec
Szent Parancsolatit kérlec szerelsétec
Igaz vallásomban engem kövessetec,
Hogy álhatatossac holtig lebessetec.

Arvaságra maradr szerelmes társomat
Bus bánatos színű édes Anyátokat
Tisztelvén féllýétec mint hú Turortokat
Mert Isten öréc benn gondotokat.

Mindenekben neki ízavát fogadgyátoc
Engederlenséggel ne szomoricsátoc
Hogy Isten áldásár rátoc várhalsátoc
Es ez élet után boldogittassátoc.

Hatodszor velle bujdosó szolgaitól.

Har bujdosásonnac ti is hú szolgai
Most homályban borult Udvarom társai
Bádgyadt ragaimnac jó gondviselői
Rátoc vigyázzanac az Urnac ízemei.

Hetedszer a Colosvári Ecclesiától.

Tis Colosvári reformált Corona
Hidg csontaimat ki vitte izanálca

Végem.

Végem rendeltvőlt Isten határodra
Fényeskedgyék rajtad a' Christus orcája.

Utólszor a' jelen való Tisztetség tővőktől.

Tl-is kic utólsó illy tisztetségemre
Reménség felett is jöttetek ez helyre
Rothadt ragaimat kísérnétek sirbe
Sok Isteni áldás szálljon rátok érte.

Amen.

*Prosp. Sum. Egrej. ac antiqui Stemmatis
Nobilitate ornati Viri Domini Gabrielis
Dotskai: Viri Diem clausit etatis Et Rishi
vero A. 1676.*

*Laus Dotskaius Gabriel jaceo umbra de paltus
Dulce quiescentis more quiescit sumo.
Ex Dum contigeret florentia tempora vita
Occubuit Fato prima Juventa suo.
ii Genus a Mirabam Simone tradidit Actum
Cuius septena prole erat aucta Domus.
Et gubet exponi Coniux quos forte ferenti.
Obvius it Metz bgi. Res patefacta fuit.
Santes Metzbui. Jamalis melioribus usus
Cauta clam timide Coniuge curat ali.
que ubi exherant, numeros amare suorum
Ex his Dotskaius Vir pius ortus erat
quum fortuna multo meliore fuisset.
Et Genus et Virtus et pia gaura docent.*

*acer prememoratus Defunctus in Templo Refor
matorium Egrescensi ubi adiacens ejus
Epitaphium extat Super lapide paneti inserto.*